

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

60. aastakäik

21. aprill 2017

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitused ja arvamused

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

komitee täiskogu 522. istungjärk 25.–26. jaanuaril 2017

2017/C 125/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühtse turu ohud ja takistused“ [omaalgatuslik arvamus]	1
2017/C 125/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa sotsiaalõiguste teemalise arutelu käivitamine““ [COM(2016) 127 final]	10

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

komitee täiskogu 522. istungjärk 25.–26. jaanuaril 2017

2017/C 125/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul“ [COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)] ja teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad ringhäälinguorganisatsioonide teatavate veebiülekannete ning televisiooni- ja raadiosaadete taasedastamise suhtes kohaldatavate autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste teostamise kohta“ [COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD)] ning teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb autoriõigusega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muu materjali teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas“ [COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD)]	27
---------------	---	----

2017/C 125/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse lennundusjulgestuses kasutatavaid läbivaatusseadmeid käsitlev liidu sertifitseerimissüsteem“ [COM(2016) 491 final – 2016/0236 (COD)]	34
2017/C 125/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse liidu ümberasustamisraamistik ja muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 516/2014“ [COM(2016) 468 final – 2016/0225 (COD)]	40
2017/C 125/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades otsuste tunnustamist ja täitmist, ning rahvusvahelisi lapseröövde (uuesti sõnastatud)“ [COM(2016) 411 final — 2016/019 (CNS)]	46
2017/C 125/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks — Euroopa gigabitühiskonna poole““ [COM(2016) 587 final]	51
2017/C 125/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (uuesti sõnastatud)“ [COM(2016) 590 final — 2016/0288 (COD)]	56
2017/C 125/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega asutatakse Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Amet“ [COM(2016) 591 final — 2016/0286 (COD)]	65
2017/C 125/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 seoses internetiühenduse edendamise ja maapiirkondades“ [COM(2016) 589 final – 2016/0287 (COD)]	69
2017/C 125/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „5G Euroopa jaoks: tegevuskava““ [COM(2016) 588 final]	74
2017/C 125/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus liidu osalemise kohta mitme liikmesriigi ühiselt algatatud partnerluses Vahemere piirkonna riikidega teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas (PRIMA)“ [COM(2016) 662 final — 2016/0325 (COD)]	80

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 522. ISTUNGJÄRK 25.–26. JAANUARIL 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühtse turu ohud ja takistused“

[omalgatuslik arvamus]

(2017/C 125/01)

Raportöör: **Oliver RÖPKE**

Täiskogu otsus	21.1.2016
Õiguslik alus	kodukorra artikli 29 lõige 2 omalgatuslik arvamus
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	13.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	25.1.2017
Täiskogu istungjärg nr	522
Hääletuse tulemus	166/62/8
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Ühtne turg on suur saavutus ja Euroopa integratsiooniprotsessi põhielement. Ühtne turg peaks olema Euroopa heaolu nurgakivi. Euro kasutuselevõtt euroalal ja Schengeni leping olid ühtse turu väljakujundamiseni viiva teekonna määravad pöördepunktid. Ometi on mõlemad – osalt lühinägelike riiklike huvide tõttu – sattunud kasvava surve alla ja märkimisväärne hulk elanikkonnast kahtleb neis aina enam, osaliselt Euroopa kodanike reaalseste murede tõttu.

1.2. Komitee on alati toetanud samme kaupade, teenuste, kapitali, maksete ja inimeste vaba liikumise tõhustamiseks ning majandus-, sotsiaal- ja keskkonnapoliitika vahel vajaliku tasakaalu säilitamiseks. Oluline on jätkata liikmesriikide majandusliku ja sotsiaalse lähenemise teed.

1.3. Ühtse turu edasiarendamiseks tuleb kaotada ebavajalikud tõkked, et tagada majanduskasv, töökohad, pikaajaline heaolu ja ülimalt konkurentsivõimeline sotsiaalne turumajandus. Eriline tähtsus on siin turutõketel, nagu kvalifikatsioonide ja diplomite ebapiisav tunnustamine, tehnilised piirangud kohalikul tasandil, regulatiivsed takistused erinevuste tõttu riikide õigusaktides ning e-valitsuse lahenduste puudulik koordineerimine ELi tasandil.

1.4. Komiteele valmistab muret asjaolu, et ELi ühtne turg ei ole finantskriisist alates kuigivõrd kasvanud. Ajavahemikul 2008–2015 euroala majandus hoopis vähenes 1,6 %. Seevastu jätsid teised majanduspiirkonnad, nagu USA, Austraalia ja Jaapan, sisenõudluse ja majanduskasvu osas ELi kaugele selja taha. Seetõttu on vaja võtta aktiivseid meetmeid, et juhtida Euroopa tagasi strateegia „Euroopa 2020“ poliitiliste eesmärkide suunas.

1.5. Komitee rõhutab veelkord piiriülese liikuvuse tähtsust ettevõtete ja töötajate jaoks. Siiski ei tohiks tähelepanuta jätta asjaolu, et märkimisväärne osa elanikkonnast ei toeta kuigivõrd ühtse turu põhimõtteid. Selle üks põhjus on teenuste piiriülese osutamise kaasnep ebaõiglaste ja ebaseaduslike tavade jätkumise kasvav oht. Suur kuritarvitamise oht õõnestab tõsiselt töötajate ja ausate ettevõtjate usaldust ühtse turu vastu.

1.6. Tuleb võtta otsustavaid meetmeid, et seista vastu nendele suundumustele, ning oluline on tagada õiglane konkurents ka ettevõtete huvides. Toimiv ühtne turg eeldab Euroopa ja riiklike õigusaktide järgimist piiriüleste toimingute teostamisel. Seetõttu toetab enamik komitee liikmeid kõiki jõupingutusi tagamaks, et ELis makstaks samas kohas sama töö eest ka realselt samasugust tasu, nagu on nõudnud Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Juncker.

1.7. Kuigi ühtsel turul on tugev sotsiaalne alus ELi toimimise lepingu ja ELi teisest õigusaktide näol, tuleks kaaluda, kuidas saavutada parem tasakaal turumajanduslike vabaduste ja sotsiaalsete põhiõiguste vahel esimeses õiguses. Sellise sammu eesmärk on vastata paljude inimeste rahulolematusele, kes leiavad järjest enam, et nende sotsiaalsed huvid ja nõudmised ei ole ühtsel turul piisavalt tagatud.

1.8. Põhimõtteliselt tervitab komitee jõupingutusi kontrollimaks ELi õigussätete tõhusust. Asjaomasel algatusel võiks olla oluline roll selliste ebavajalike regulatiivsete kulude vähendamisel, mis tekivad, kui sama valdkonda reguleeritakse erinevate riiklike ja piirkondlike eeskirjadega. Seega tuleks kontrollida ühtlustatud õigusaktide vajalikkust, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete huvides. Komitee kordab siiski oma seisukohta, et kõrged tarbijakaitsestandardid ei ole tarbetu koormus.

1.9. Komitee toonitab oma seisukohta, et digitaalne ühtne turg peaks oma tohutu kasvupotentsiaali tõttu olema üks poliitiline prioriteet. Valitsevat õiguskindlustust tööhõive, majanduse ja tarbijakaitse valdkonnas tuleb uurida ja see viivitamatult kaotada. Komisjon peaks õiguslike lünkade täitmiseks kehtestama selge õigusraamistiku uutele majandusvormidele ja ärimudelitele ühtsel turul, sh jagamismajanduse eri vormidele. Siinjuures tuleb täielikult järgida kehtivaid õigusakte, tehes konkreetseid jõupingutusi selleks, et tagada tarbijate ja töötajate õigused ning õiglane konkurents.

1.10. Ka kapitaliturgude liidu loomine peab jääma poliitika keskmesse, kuna sellega seotud tõhusam kapitalipaigutus võib nüüd positiivselt mõjutada nii majandust ja tööhõivet kui ka tarbijaid. Mõningad hiljutised arengud, nagu Brexit, ei tohi nende plaanide elluviimist ei asjatult aeglustada ega ohtu seada.

1.11. Komitee kordab oma seisukohta, et õiguslikud lüngad maksupoliitikas toovad kaasa ebaõiglase konkurentsi ühtsel turul. Seetõttu toetab komitee samme äriühingute ühtse konsolideeritud maksubaasi ning riikide lõikes koostatava aruandluse suunas, samuti jätkuvaid jõupingutusi võitluses maksustamise vältimise ja maksuparadiiside vastu. Ühise äriühingu tulumaksu miinimummäära kehtestamine võiks olla kasulik täiendus neile algatustele ning lõpetada võidujooksu madalaima maksumäära nimel.

1.12. Avalikud teenused, mida tuntakse ka üldhuviteenustena, täidavad sotsiaalses turumajanduses võtmerolli ning on üldsusele keskse tähtsusega. Üldhuviteenused kuuluvad ELi ühiste väärtuste hulka, mis on olulised sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisel.

1.13. Seda sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamise rolli tuleks võtta arvesse osana „põhimõtetest ja tingimustest“, mille EL saab nimetatud teenuste suhtes kehtestada. Seoses teenuste direktiivi kavandatava reformiga juhib komitee tähelepanu ELi lepingu protokollile nr 26 üldhuviteenuste kohta, mille kohaselt antakse liikmesriikide riiklikele, piirkondlikele ja kohalikele asutustele üldhuviteenuste suhtes laiaulatuslik suvaõigus.

1.14. Avalike hangete valdkonnas on vaja võtta erinevaid meetmeid, et võidelda ebaausate tavade vastu, mis suruvad pakkumisi õiglasest tasemest allapoole, mis mõnikord ei vasta asjaomase riigi õigussätetes ja praktikas kehtestatud minimaalsetele palganõuetele, ning mis paljudel juhtudel toovad kaasa suured ülekulud. Eelkõige tuleb tagada läbipaistvus parima pakkumise hinna ja teenuse osas ning mis tahes ülekulude osas, mis võivad tekkida hilisemas etapis. Eesmärk peab olema kohaldada parima pakkuja, mitte odavaima pakkumise põhimõtet.

2. Ühtse turu väljakutsed

2.1. Euroopa integratsioon peab järgima eesmärki saavutada majandus-, sotsiaal- ja keskkonnapoliitika vahel vajalik tasakaal. Kaupade, teenuste, kapitali ja maksete ning inimeste vaba liikumist peab täiendama austus sotsiaalsete põhiõiguste vastu, mis on lisatud ELi aluslepingutesse põhiõiguste harta kaudu. Sotsiaalseid põhiõigusi tuleb siseturul reaalset ellu viia. Samal ajal tuleks kaotada kõik ühtsel turul jätkuvalt püsivad tarbetud takistused, et tagada pikaajaline heaolu ja ülimalt konkurentsivõimeline sotsiaalne turumajandus.

2.2. Komitee on korduvalt kinnitanud, viimati oma arvamuses „Ühtse turu täiustamine“⁽¹⁾, et ühtne turg on Euroopa integratsiooni keskne osa, millel on potentsiaal anda tuntuvat kasu ja luua Euroopa majanduste jätkusuutlikku kasvu.

2.3. Ühtne turg on suur saavutus ja see peaks olema Euroopa heaolu nurgakivi. Euro kasutuselevõtt euroalal ja Schengeni leping olid ühise ühtse turu loomiseni viiva teekonna määravad pöördepunktid. Nüüd on need aga sattunud tõsise surve alla, mis näitab, kuivõrd erinevad on ELi liikmesriikide huvid. Mõningal määral toimub otsustamine ja järelevalve endiselt riikide tasandil.

2.4. Komitee märgib, et endiselt valitsevad märkimisväärsed turutõkked kvalifikatsioonide ja diplomite ebapiisava tunnustamise, kohalike tehniliste piirangute ja regulatiivsete tõkete vormis, mis tulenevad peamiselt ühtse turu killustatusest, mis on tingitud liikmesriikide erinevatest õigusraamistiketest, halduskoormusest (nt vastamine riiklikele maksu- ja tollieeskirjadele) või puuduvatest e-valitsuse rakendustest ning e-valitsuse lahenduste puudulikust koordineerimisest Euroopa tasandil.

2.5. Komisjon taotleb täielikku ühtlustamist teatud valdkondades, mis võib kaasa tuua olemasoleva kaitsetaseme vähenemise mõnes liikmesriigis. Komitee toonitab, et on mitmes arvamuses väljendanud vastuseisu niisugustele meetmetele. Valdcondades, kus komisjon taotleb täielikku ühtlustamist, tuleb see saavutada samal ajal juba kehtivat kaitsetaset säilitades.

2.6. Liikmesriikide kodanikud tunnevad üha enam, et Euroopa teeb vähe nii sotsiaalsete standardite ja sissetulekute kaitsmiseks kui ka õiglase maksusüsteemi ja õiglaste sotsiaalmaksete tagamiseks. Ühtsel turul on tugev sotsiaalne mõõde ELi toimimise lepingu ja ELi teiseste õigusaktide näol, kuid kaaluda tuleks parema tasakaalu loomise võimalust turumajanduslike vabaduste ja sotsiaalsete põhiõiguste vahel.

2.7. Euroopa sotsiaalõiguste samba raames välja pakutud meetmed peaksid kajastama liidu aluspõhimõtteid ning tuginema veendumusele, et majandusareng peaks kaasa tooma suurema sotsiaalse arengu ja sidususe ning et samaaegselt Euroopa väärtustega kooskõlas olevate nõuetekohaste turvaabinõude tagamisega tuleks sotsiaalpoliitikat käsitleda ka tootliku tegurina.

2.8. Vaatamata ELi ühtekuuluvuspoliitika arvukatele saavutustele, ollakse liikmesriikide reaalsest majanduslikust ja sotsiaalsest lähenemisest endiselt väga kaugel ning palkade ja sotsiaalsete standardite vahel esineb suuri erinevusi. Praegused madalamad palgad mõnes liikmesriigis on tingitud ajaloolisest arengust ja Euroopa ulatusliku siseturu loomulikust mitmekesisusest ning peegeldavad kohalikku tootlikkuse taset ja mitmesuguseid muid tegureid, sh investorite huve. Vaatamata sellele tuleks pöörata suuremat tähelepanu sotsiaalsele dumpingule, mida tuleks määratleda ebaõiglase ja seadusevastase tavana, mille käigus ei järgita töö tasustamise või sotsiaal- ja tervisekindlustuse maksimisega seotud eeskirju ning seega omandatakse konkurentidega võrreldes ebaõiglane eelis⁽²⁾.

⁽¹⁾ ELT C 177, 18.5.2016, lk 1.

⁽²⁾ *Social dumping: political catchphrase or threat to labour standards?* – Magdalena Berniaci, töödokument 2012, Euroopa Ametiühingute Instituut.

2.9. Alates finantskriisi puhkemisest, st ajavahemikul 2008–2015 on ELi ühtse turu kasv olnud 0,4 %, mis reaalselt tähendab peaaegu nullkasvu. Euroaalal on ühtne turg isegi 1,6 % vähenenud. Enamik muid majanduspiirkondi on Euroopa Liidu sisenõudluse poolest kaugele selja taha jätanud (nt USA + 8,8 %, Austraalia + 17,9 %, Jaapan + 3,8 %) ⁽³⁾. Meetmed nõudluse elavdamiseks ühtsel turul, näiteks Euroopa investeerimiskava koos Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondiga, ei ole endiselt andnud nõutavat tulemust.

2.10. Komitee on mures, et arukal, jätkusuutlikul ja kaasaval majanduskasvul põhineva strateegia „Euroopa 2020“ tööhõive ja sotsiaalseid eesmärke ei ole võimalik täita ⁽⁴⁾. Majandustegevuse aeglustumine, mõttekate struktuurireformide aeglane elluviimine ja nõudluse puudumine ühtsel turul on siamaani avaldanud vastupidist mõju: 2008. aasta 70,3 % tööhõivemäär langes 2014. aastal 69,2 %-le. 2020. aastaks peaks see määr olema aga 75 %. Selle asemel, et vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest mõjutatud inimeste arv väheneks 2020. aastaks 20 miljoni võrra, kasvas see 2014. aastal 4,9 miljoni võrra. Lisaks oli 2015. aasta lõpus Euroopa Liidus üle 6 miljoni töetu rohkem kui enne kriisi.

2.11. Veel üks oluline aspekt strateegias „Euroopa 2020“ on haridus. Komitee peab kiiduväärseks tõsiasja, et haridus- ja koolitussüsteemist varakult lahkunud inimeste osakaal langes 14,2 %-lt 2008. aastal 11 %-ni 2015. aastal. Ka kolmanda taseme hariduse omandamise määr tõusis ajavahemikul 2008–2015 31,3 %-lt 38,7 %-ni. Komitee tervitab Euroopa Komisjoni oskuste strateegiat ja juhib tähelepanu sellele, et kvalifikatsiooni kõrge tase on ettevõtete ligitõmbamiseks ja uute töökohtade loomiseks hädavajalik.

2.12. Ühendkuningriigi otsus Euroopa Liidust lahkuda kujutab endast suurt väljakutset Euroopa ühtsele turule. Komitee soovib rajada tulevased läbirääkimised kõigi ühtse turu aluspõhimõtete ja -väärtuste austamisele.

3. Konkreetsed märkused

3.1. Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine ja töötajate liikuvus ühtsel turul

3.1.1. Töötajate liikuvus võib olla oluline nii ettevõtetele kvalifitseeritud tööjõudu leidmiseks, füüsilisest isikust ettevõtjatele kui ka töötajatele, et neil oleks võimalik saada hea töökoht, juurdepääs uutele oskustele ja headele töötingimustele. Siiski esineb endiselt tõkkeid.

3.1.2. Tõkkeid ja kulusid käsitlevas uuringus ⁽⁵⁾ juhitakse tähelepanu sellele, et lisaks haldusteenuste, kodanike ja ettevõtete kulude kokkuhoiule eeldatakse koostalitlusvõimelistelt e-valitsuse teenustelt eriti suurt mõju tööjõu liikuvusele. Kutsekvalifikatsioonide tunnustamise parandamine on keskse tähtsusega nii ettevõtete kui ka töötajate jaoks, kes soovivad liikuda üle piiri.

3.1.3. Arvamuses „Füüsilisest isikust ettevõtja staatuse kuritarvitamine“ ⁽⁶⁾ rõhutas komitee, et näiliselt füüsilisest isikust ettevõtjaks olemine võib kaasa tuua sotsiaalkindlustusmaksetest ja maksudest kõrvalehoidmise, tööõiguste kuritarvitamise ja mitteametliku töö ning seepärast tuleks see kaotada. Sellega seoses tunnustab komitee juba loodud deklareerimata tööga tegelemise Euroopa platvormi kui sammu õiges suunas ⁽⁷⁾.

3.1.4. Selle platvormi eesmärk on ennetada ja tõkestada deklareerimata tööd liikmesriikide täitevasutuste (nt tööinspeksioonid, maksuhaldurid ja sotsiaalkindlustusametid) parema koostöö kaudu. See koostöö hõlmab ennetamise ja tõkestamismeetmete parimate tavade jagamist, tööandjate kontrollimise ühiste põhimõtete kindlaksmääramist, töötajate vahetuste edendamist ja ühiseid koolitusi ning ühise kontrollitegevuse hõlbustamist.

⁽³⁾ Euroopa Komisjoni majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat, Ameco andmebaas.

⁽⁴⁾ Euroopa Komisjoni teatis „Euroopa 2020. aastal: aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia“, 3. märts 2010, KOM (2010) 2020 (lõplik).

⁽⁵⁾ *Reducing Costs and Barriers for Businesses in the Single Market*, Euroopa Parlamendi siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni tellimisel koostatud uuring, sise poliitika peadirektoraat.

⁽⁶⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 14.

⁽⁷⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus deklareerimata töö ennetamise ja tõkestamise alast koostööd edendava Euroopa platvormi loomise kohta, COM(2014) 221 final.

3.1.5. Praegusel ajal on suur hulk töötajaid võetud tööle nn füüsilisest isikust teenuseosutajana, mitte töötajana nagu varem. Neil inimestel puudub tööleping, sest vastavalt oma füüsilisest isikust ettevõtja staatusele töötavad nad iseenda heaks. Sellise töösuhte puhul puudub enamasti vajadus järgida riiklikku tööõigust. Tuleb kasutada selgeid ja siduvaid kriteeriume, et hinnata, kas keegi on tegelikult töövõtja või tegelik füüsilisest isikust ettevõtja. Sel põhjusel on komitee kritiseerinud komisjoni direktiivi ettepanekut ühe osanikuga osahingute kohta, kuna „praegusel kujul ei ole ettepanek piisavalt küps“⁽⁸⁾. See seab eeskätt mikroettevõtjad, VKEd ja tegelikud füüsilisest isikust ettevõtjad surve alla.

3.2. Ühtne turg ja töötajate lähetamine

3.2.1. 1996. aasta direktiivis on sätestatud ELi õigusraamistik, millega viiakse omavahel õigesse ja õiglasesse tasakaalu eesmärgid edendada ja hõlbustada piiriülest teenusteosutamist, kaitsta lähetatud töötajaid ning tagada välismaistele ja kohalikele konkurentidele võrdsed tingimused.

3.2.2. 2014. aasta jõustamisdirektiivis⁽⁹⁾ nähakse ette uued ja tõhustatud vahendid, mille abil võidelda eeskirjadest kõrvalehoidmise, pettuse ja kuritarvitamise vastu ning sellise tegevuse eest vastutusele võtta, ning millega täiendatakse direktiivi 96/71/EÜ ja aidatakse kaasa töötajate lähetamise tõhusamale komplekssele raamistikule.

3.2.3. Hiljuti võttis komitee vastu eraldi arvamuse, milles käsitleti Euroopa Komisjoni ettepanekut töötajate lähetamise direktiivi suunitletud läbivaatamise kohta ning kommenteeriti selle peamisi muudatusi ja ettepanekuid⁽¹⁰⁾, võttes aluseks president Junckeri üleskute poliitilistes suunistes järgmisele komisjoni koosseisule: „Meie liidus tuleks samas kohas tehtava sama töö eest maksta sama tasu“⁽¹¹⁾.

3.2.4. Arvamuses „Töötajate õiglasem liikuvus ELis“⁽¹²⁾ kutsus komitee komisjoni üles käsitlema ebaausaid tavasid, mis viivad sotsiaalse dumpinguni. See probleem muutub aina pakilisemaks, sest praktilised näited liikmesriikidest osutavad, et palga- ja sotsiaalne dumping kasvab piiriülestes tingimustes järsult. Austria BUAKi⁽¹³⁾ kontrollid näitasid, et 2015. aastal inspekteeritud 7 238 Austria ettevõttest 38 puhul kahtlustati, et palga- ja sotsiaalse dumpinguga võitlemise seaduse kohaselt on nende töötajad alatasustatud. See tähendab, et 0,53% ettevõtetest kahtlustati oma töötajate alatasustamises. Samal ajavahemikul kontrolliti 1 481 ettevõtet, kes tegutsevad Austrias, kuid kelle asukoht on muudes ELi riikides. Neist ettevõtetest 398 puhul kahtlustati töötajate alatasustamist, st palgadumpingut. See teeb osakaaluks 26,87%.

3.2.5. Piiriüleselt tegutsevate ja lähetatud töötajaid kasutavate välisettevõtete puhul on palgadumpingu tõenäosus 50 korda suurem kui kohalike ettevõtjate puhul. See on ühtse turu (mitte)toimimise häirekell. Suur kuritarvitamise oht õhnestab väga suurel määral Euroopa töötajate usaldust siseturu vastu.

3.2.6. Teine probleem on töötajate näiline lähetamine. Näiliselt lähetatud töötajatega seotud juhtumid, st kuritarvitamine võltsitud A1 lähetuskinnituste abil, viitavad tunnistuste, kinnituste või sarnaste ametlikult või ametliku organi väljastatud dokumentide põhjustatud probleemidele. See muudab mikroettevõtjate, VKEde ja kvalifitseeritud töötajate jaoks ebaausalt tegutsevatele konkurentidele vastuseismise üha raskemaks. Seepärast tuleb töötajate näilisele lähetamisele lõpp teha.

3.2.7. Komisjon tegi hiljuti ettepaneku muuta määrust (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta. Komitee võtab vastavalt Euroopa Komisjoni taotlusele selle kohta vastu eraldi arvamuse, milles avaldatakse lootust, et sotsiaalkindlustuse kooskõlastamise ajakohastatud süsteemi arendatakse vastavalt liikmesriikide sotsiaalsele ja majanduslikule reaalsusele ning et austatakse ELi õiguse põhimõtteid esmajoones võrdse kohtlemise ja mittediskrimineerimise osas.

⁽⁸⁾ ELT C 458, 19.12.2014, lk 19.

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/67/EL, mis käsitleb direktiivi 96/71/EÜ (töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega) jõustamist ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012, mis käsitleb siseturu infosüsteemi kaudu tehtavat halduskoostööd („IMI määrus“) (ELT L 159, 28.5.2014, lk 11).

⁽¹⁰⁾ ELT C 75, 10.3.2017, lk 81.

⁽¹¹⁾ Avakõne Euroopa Parlamendi täiskogu istungil Strasbourg'is 15. juulil 2014.

⁽¹²⁾ ELT C 264, 20.7.2016, lk 11.

⁽¹³⁾ Austria ehitustööliste puhkuse- ja lahkumishüvitiste fond, 2015. aasta statistika.

3.2.8. Komitee võtab teadmiseks ettepaneku teenistuspassi (või teenistus-ID-kaardi) kohta, mis peaks ühise elektroonilise dokumendikogu loomise abil kõrvaldama vajaduse esitada mitmekordseid taotlusi teabe ja dokumentide kohta, mis on juba esitatud koduliikmesriigis. Komitee on vastu sihtriigi põhimõtte mis tahes õõnestamisele. Komitee koostab selle kohta eraldi arvamuse.

3.3. **Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm (REFIT) ja parem õigusloome**

3.3.1. Põhimõtteliselt on ELi õiguse tõhususe kontrollimiseks ettenähtud meetmed tervitatavad. Komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamendi institutsioonidevaheline kokkulepe võib luua kasuliku süsteemi, et teha lihtsama ja tõhusama ELi õiguse eesmärgini jõudmine kergemaks. Koostöö puhul tuleb aga tagada, et sotsiaal- või majanduspoliitilist kasu pakkuvad ELi õigusnormid on kaitstud ning neid ei seata kahtluse alla.

3.3.2. Mõju VKEdele on sama suur kui mõju tarbijatele ja töötajatele. Vastavalt põhimõttele „Kõigepealt mõtle väikestele“ on eriti oluline vältida VKEde tarbetut koormamist. Siseturu nõuetekohaseks toimimiseks on vaja tarbijakaitsepoliitikat, mis vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 169 põhineks kõrgetasemelisel tarbijakaittsel.

3.3.3. Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmil (REFIT) võiks samuti olla oluline roll regulatiivsete kulude vähendamisel, mis tekivad, kui sama valdkonda reguleeritakse erinevate piirkondlike eeskirjadega. Õigusaktide ühtlustamine võib kaasa tuua märkimisväärse kulude kokkuhoiu ja edendada majanduskasvu ELi piirkondades nende tõkete kaotamise kaudu. Seetõttu tuleks uurida selle teostatavust.

3.3.4. Paljud REFITi raames bürokraatia vähendamiseks läbivaadatavad seadusandlikud aktid puudutavad õigusnorme, millega kaitstakse töötajate ja tarbijatega seotud standardeid, ning seega annavad need märkimisväärset sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku kasu. Komitee kinnitab uuesti oma seisukohta, et kõrged tarbijakaitsestandardid ei ole tarbetu koormus.

3.3.5. Komitee viitab oma 14. detsembri 2014. aasta arvamusele⁽¹⁴⁾ ning kordab oma seisukohta, et arukas reguleerimine ei kaota kohustust järgida kodanike, tarbijate ja töötajate kaitset puudutavaid eeskirju, soolise võrdõiguslikkuse standardeid ja keskkonnakaitse norme. Lisaks ei tohi põhimõtte „Kõigepealt mõtle väikestele“ tuua kaasa mikroettevõtjate ja VKEde vabastamist õigusaktide kohaldamisest, kuigi õigusaktides tuleks rohkem arvestada nende huvide ja vajadustega.

3.3.6. Täiesti arusaamatu on komisjoni keeldumine jätkata tööd juuksuritele suunatud seadusandliku algatusega, kuigi Euroopa sotsiaalpartnerid on selles küsimuses kokkuleppele jõudnud. Komisjoni tegutsemine on vastuolus sotsiaaldialoogi põhimõtete ja väärtustega ja esindatuse põhimõtte austamisega ning on ülimalt lühinägelik, sest reguleerimatus töötervishoium valdkonnas võib kaasa tuua kutsehaigusi ja seega märkimisväärseid kulusid nii ettevõtetele kui ka avalikule sektorile.

3.3.7. Komitee juhib tähelepanu Euroopa sotsiaalpartnerite ühisavaldusele sotsiaaldialoogi uue alguse kohta, mis põhineb temaatiliste rühmade töö tulemustel, milles mainitakse ELi sotsiaaldialoogi ja parema õigusloome lähenemisviisi koostoimet.

3.3.8. Komitee tervitab dialoogi alustamist vastloodud REFITi platvormis. Lisaks eesmärgile lihtsustada äritegevust ja kaitsta töötajatele kehtivaid standardeid peavad nii komisjon kui ka platvormi eksperdid tagama, et nende jõupingutustes lihtsustada ELi õigust oleksid tagatud tarbijate õigused.

3.4. **Digitaalmajandus, uued majandusvormid ja uued ärimudelid**

3.4.1. Digitaalne ühtne turg peaks olema üks prioriteete, võttes arvesse eeldatavat kasu, mida pakub selle valdkonna ühtse turu väljakujundamine. Digitaalse ühtse turu väljakujundamisest saadavat potentsiaalset SKP tulu hinnatakse 415 miljardile eurole aastas⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁴⁾ ELT C 230, 14.7.2015, lk 66.

⁽¹⁵⁾ Uuring „Reducing Costs and Barriers for Businesses in the Single Market“.

3.4.2. Komitee jagab Euroopa Komisjoni seisukohta, et valitsevat õiguskindlusetust tööhõive, majanduse ja tarbijakaitse valdkonnas tuleb analüüsida ja sellega tegeleda. Siinkohal tuleks arvesse võtta kehtivate töö-, sotsiaal- ja tarbijakaitse-normide ning usaldusväärse ettevõtlusalase õigusraamistiku tagamist. Digitaalsel ühtsel turul ei tohiks nn täisdigitaalse maailma ja nn mittedigitaalse maailma jaoks kehtida erisugused eeskirjad. Komisjon peaks ette nägema õiguslikud standardid, mida võiks kasutada nii digitaalse kui ka mittedigitaalse ühtse turu puhul.

3.4.3. Arvamuses „Põhjendamatu asukohapõhine piiramine“⁽¹⁶⁾ väljendas komitee heameelt nii ettevõtjate kui ka tarbijate asukohapõhist piiramist käsitleva määruse ettepaneku üle, mis on digitaalse ühtse turu strateegia hädavajalik element. Siiski on see vaid väike samm edasi, mitte pöördepunkt. Asukohapõhine piiramine, st veebipõhiste teenuste kättesaadavusega seotud diskrimineerimine tarbijate elukoha või nende geograafilise internetiaadressi või kodakondsuse alusel, peab lõppema. Tarbijate suunamine kohalikele, kõrgemate hindadega veebilehtedele kujutab endast samuti diskrimineerimist ühtsel turul. Komitee tegeleb 2016. aasta novembris konkurentsivõime nõukogus sõnastatud järeldustega, mis puudutavad ühist nägemust kavandatud teksti osas, rõhutades selgelt, et tuleb teha vahet hinnapõhise diskrimineerimise ja hindade diferentseerimise vahel.

3.4.4. Sellistes valdkondades nagu asukohapõhine piiramine, postipakkide piiriülene kätetoimetamine, piiriülene kindlustus, autoriõiguse litsentsimine ja finantsturud tuleb silmas pidada, et Euroopa Liit ja liikmesriigid vastutavad peaaesjalikult tõkete kaotamise eest piiriülelset kaubanduselt ja turu parema toimimise tagamise eest.

3.4.5. Andmete vaba liikumine nõuab isikuandmete ja eraelu suuremat kaitset, mis on tulevikus ülioluline, ning tähelepanu tuleks pöörata suurandmeid, pilvandmeteenuseid ja asjade internetti käsitlevale sidusale poliitikale.

3.4.6. Majanduse üha suurem digiteerimine loob uusi ärimudeleid ja avab uusi võimalusi, kuid tekitab ka uusi probleeme. Komitees on toimunud selle uue nähtuse üle põhjalikud arutelud, mille tulemusena on koostatud hulk arvamusi⁽¹⁷⁾.

3.4.7. Komisjon peaks liikuma edasi ka ettepanekuga luua ühtne digivärv, et muuta see vahend tõeliselt tõhusaks.

3.4.8. Sotsiaalse ühtekuuluvuse seisukohalt on esmatähtis sotsiaalne ja koostööl põhinev ettevõtlus, et tagada Euroopa kodanikele tõhusam ja jätkusuutlikum majanduskasv. Komitee innustab taaskord komisjoni rakendama mitmesuguseid poliitilisi meetmeid, mis on hädavajalikud selleks, et ühistarbimist selle eri vormides ja viisidel nii ELi tasandil kui ka liikmesriikides toetada ja ellu viia ning suurendada selle tõsiseltvõetavust ja usaldusväärset⁽¹⁸⁾.

3.5. Ühtse kapitalituru rajamine

3.5.1. Komisjon avaldas 2015. aastal tegevuskava Euroopa kapitaliturgude liidu loomiseks. Komitee⁽¹⁹⁾ on seisukohal, et asjaomane liit peab hoidma kõrgel ELi majandus- ja finantsstabiilsust ning tooma endaga kaasa parema ja tõhusama kapitalipaigutuse, millel oleksid positiivsed tagajärjed nii investeringutele ja majanduskasvule kui ka tööhõivele ja tarbijatele. Komitee⁽²⁰⁾ väljendas samas muret ka lõpptulemuse saavutamiseks kuluva aja pärast ning need mured on mõningate hiljutiste sündmuste (nagu Brexit ja teised eelnevalt (punktis 2) mainitud arengud) valguses üha kasvanud.

3.5.2. Tegevuskava sisaldab eri valdkondades vähemalt 33 meetet, mis tuleb ellu viia lühikeses või keskpikas perspektiivis. Mitu neist meetmetest võimaldab eelkõige VKEdes ja kodumajapidamiste käsutusse anda täiendavaid rahastamisvahendeid. Komitee⁽²¹⁾ jaoks on oluline, et need ettepanekud viidaks ellu kiiresti, arvestades seejuures turvalisuse, läbipaistvuse ja jõustamise põhimõtetega. Samal põhjusel – murest turvalisuse ja stabiilsuse pärast – on komitee⁽²²⁾ mitmel korral märkinud, et tegeleda tuleb varjupankade ja nende reguleerimisega.

⁽¹⁶⁾ ELT C 34, 2.2.2017, lk 93.

⁽¹⁷⁾ ELT C 264, 20.7.2016, lk 57; ELT C 303, 19.8.2016, lk 28; ELT C 303, 19.8.2016, lk 36; ELT C 264, 20.7.2016, lk 86; ELT C 389, 21.10.2016, lk 50.

⁽¹⁸⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 36.

⁽¹⁹⁾ ELT C 133, 14.4.2016, lk 17 (punktid 1.2, 1.3 ja 1.7).

⁽²⁰⁾ ELT C 133, 14.4.2016, lk 17 (punkt 1.12).

⁽²¹⁾ ELT C 82, 3.3.2016, lk 1 (punktid 1.2, 1.6 ja 1.7).

⁽²²⁾ ELT C 133, 14.4.2016, lk 17 (punktid 1.9 ja 3.8); ELT C 251, 31.7.2015, lk 33 (punkt 4.2).

3.5.3. Finantsturgude reguleerimine ELis ja selle elluviimine ei olnud piisav, et ennetada spekulatiivseid tehinguid, ülelaenamist ja vastutustundetud riskide võtmist, mis viis kogu ühiskonnale tõsiseid tagajärgi toonud finantskriisini. Komitee tuletab komisjonile meelde, et ta esitaks ettepaneku kodumajapidamiste ülemäärase võlakoormuse kohta.

3.6. Maksupoliitika

3.6.1. Nagu komitee 2012. aastal aruandes „Obstacles to the European single market“ („Ühtse turu takistused“) väitis, võivad maksupoliitika regulatiivsed lüngad kaasa tuua kõlvatu konkurentsi. Euroopa Komisjoni plaanid äriühingu tulumaksu ühtse konsolideeritud maksubaasi kohta on tervitatavad. Komitee moodustas selle küsimuse käsitlemiseks uurimisrühma. Selleks, et teha lõpp võidujooksule madalaima äriühingu tulumaksu nimel ning jõuda õiglasema maksupoliitikani, võiks ette näha ka äriühingu tulumaksu miinimummäära kehtestamise.

3.6.2. Maksualase teabe vahetamist liikmesriikide vahel ja õiguslikke samme kõige tavalisemate maksudest kõrvalehoidumise viiside tõrjumiseks tuleks pidada kiiduväärseks. Siinkohal on peamine nõue kehtestada igas riigis piiriüleselt tegutsevatele ettevõtetele aruandluskohustus, suurendamata tarbetut halduskoormust.

3.6.3. Meetmeid tuleks võtta ka maksuparadiiside suhtes. Euroopa Parlamendi kuulamisel kutsus majandusteadlane ja Nobeli preemia laureaat Joseph Stiglitz üles võtma ülemaailmselt meetmeid selliste maksudest kõrvalehoidumise süsteemide vastu⁽²³⁾. Prantsuse teadlase Gabriel Zucmani hinnangul on kogu maailma maksuparadiisidesse paigutatud 5 800 miljardi euro väärtuses finantsvarasid, millest 80 % on maksustamata⁽²⁴⁾. Komisjon soovib nüüd rahvusvahelise tasandi meetmeid maksuparadiiside probleemi käsitlemiseks.

3.6.4. Esimese sammuna tuleb tagada, et vastastikuse abistamise lepinguid rakendatakse ning riikide vahel toimub automaatne teabevahetus. Hargmaiste ettevõtjate suhtes tuleks kaaluda rahvusvahelist maksuauditite võrgustikku. Varade ja kapitali ülekandmise korral maksuparadiisidena klassifitseeritud riikidesse on võimalik lähtepunkt finantsasutuste kohustus anda aru tehtavatest ülekannetest⁽²⁵⁾.

3.7. Üldhuviteenused, teenuste direktiiv

3.7.1. Komitee on viidanud teenustesektoris esinevatele tõketele juba oma 2012. aasta aruandes ühtse turu takistuste kohta. Komisjon leidis, et mitu riiki ei täida oma kohustust teavitada ELi asutusi reguleerivatest meetmetest, mistõttu on komisjonil keeruline hinnata, kas uus eeskiri on põhjendatud ja proportsionaalne.

3.7.2. Seepärast plaanib komisjon reformida teavitamise korda, mis peaks nüüd kehtima ka teenuste suhtes, mis on praegu teenuste direktiivi kohaldamisalast välja jäetud. Komisjon peab hoolitsema selle eest, et ettepanekuid ei koostataks viisil, mis seab kahtluse alla liikmesriikide suveräänsuse või demokraatiapõhimõtte.

3.7.3. Üldhuviteenused täidavad sotsiaalses turumajanduses kesksel rolli. Eluaseme, vee ja energia, jäätmekäitlus- ja kanalisatsiooniteenuste, ühistranspordi, tervishoiuteenuste, sotsiaalteenuste, noorsoo- ja pereteenuste, kultuuri ja kommunikatsioonivõimaluste kättesaadavus on üldsuse jaoks hädavajalik. Üldhuviteenused kuuluvad ELi ühiste väärtuste hulka ja täidavad olulist osa sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisel. Seda sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamise rolli tuleks võtta arvesse „põhimõtete ja tingimuste“ osana.

3.7.4. Seoses teenuste direktiivi kavandatava reformiga juhib komitee tähelepanu ELi lepingu protokollile nr 26 üldhuviteenuste kohta, mis kujutab endast Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 14 juriidiliselt siduvat tõlgendust: kultuuriliste, sotsiaalsete ja geograafiliste erinevuste tõttu on liikmesriikide riiklikel, piirkondlikel ja kohalikel asutustel üldhuviteenuste suhtes laiaulatuslik suvaõigus. Nende teenuste puhul, mis tuleb muuta kättesaadavaks vastavalt kasutajate vajadustele, tuleks tagada kõrge kvaliteet, ohutus, taskukohasus ja võrdne kohtlemine ning edendada tuleks üldist juurdepääsu ja kasutajate õigusi, tagades samal ajal teenuste tõhususe ja nõuetekohase haldamise.

⁽²³⁾ Vt European Parliament newsroom, viide 20161114STO51063, 17.11.2016.

⁽²⁴⁾ Vt *Steuerparadies: wo der Wohlstand der Nationen versteckt wird*, Gabriel Zucman, 2014, Suhrkamp-Verlag.

⁽²⁵⁾ ELT C 264, 20.7.2016, lk 93.

3.8. *Avalikud hanked*

3.8.1. Avalike hangete osas puudub statistika tegelike kulude kohta võrreldes kuludega, mille esitas parim pakkuja hankemenetluses. Paljudel juhtudel esineb märkimisväärseid ülekulusid⁽²⁶⁾.

3.8.2. Ikka ja jälle võidavad pakkujad, kes tegutsevad ebaausalt, alandavad oma pakkumise kulusid alla õiglase hinna ja kasutavad ebausaldusväärseid alltöövõtjaid. Seepärast tekivad sageli järelkulud, mis ületavad paremuselt teise või kolmanda pakkuja hinda.

3.8.3. Sellise tegevuse ohjeldamiseks on vajalikud järgmised meetmed: elektroonilise hankemenetluse sisseviimine peaks võimaldama statistilist andmekogumist, mille abil on võimalik tuvastada odavpakkujad ja julgustada vastutavaid osapooli käituma nõuetekohaselt. Statistilise uuringu raames tuleb parima pakkumise hind ja järgnevad, tegelikult kantavad kulud registreerida keskselt, et tagada läbipaistvus võimalike ülekulude osas. Pakkumised, mis põhinevad hindadel, mis ei vasta asjaomastes riiklikes sätetes ja tavades esitatud miinimumnõuetele, tuleb menetlusest välja jätta, et vältida võimalikku võidujooksu kulude ja kvaliteedistandardite alandamise suunas.

Brüssel, 25. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽²⁶⁾ Berliini lennujaama juhtum, Viini lennujaama Skylinki projekt või Stuttgarti raudteejaam.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa sotsiaalõiguste teemalise arutelu käivitamine““

[COM(2016) 127 final]

(2017/C 125/02)

Raportöör: **Jacek KRAWCZYK**

Gabriele BISCHOFF

Luca JAHIER

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 8.3.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	10.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	25.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus	247/1/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Eessõna

Euroopa Liidu lepingu artikkel 3: „[...]Liit taotleb Euroopa säästvat arengut, mis põhineb tasakaalustatud majanduskasvul, hindade stabiilsusel ja kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitset ja keskkonna kvaliteedi parandamisel.[...]“

Käesolev arvamus on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee esialgne panus võimaliku tulevase Euroopa sotsiaalõiguste samba kujundamisse. Arvamus tugineb tulemuslikule ja mitmekülgsel mottetahetusele komitee korraldatud 28 riikliku arutelu raames, mis komitee arvates annab sellele arvamusele lisaväärtuse. Komitee rõhutab, et sotsiaalõiguste samba väljatöötamisse tuleb kõigil tasanditel tihedalt kaasata kodanikuühiskond, sh sotsiaalpartnerid. Komitee toonitab samuti, et vaja on rohkem selgust selles osas, milline on samba lõppeesmärk ja kohaldamisala.

Komitee arvates peab sammas olema positiivne projekt kõigi jaoks ja see peab kehtima kõigile ELi liikmesriikidele, tunnistades samas, et euroala võib vajada erivahendeid/-mehhanisme. Komitee on seisukohal, et sotsiaalõiguste sammast käsitlevate arutelude keskmes peaksid olema töö tulevik ning kõik selle võimalused ja väljakutsed.

1. Sissejuhatus

1.1 Pärast seda, kui Euroopa Komisjoni president oli esitanud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele taotluse komitee panuseks Euroopa sotsiaalõiguste sammast käsitlevasse arutellu, ⁽¹⁾ otsustas komitee korraldada kodanikuühiskonna ⁽²⁾ laialulatuslikud konsultatsioonid 28 liikmesriigis. Neis riiklikes aruteludes osales kokku 116 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee liiget ja ligikaudu 1800 muud kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajat.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses „Euroopa sotsiaalõiguste sammast“ käsitletakse nende riiklike arutelude põhijäreldusi ja soovitusi ning need on lisatud asjaomasesse arvamusse. Komitee märgib, et komisjon kavatses sambaga „väljendada mitmeid olulisi põhimõtteid, toetamaks hästitoimivaid ja õiglaseid tööturgusid ja hoolekandesüsteeme“ ⁽³⁾ ja leiab, et Euroopa sotsiaalõiguste sammast on ELi jätkusuutlikkuse seisukohalt väga oluline algatus. Selles kontekstis kujutab see komitee arvamus endast esimest sammu käimasolevas Euroopa sotsiaalõiguste samba loomise protsessis.

⁽¹⁾ Euroopa Komisjoni presidendi Jean-Claude Junckeri 8. märtsi 2016. aasta kiri Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee presidendile Georges Dassisele.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee terminoloogia kohaselt tähendab mõiste „kodanikuühiskond“ organiseeritud ja esindavat kodanikuühiskonda. Vt arvamused ELT C 329, 17.11.1999, lk 30 ja ELT C 193, 10.7.2001, lk 117.

⁽³⁾ Vt joonalune märkus 1.

Komitee kavatses jätkata panustamist sellekohastesse aruteludesse, eelkõige pärast Euroopa Komisjoni valge raamatu vastuvõtmist 2017. aastal.

2. Probleemid ja prioriteedid

2.1 Euroopa Liit tähistab 2017. aastal Rooma lepingu allkirjastamise 60. aastapäeva. See pöördeline aastapäev annab võimaluse tähistada ELi saavutusi, kuid see peab samuti olema võimalus käsitleda Euroopa suuri poliitilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid probleeme. Paljudes liikmesriikides on kodanike usaldus Euroopa Liidu vastu kahanenud. Esimest korda oma ajaloo jooksul on Euroopa Liit tõenäoliselt tunnustajaks ühe oma liikmesriigi lahkumisele liidust.

2.2 Pärast 2008. aasta finantskriisi vapustust on Euroopa Liitu raputanud mitmed järjestikused kriisid. Kuigi olukord eri liikmesriikides on erinev ja võetud on erinevaid poliitikameetmeid, seisab EL täna silmitsi arvukate väljakutsetega, mis hõlmavad pikka kõrge tööpuuduse perioodi, noorte töötuse vastuvõetamatut taset, majanduslikku ebastabiilsust ja sotsiaalse olukorra halvenemist, sh suurenenud vaesuse ja ebavõrdsuse taset. Nendele võib lisada üleilmastumise, demograafilised muutused ja digiteerimise. Liidu suutmatus varjupaigataotlejate ja rändajate sissevoolu asjakohaselt käsitleda on tugevdanud üldist arvamust, et EL ei suuda enam pakkuda ei poliitilisi ega ka praktilisi lahendusi, mis toimiksid kõigi huve silmas pidades. Euroskeptilised, populistlikud ja natsionalistlikud parteid püüavad nendest hirmudest kasu lõigata, pakkudes keerulistele küsimustele lihtsaid lahendusi, osutades süüdistavalt meie kogukondade teatud osadele ja luues ühiskonnas ohtlikke lõhesid.

2.3 Mõned probleemid ja lahknevused liikmesriikide vahel ja sees on kriisi tõttu suurenenud. Neid põhjustavad või võimendavad muu hulgas majanduskasvu puudumine ning meie tööturgude ja sotsiaalkaitsesüsteemide struktuurilised puudused, mis eksisteerisid suurel määral juba enne kriisi. Lahenduse võti on ELi ja tema liikmesriikide ühine suutlikkus luua tingimused jätkusuutliku majanduskasvu ja tööhõive jaoks.

2.4 Komitee väljendab heameelt Euroopa Komisjoni algatuse üle käivitada Euroopa sotsiaalõiguste samba teemaline arutelu, mis on osa püüdlustest kindlustada „õiglane ja tõeliselt üleeuroopaline tööturg“, saada „Euroopa sotsiaalvaldkonnas AAA-reiting“ ja olla suunanäitaja euroala uuendatud lähenemisprotsessis. Palju on siiski ebakindlust on selles osas, mida see sammas endast lõplikult kujutama peaks. Komitee rõhutab eelkõige, et Euroopa sotsiaalõiguste sammas peab olema positiivne projekt kõigi jaoks. Sel viisil võib see aidata taastada usaldust ELi suutlikkuse parandada praeguste ja tulevaste põlvkondade tulevikuväljavaateid.

2.5 Selle saavutamiseks tuleb samba raames käsitleda ka tööturul ja sotsiaalkaitsesüsteemides esinevaid spetsiifilisi probleeme, eesmärgiga saavutada majandusliku ja sotsiaalse mõõtme vahel õiglane tasakaal ning aidata kaasa võitlusele vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse ja ebavõrdsuse vastu.

2.6 Komitee tunnustab, et Euroopa majandus- ja sotsiaalmudeli aluseks on ühine arusaam sellest, kui oluline on suurendada tööhõivet, sotsiaalset arengut ja tootlikkust. Need on olulised alustegurid jätkusuutlikule majanduskasvule, mis toob õiglasel viisil kasu kõigile. Samba ettevalmistamise protsess on võimalus taaskinnitada meie ühist pühendumust Euroopa sotsiaalmudelile, tagades samas, et riiklikud sotsiaalhoolekandesüsteemid ja tööturul on kohandatavad ja tulevikuks ettevalmistatud⁽⁴⁾. Komitee rõhutab majanduskasvu ja konkurentsivõime vajalikkust kogu ELis. Sellega seoses toonitab komitee, et majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika vahel on vajalikud vastastikused seosed⁽⁵⁾.

2.7 Komitee on veendunud, et ELi ja riiklik poliitika ning meetmed, mille eesmärk on majandusliku edu ja sotsiaalse arengu saavutamine, peavad olema ELi poliitilistes aruteludes kesksel kohal. Lisaks on oluline saavutada sidus ja teineteist vastastikku tugevdav ELi ja riiklik poliitikakujundamine. Nende jõupingutuste ühe osana on vajalik uus suhtumine muutustesse.

2.8 Samas kui Euroopa poolaasta areng jätkub, on strateegia „Euroopa 2020“, mille eesmärk on „arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv“, kõrvale jäetud ja lootus täita selle sotsiaalsed eesmärgid – eelkõige saavutada 75 % tööhõives osalemise määr või päästa 20 miljonit inimest vaesusest – on haihtunud. Sarnaselt on olnud piiratud ka 2008. aastal esitatud aktiivset kaasamist käsitletud soovitus⁽⁶⁾ mõju.

⁽⁴⁾ Riiklikud arutelud Iirimaa, Lätis, Portugalis ja Hispaanias.

⁽⁵⁾ Euroopa Liidu lepingu artikkel 3: „Liit taotleb Euroopa säästvat arengut, mis põhineb tasakaalustatud majanduskasvul, hindade stabiilsusel ja kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitset ja keskkonna kvaliteedi parandamisel.“

⁽⁶⁾ ELT L 307, 18.11.2008, lk 11.

2.9 Lähtepunktina peaks sammas edendama kehtivat ELi sotsiaalõigustikku ning selle täielikku ja nõuetekohast jõustamist. Kui kaalutakse uusi siduvaid seadusandlikke algatusi ja vahendeid, tuleb seda teha kooskõlas olemasoleva õigusliku aluse ja korraga. Samba õiguslik staatus, nagu ka selle seos tähtsaimate rahvusvaheliste inimõigustealaste dokumentidega,⁽⁷⁾ ei ole veel kindlaks määratud. Komitee rõhutab siiski, et sotsiaalõigused peavad kehtima kõigile ELis ja kõigis ELi liikmesriikides elavatele inimestele, tunnistades samas, et teatud vahendid/mehhanismid võivad olla vajalikud euroala jaoks.

2.10 Tulevikku investeerimine on väga oluline, kuid Euroopa kannatab jätkuvalt avaliku sektori ja tootlike erasektori investeringute puuduse all. Komitee tunnustab nn Junckeri investeerimiskava⁽⁸⁾ jõupingutusi ja tunneb heameelt selle laiendamise üle. Teises etapis tuleb suunata suuremaid investeringuid nendele riikidele ja piirkondadele, mis seda kõige rohkem vajavad, et edendada nende majandust ja majanduskasvu ning vältida veelgi suuremaid lahknevusi liikmesriikide vahel ja nende sees. Junckeri kavast tuleks samuti piisavalt toetada sotsiaalse taristu investeerimisprojekte.

2.11 Sambaga seotud arutelud leiavad aset paralleelselt teiste olulisemate aruteludega ELi ja maailma tasandil, eelkõige Euroopa tuleviku ja töö tuleviku teemal. Euroopa tuleviku puudutavates aruteludes 2017. aasta Rooma tippkohtumisel tuleks arvesse võtta Euroopa sotsiaalõiguste sambaga seotud arutelusid. Komitee rõhutab koostoime ja sidususe vajadust neis aruteludes, mis kujundavad meie ühist tulevikku. Samba arendamisel tuleks võtta arvesse strateegiat „Euroopa 2020“ ja õppida selle problemaatilisest rakendamisest. See tuleks siduda ka ELi üldise strateegiaga,⁽⁹⁾ mis puudutab ÜROs 2015. aastal vastu võetud kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja sellega seotud kestliku arengu eesmärkide rakendamist. Neis sätestatakse ajakava põhjanevatele ülemaailmsetele muutustele, et kaotada vaesus, kaitsta planeeti, tagada inimõiguste kaitse, sh puuetega inimeste õiguste kaitse, nagu sätestatud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis, mida EL ja liikmesriigid on kohustatud rakendama, ja tagada kõigi heaolu⁽¹⁰⁾. ELi tasandil tuleb samuti teha jõupingutusi tagamaks, et rakendatakse kõik ELi diskrimineerimisvastased ja soolist võrdõiguslikkust käsitlevad õigusaktid⁽¹¹⁾.

2.12 Samaaegselt komisjoni avaliku aruteluga on komitee algatanud 28 liikmesriigis rea riiklike arutelusid, et suurendada teadlikkust algatusest väljaspool Brüsselit, ergutada arutelu ja arutada avalikult seda, kuidas tuleks sammast arendada. Paljusid nende riiklike arutelude tulemusi kajastatakse selles arvamuses.

2.13 Samba kohaldamisala täpsem määratlemine on hädavajalik. Komitee on arvamusel, et see algatus peaks hõlmama kõiki kodanikke kõigis eluetappides. Komitee tunneb muret selle pärast, et Euroopa Komisjoni sotsiaalõiguste sammast käsitlevas teatises ei viidata varjupaigataotlejatele ega rändajatele.

2.14 Kodanikuühiskonna rolli tuleb rohkem tunnustada ja tugevdada. Kodanikuühiskonna dialoogi tuleb tugevdada tagamaks, et inimesed, sh noored⁽¹²⁾ ja haavatavas olukorras olijad või diskrimineerimise all kannatajad, tunneksid, et neil on võimalik osaleda poliitikakujundamise protsessi kavandamises, rakendamises ja läbivaatamises. Sotsiaalpartneritel on eriline roll tööhõivet ja tööturget otseselt või kaudselt mõjutava poliitika väljatöötamisel ja rakendamisel. Sotsiaalset dialoogi tuleb edendada ja toetada, austades samas sotsiaalpartnerite autonoomiat ja kollektiivlääbirääkimisi ning suurendades sotsiaalpartnerite suutlikkust osaleda sotsiaalses dialoogis. Mitmes riiklikus arutelus⁽¹³⁾ rõhutati sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna nõuetekohast kaasamist sammast käsitlevatesse aruteludesse. Kolmes arutelus rõhutati üksmeelse lähenemisviisi loomise ja pühendumise tagamise olulisust⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_et.

⁽⁹⁾ ELT C 34, 2.2.2017, lk 58.

⁽¹⁰⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

⁽¹¹⁾ Nõukogu direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (ELT L 180, 19.7.2000).

Nõukogu direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (ELT L 303, 2.12.2000).

Nõukogu direktiiv 2004/113/EÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega (ELT L 373, 21.12.2004).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (ELT L 204, 26.7.2006).

⁽¹²⁾ Mitmes riiklikus arutelus, nt Sloveenias, tõstatati noorte dialoogi kaasamise vajadus.

⁽¹³⁾ Riiklikud arutelud Iirimaa, Madalmaades, Portugalis, Soomes, Belgias, Kreekas, Slovakkias, Sloveenias, Horvaatias.

⁽¹⁴⁾ Riiklikud arutelud näiteks Küprosel, Belgias ja Madalmaades.

3. Töö tulevik

3.1 Komitee on veendunud, et töö tulevik peaks sammast käsitlevates aruteludes olema keskne prioriteet selleks, et käsitleda töömaailmas toimuvaid olulisi muutusi. Komitee usub, et praegu oleks vaja järjepidevamat ja integreeritumat lähenemisviisi, ja nõuab seetõttu sidusamat Euroopa tööhõivestrateegiat, mis tegeleks muu hulgas töö tulevikuga, pöörates tähelepanu järgmisele:

- investeeringud ja innovatsioon;
- tööhõive ja kvaliteetsete töökohtade loomine;
- õiglased töötingimused kõigile;
- õiglased ja sujuvad üleminekud, mida toetab aktiivne tööturupoliitika;
- kõigi sidusrühmade, eriti sotsiaalpartnerite osalus⁽¹⁵⁾.

3.2 Töömaailmas aset leidvate muutuste kujundamise ja haldamise ülesanne on jagatud mitmete institutsiooniliste osalejate vahel. Kõik asjaomased sidusrühmad peavad tegema koostööd tagamaks, et töö tulevik on õiglane ja kaasav, pakkudes tööhõivevõimalusi kõigile ja tuues kaasa sotsiaalse arengu. Komitee on veendunud, et haritud, oskuslik ja motiveeritud tööjõud, kellel on inimväärne sissetulek ja juurdepääs kvaliteetsetele töökohtadele, on kõigi huvides. Positiivsete tulevaste tulemuste tagamine sõltub vajalikest investeeringutest, et tagada inimestele vahendid nende muutustega kohanemiseks, pakkuda piisavaid turvavõrke ning edendada innovatsiooni, eeskätt sotsiaalset innovatsiooni.

3.3 Töömaailmas aset leidvaid muutusi tuleks kasutada, et edendada püsivat, kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu, täielikku ja produktiivset tööhõivet ning inimväärset tööd kõigi jaoks⁽¹⁶⁾. EL, liikmesriigid ja sotsiaalpartnerid peaksid selle eesmärgiga tegelema kõigis oma eri rollides. Kaasata tuleks ka kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes esindavad tööturult kaugenenud inimesi. Rohkemate ja kvaliteetsemate töökohtade loomise eeltingimused on liikmesriikide vahel ja sees ebaühtlaselt jaotunud. Komitee nõuab tungival, et liikmesriikide institutsioonilised osalejad liiguksid kiiresti strateegia suunas, mis oleks kõrgetasemeline ja ühendatud aktiivse tööturupoliitikaga. Seda tuleks toetada uuendatud ja kaasava Euroopa tööhõivestrateegia ning sidusa ja ambitsioonika Euroopa tööstusstrateegia kaudu.

3.4 Komitee on juba tunnustanud asjaolu, et ELi uute oskuste ja töökohtade tegevuskava⁽¹⁷⁾ tugineb turvalise paindlikkuse käsitusele, ning rõhutanud, et tööturgude tõhusama toimimise ja samal ajal töötajate parema kaitse huvides tuleb leida õige tasakaal sisemise ja välise turvalise paindlikkuse vahel. Komitee on samuti rõhutanud, kui oluline on sotsiaalpartnerite aktiivne kaasamine turvalise paindlikkuse poliitika rakendamise jälgimisse ja hindamisse⁽¹⁸⁾. Lisaks on komitee toonitanud, et tööhõive kasvu soodustav mõistlik makromajanduspoliitika ning täielikku kasvupotentsiaali realiseeriv ja toetav soodne ärikeskkond on turvalise paindlikkuse poliitika toimimise tähtsad eeltingimused. Komitee on ka julgustanud liikmesriike ja ELi turvalise paindlikkuse poliitika rakendamisel looma ja säilitama kohandatavust soodustava õigusraamistiku, mis oleks lihtne, läbipaistev ja prognoositav, tagama töötajate õigused ja nende austamise ja põhjendatuse ning edendama kogu Euroopa Liidus kollektiivläbirääkimiste ja sotsiaaldialoogi jaoks stabiilset õigusraamistikku. Ta on samuti rõhutanud, et oluline on kaasata sotsiaalpartnerid aktiivselt turvalise paindlikkuse poliitikaga seotud aruteludesse ja otsuste tegemise protsessi⁽¹⁹⁾. Paindlikkuse ja turvalisuse tasakaalustamist⁽²⁰⁾ ning tööturu võimet uute väljakutsetega kohaneda käsitleti ja rõhutati mitmes liikmesriigis toimunud riiklikel aruteludel⁽²¹⁾.

3.5 Tööturgude raamtingimused peavad toetama uusi ja mitmekesisemaid karjääri võimalusi. Töömaailmas on vajalikud tööjõu hankimise eri viisid ja erinevad töövormid. Selleks on vaja pakkuda sobivat töökaitsesega seotud õiguskeskkonda, et tagada õiglaste töötingimuste raamistik ja soodustada värbamist kõigi töölepingute alusel.

⁽¹⁵⁾ Näiteks riiklikud arutelud Soomes ja Ungaris.

⁽¹⁶⁾ Kestliku arengu eesmärk 8.

⁽¹⁷⁾ Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava, KOM(2010) 682 lõplik.

⁽¹⁸⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 142.

⁽¹⁹⁾ ELT C 211, 19.8.2008, lk 48.

⁽²⁰⁾ Riiklikud arutelud Taanis, Soomes ja Ungaris.

⁽²¹⁾ Riiklikud arutelud näiteks Bulgaarias, Lätis, Poolas, Rumeenias, Slovakkias ja Sloveenias.

3.6 Töömaailmas toimuvaid muutusi on palju ja need on mitmetahulised. Me peame leidma viisi, kuidas tagada kogu tööjõu jaoks turvaline üleminek nii ühelt töökohalt teisele, ühest staatusest teise, töötusest tööellu kui ka haridussüsteemist tööturule. Inimeste võime liikuda vajaduse korral oma elu eri etappides ühest staatusest teise ning seda võimaldavate raamistikke ja tugimehhanismide kättesaadavus määratlevad meie ühiskonna ja meie majandusliku heaolu. Komitee teeb ettepaneku arutada terviklikult raamistikke ja toetusmehhanisme nende üleminekute toetamiseks.

3.7 Tehnoloogia kiire areng kujundab samuti meie elu- ja tööviise. Ennetava poliitikakujundamisega ELi ja riiklikul tasandil võib tagada ja peabki tagama digiteerimise pakutud võimaluste ärakasutamise, vältides samal ajal puudusi või neid leevendades⁽²²⁾. Riiklikes aruteludes peeti digiteerimist, koos sagedaste viidetega investeringute vajadusele koolituse ja taristu vallas,⁽²³⁾ laialdaselt üheks peamiseks väljakutseks, mida tuleks sambas arvesse võtta⁽²⁴⁾. Nende arengute mõju tööturule ja standarditele, majandusele, maksu- ja sotsiaalkindlustussüsteemidele ning äraelamist võimaldavale töötasule tuleb seetõttu hoolikalt hinnata⁽²⁵⁾.

3.8 Digitaalarengu tegevuskava ja digitaalse ühtse turu algatus tuleks siduda uue üldise lähenemisviisiga töö tuleviku teemal. Selle raames tuleb käsitleda majanduslikke, tööhõivepoliitilisi ja sotsiaalseid väljakutseid, sh seada eesmärgiks vajalike oskuste ja võrdsete tingimuste pakkumine. Komitee usub, et kõige parem on seda saavutada aluslepingute kohaselt asjakohasel tasandil õigustel põhinevat lähenemisviisi kohaldades, toetades muu hulgas ligipääsu haridusele ja sotsiaalkaitsele ning ELi paremat koordineerimist valdkondades, kus tal puudub seadusandlik pädevus.

3.9 Nagu komitee on juba rõhutanud, et on koostöö digiteerimisega seotud probleemide käsitlemisel võtmetähtsusega⁽²⁶⁾. Selles kontekstis pöörduv komitee eelkõige Euroopa Komisjoni ja Euroopa valitsemistasandi kui terviku, liikmesriikide valitsuste, sotsiaalpartnerite ja laiemalt kogu kodanikuühiskonna poole. Komitee on juba varemgi soovitanud, et Euroopa Komisjon, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon ning Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) peaksid kõikidel asjakohastel tasanditel tegema koostööd sotsiaalpartnerite ja laiemalt kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et töötada inimväärtete töötõingimuste ja kaitse kohta välja asjakohased sätted, mis on vajalikud selleks, et võtta arvesse uusi töövorme (nt veebipõhine töö, juhutöö ja jagamismajandus)⁽²⁷⁾.

3.10 Erilist tähelepanu tuleks pöörata noorte tööhõive taseme tõstmisele. Nagu komitee on juba maininud oma varasemates arvamustes, tuleks riiklikes reformikavades võtta erimeetmeid noorte töötusega võitlemiseks⁽²⁸⁾. Hästi toimivad duaalset haridusel põhinevad kutsehariduse ja -koolituse süsteemid aitavad suurendada noorte tööhõivet ning hõlbustada noorte üleminekut koolist tööturule⁽²⁹⁾. Komitee toetas kavatsust kehtestada liikmesriikides noortegarantii kavad, mida rahastatakse spetsiaalsest noorte tööhõive algatuse fondist mitmeaastases finantsraamistikus, ning hindas selle loomist⁽³⁰⁾.

3.11 Mitmetes riiklikes aruteludes rõhutati sotsiaaldialoogi rolli olulisust⁽³¹⁾. Komitee tunneb muret selle pärast, et on palju riike, kus puudub asjakohane sotsiaalne dialoog,⁽³²⁾ nagu ka riike/sektoreid, kus tööandjad ja töötajad ei ole sotsiaalses dialoogis esindatud ega osale kollektiivläbirääkimistes. Seda tuleks arvesse võtta,⁽³³⁾ nagu ka vajadust edendada lahendusele suunatud sotsiaalset dialoogi, mis aitaks positiivselt kaasa töötajate kaitsmisele ja ettevõtete konkurentsivõimele. Kollektiivläbirääkimise tuleks edendada kõigil asjaomastel tasanditel ja selle jälgimiseks soovib komitee koguda üle kogu Euroopa andmeid kollektiivläbirääkimiste ulatuse kohta Euroopa poolaasta näitajate kaudu, austades samas täiel määral riiklike tavasid ja töösuhete süsteeme.

⁽²²⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 161.

⁽²³⁾ Riiklikud arutelud Austrias, Bulgaarias, Tšehhi Vabariigis, Horvaatias, Taanis, Saksamaal, Soomes, Ungaris, Luksemburgis, Poolas, Slovakkias, Hispaanias.

⁽²⁴⁾ Riiklikud arutelud näiteks Bulgaarias.

⁽²⁵⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 54.

⁽²⁶⁾ ELT C 389, 21.10.2016, lk 50.

⁽²⁷⁾ Vt allmärkus 25.

⁽²⁸⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 67.

⁽²⁹⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 57.

⁽³⁰⁾ Vt allmärkus 28.

⁽³¹⁾ Riiklikud arutelud Küprosel, Eestis, Soomes, Ungaris, Iirimaal, Lätis, Rumeenias, Sloveenias ja Slovakkias.

⁽³²⁾ Riiklikud arutelud näiteks Ungaris.

⁽³³⁾ Vt allmärkus 25.

3.12 Tehnoloogia areng loob uusi töövõimalusi, kuid ka hävitab töökohti. Selle nähtuse ulatuse üle vaieldakse ja hiljutised perspektiivuuritud erinevad üksteisest⁽³⁴⁾.

3.13 Igal juhul peab inimestesse investeerimine olema iga tulevase tööstrateegia keskmeks. Pädevuste ja oskuste tase, eriti digitaalsete oskuste tase, on kodanikele ja töötajatele tulevikuks valmistumisel otsustava tähtsusega. „Oskuste garantii“⁽³⁵⁾ kasutuselevõtt, mida toetavad vajalikud investeeringud, võib luua raamistiku, millega julgustatakse inimesi omandama vajalikke oskusi kogu elu vältel. Selle aluseks on juurdepääs kvaliteetsele, kõigile ELi kodanikele pakutavale haridusele, sh kutseharidusele ja elukestvatele õppele, ning ümber- ja täiendõppe võimalused.

3.14 Tehnoloogilised muutused võivad tõhustada oskuste arengut, kuid võivad paljude elukutsete puhul samuti kiirendada töötajate oskuste vananemise protsessi. Lisaks haridusvaldkonna osalejatele peavad ettevõtjad koostöös ametiühingute, Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse (Cedefop) ja valitsemistasanditega andma oma osa tagamaks, et pädevusi ja oskusi arendatakse vastavalt muutuva töömaailma nõudmistele,⁽³⁶⁾ parandades muu hulgas riiklike haridus- ja koolitussüsteemide reageerimisvalmidust muutuvatele oskustega seotud vajadustele. Seda tuleb teha sidusal viisil. Pädevuse arendamine võtab aega ja vajab piisavalt vahendeid ning kiiresti on vaja suuremaid ja tõhusamaid investeeringuid haridusse ja koolitusse. Samuti tuleb arvesse võtta haridus- ja sotsiaalhoolekandesüsteemide erinevat mõju/erinevaid tulemusi Euroopa riikides ja piirkondades.

3.15 Uued töövormid arenevad nii kiiresti, et lepingulised suhted ei suuda nendega sammu pidada, mistõttu tuleb kontrollida nende õiguslikku seisundit. Komitee on nõudnud tööturu vahendajate ja veebiplatvormide õigusliku seisundi kiiret selgitamist, samuti rahvatöötajate lepingujärgse seisundi ning teiste uute töövormide ja töösuhete uurimist. Samuti on vaja suuniseid, et selgitada tööhõive seisundiga seotud ebaselgeid kohti seoses maksustamise ja sotsiaalkindlustusega⁽³⁷⁾. Üleüldine eesmärk peab olema kõigile õiglaste töötingimuste garanteerimine ja selle tagamine, et kõik töötajad oleksid kaetud peamiste töönormide ja piisava sotsiaalkaitsega.

3.16 Sotsiaalpartnerid on tähelepanu keskpunktis eelkõige siis, kui kõne all on töö paindlikkust ja stabiilsust puudutavate läbirääkimiste edendamine kõigil asjaomastel tasanditel, kuid lisaks ELi institutsioonide, valitsuste ja sotsiaalpartnerite koostöö parandamisele on selle jaoks vaja valitsuste ja Euroopa valitsemistasandi pühendumist. Komitee on juba öelnud, et EL ja liikmesriigid peaksid dialoogis sotsiaalpartneritega kaaluma strateegiaid sotsiaalsete ja tööõiguse kaitse normide kohaldamisala kohandamiseks selliselt, et need peegeldaksid digiteeritud töömaailma tingimusi⁽³⁸⁾.

3.17 Jagamismajandust ja teisi uusi tööhõivemudeleid ei tohiks kasutada inimväärse töötasu maksmise või maksu- ja sotsiaalkindlustuse kohustuste täitmiseks vältimiseks⁽³⁹⁾. Komitee on ka juba soovitanud, et EL peaks kaaluma viise, kuidas soodustada ELi platvormide arengut sellisel moel, et loodud väärtus jääks kohalikkude majandusse⁽⁴⁰⁾.

3.18 Mõne riikliku arutelu käigus tõstatasid osalejad töötasude lähenemise ja miinimumpalkade kehtestamise küsimuse liikmesriikides⁽⁴¹⁾. Komitee on seisukohal, et vaja on täiendavaid jõupingutusi selles suunas. ILO uuring *Building a Social Pillar for European convergence*⁽⁴²⁾ on kasulik võrdlusalus. Uuringus rõhutatakse, et miinimumpalga tasemete võrdlemiseks võib kasutada paljusid näitajaid, milles võetakse arvesse riiklike olusid, kuid kõige populaarsem on miinimum- ja mediaan- (ehk keskmise) palga suhe. Lisaks märgitakse uuringus, et miinimumpalga poliitika suhtes ühise lähenemisviisi valimine ELi

⁽³⁴⁾ Vt nt Frey and Osborne 2013: The Future of employment: How susceptible are jobs to computerisation, ja Breughel 2014: The computerization of work.

⁽³⁵⁾ 21. ja 22. novembril 2016. aastal jõudis nõukogu poliitilisele kokkuleppele soovitus „Oskuste täiendamise meetmed: uued võimalused täiskasvanutele“ osas (varasemalt „Oskuste garantii“).

⁽³⁶⁾ Vt allmärkus 25.

⁽³⁷⁾ Vt allmärkus 25.

⁽³⁸⁾ Vt allmärkus 22.

⁽³⁹⁾ Vt allmärkus 22.

⁽⁴⁰⁾ Vt allmärkus 22.

⁽⁴¹⁾ Küsimust käsitleti Ida- ja Kesk-Euroopa riikides, nt Bulgaarias, Tšehhi Vabariigis ja Slovakkias, aga ka Prantsusmaal.

⁽⁴²⁾ Studies on Growth with Equity, Building a Social Pillar for European convergence, Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, 2016.

tasandil võiks aidata vähendada vaesuse ulatust laienenud liidus ja piirata madalapalgaliste osakaalu riiklikus kontekstis. Heaks lähtepunktiks võiks uuringu kohaselt olla riigi tasandil läbiviidav kolmepoolne analüüs miinimumpalgaõiguslike hulga, miinimumpalga taseme ja vastavuse kohta, nagu on märgitud ILO dokumentides. ILO uuringus märgitakse samuti, et mitmete uuringute tulemustes tõstetakse esile tasakaalustatud lähenemisviisi olulisust (nagu on rõhutatud konventsioonis nr 131) elementide osas, mida tuleb kaaluda miinimumpalga taseme määramisel ja mis – kui need on riiklike tavadid ja tingimusi silmas pidades võimalikud ja asjakohased – peaksid hõlmama: a) töötajate ja nende perekondade vajadusi, võttes arvesse üldist palgataset riigis, elamiskulusid, sotsiaalkindlustushüvitisi ja teiste ühiskonnarühmade suhtelist elatustaset, ning b) majandustegureid, sh majandusarengu nõudmisi, tootlikkuse taset ja soovi saavutada kõrge tööhõive tase ja seda hoida. Vajalikud on edasised arutelud neis küsimustes ja need peaksid toimuma sotsiaalõiguste samba arendamise kontekstis. Komitee rõhutab, et riiklike sotsiaalpartnerite kesket pädevust ja autonoomiat palgakujunduse protsessis tuleb täielikult austada kooskõlas riiklike tavadega. Mõnede riiklike arutelude käigus viidati ka vajadusele austada pädevuste jaotust ja subsidiaarsuse põhimõtet, samuti sotsiaalpartnerite rolli miinimumpalga taseme määramisel⁽⁴³⁾. Üldiselt on komitee juba märkinud, et euroala liikmesriikide vahel ei toimunud lähenemist, hoolimata endogeense optimaalse valuutapiirkonnaga seonduvatest ootustest⁽⁴⁴⁾.

3.19 Mõnede riiklike arutelude raames tunnistati, et demograafilised muutused⁽⁴⁵⁾ ja muutuvad ühiskonnamuudlid on samuti tegurid, mis töömaailma sügavalt mõjutavad. Aktiivne tööturupoliitika peab olema tõhus ja suunatud, et saavutada häid tööhõivetulemusi. Ühes riigis arutati keskendumist eraagentuuride kaasamise võimalusele, et parandada töötsijate aktiivset abistamist⁽⁴⁶⁾. Euroopa tööhõive ja tööturu poliitika raames tuleb jätkata konkreetsete meetmete loomist, eesmärgiga kohaldada töökohal diskrimineerimise vältimise põhimõtet ja tagada kõigi töötajate rühmade võrdõiguslikkus⁽⁴⁷⁾.

3.20 Sooline võrdõiguslikkus on keskne element õiglaste töötingimuste tagamisel kõigile. Lisaks sellele, et tööturul on rohkem naisi, kaasneb vananeva rahvastiku ja pikema tööeaiga tõenäoliselt suurem hoolduskohustus kogu elu vältel. Tööelu ja tööaja paindlikkus ning jätkusuutlik töö- ja eraelu tasakaal on kõigile töötajatele järjest olulisem. Komitee on juba rõhutanud, et pereelu ja töökohustuste ühitamine vajab mitmete valdkondade koordineerimist, nagu lapsehooldusteenused, vanemapuhkus ja peresõbralikud töökohad⁽⁴⁸⁾. Komitee nõuab asjaomasel tasandil integreeritud lähenemisviisi loomist seadusandlike ja mitteseadusandlike meetmete vahel, et edendada liikmesriikides töö ja eraelu tasakaalu. On oluline, et piisavalt investeringuid suunatakse kättesaadavate ja taskukohaste hooldusteenuste loomiseks. See aitab suurendada üldist tööhõives osalemist, eelkõige naiste puhul ja täistööajaga töötamise osas.

3.21 Erilist tähelepanu tuleks pöörata haavatavate ühiskonnarühmade ja vähemuste tööturule integreerimisele. Romade majanduslik, sotsiaalne ja kultuuriline olukord ei ole enamikus liikmesriikides paranenud ja nagu on märgitud komitee aruandes, tuleks romade strateegia järjekindlalt hõlmata Euroopa poolaastasse⁽⁴⁹⁾.

3.22 Jätkusuutlikud pensionisüsteemid on võtmetähtsusega, võttes arvesse Euroopa ühiskondade vananemist. Euroopa Komisjon on öelnud, et pensioniea tõstmine samas tempos oodatava eluea kasvuga, mis on ühendatud püüdlustega edendada aktiivset vananemist, võimaldab lisaks pensionikulude märkimisväärsele vähendamisele suurendada ka pensioniõigusi. Kuid komitee on varasemalt kritiseerinud komisjoni ettepanekut, mille kohaselt peaks pensioniiga olema seotud oodatava eluea kasvuga, ja tegi selle asemel ettepaneku kasutada meetmeid, mis tooksid tegeliku pensionilejäämise ea lähemale kehtivale seadusjärgsele pensionieale⁽⁵⁰⁾. Nagu on väitnud sotsiaalkaitsekomitee, on töötuse vähendamine ja täna tööturul kauem püsimise soodustamine, muu hulgas naiste tööturul osalemise suurendamise kaudu, pensionide tulevase

⁽⁴³⁾ Riiklikud arutelud näiteks Soomes ja Taanis.

⁽⁴⁴⁾ Shifting Economics in the World, Consequences for EU competitiveness (information report)

⁽⁴⁵⁾ Riiklik arutelu näiteks Soomes, Sloveenias, Maltal, Iirimaaal, Poolas, Eestis.

⁽⁴⁶⁾ Riiklik arutelu Tšehhi Vabariigis.

⁽⁴⁷⁾ Vt allmärkus 18.

⁽⁴⁸⁾ ELT C 341, 21.11.2013, lk 6.

⁽⁴⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aruanne „Roma kogukonna parem kaasamine kodanikuühiskonna algatuste abil“ (2014).

⁽⁵⁰⁾ ELT C 299, 4.10.2012, lk 115, ELT C 332, 8.10.2015, lk 68.

jätksuutlikkuse ja piisavuse seisukohast määrava tähtsusega⁽⁵¹⁾. Näiteks oleks Euroopa pensioni jätkusuutlikkuse ja piisavuse võrdlusindeks kasulik võrdlusalus, millega toetada liikmesriikide pensionisüsteemide reformimise ja vaesuse vähendamise jõupingutusi.

3.23 Eesmärki panna inimesi pikemaks ajaks tööle tuleb täiendada elutsükli põhise lähenemisviisiga, mis hõlmaks häid töötingimusi, k.a. töötervishoiu, tööohutuse ja tööaja poliitika, ja julgustaks inimesi kasutama elukestva õppimise võimalusi. Eeltingimus on ka pikem töökarjäär kuni pensionieani välja, mille jooksul saadakse inimväärset sissetulekut, mille tulemuseks on inimväärne pension ja poliitikameetmed, mis võimaldavad eakatel töötajatel sujuvalt pensionile minna: selles suhtes on oluline tegur ka meie tööviiside areng.

3.24 Sotsiaalkindlustusstandardid ELis on eri süsteemidest ja traditsioonidest tulenevalt väga erinevad. Komitee on toetanud selgemaid ELi strateegilisi prioriteete sotsiaalpoliitikas ning üldiste sotsiaalpoliitiliste põhimõtete väljatöötamist olulise tööprogrammi raames. Komitee on samuti viidanud vajadusele püüelda siduva sotsiaalkaitse miinimumtaseme kehtestamise poole⁽⁵²⁾ ja teeb ettepaneku määratleda kõrgetasemelised standardid asjakohasel tasandil, võttes nõuetekohaselt arvesse nii subsidiaarsuse kui ka piisavuse nõudeid. Parimate tavade tõhusam jagamine on vajalik kaasavama sotsiaalkindlustusvõrgu loomiseks kõigile ELis seaduslikult elavatele inimestele. „Töö 4.0“ väljakutsete ning uute tööhõivevormide ja osaliste töösuhete esilekerkimise kontekstis on oluline mõelda ja otsustada, kuidas saavad liikmesriigid reformida oma sotsiaalkindlustussüsteeme, et muuta töötuskindlustus kaasavaks tööhõivekindlustuseks, mis võib tulevikus toimida turvavõrguna ning lihtsustada samuti tööhõivet ja inimväärse töö tagamist. Oluline on tagada, et töö on atraktiivsem valik kui toetustest elamine, luues inimeste jaoks õiged stiimulid, et nad eelistaksid töötamist, tagades samas sissetulekukindluse neile, kes ei leia tööd. Sellekohane võrdlusuuring võiks olla liikmesriikidele kasulik, et parandada vajadusel abikõlblikkuse tingimusi, toetuste maksmise kestust ja toetuste taset.

3.25 Komitee rõhutas juba 2009. aastal, et Euroopa peab saama tagasi oma juhtpositsiooni teaduse ja innovatsiooni valdkonnas. Ta toonitas, et teaduse ja tehnika alased saavutused ja nende rakendamine konkurentsivõimelises ülemaailmses majanduses tagaksid, et Euroopal on tulevikku ülemaailmses tööstuses. Veelgi enam rõhutas ta, et arengule avatud sotsiaalne keskkond on innovatsiooni jaoks oluline eeldus⁽⁵³⁾. Loov ettevõtlus, mis viib töö võimalusteni, mängib samuti olulist rolli innovatsioonisõbraliku keskkonna kujundamisel. Kodanikuühiskonnal on selles protsessis otsustav osa.

3.26 Komitee näeb seost töökoha innovatsioonivõime ja töötajate osalemise vahel. Lisaks peab äriühingute „asjakohane“ ja „jätkusuutlik“ juhtimine rajanema ühtsel turul oma otstarbekust tõestanud töötajate osalemise õiguslikel struktuuridel ja tavadel, mis põhinevad teavitamisel, konsulteerimisel ja kohastel juhtudel ka töötajate osalemisel⁽⁵⁴⁾. Töötajate kohustusliku osalemise sätted tuleks ELi õiguses kokku koondada ja üldiseks muuta, võttes aluseks juba saavutatud standardid⁽⁵⁵⁾.

3.27 Kliimamuutused esitavad suuri keskkonnavalasid ja sotsiaalseid väljakutseid Euroopale ja kogu maailmale. Töö tulevikku kujundab ka tungiv vajadus kujundada ümber meie majandus, tööstusharud ja töökohad planeedi kaitsmiseks. Komitee toetab Pariisi kokkulepe ratifitseerimist ELi poolt ja on nõudnud, et loodaks kodanikuühiskonna ja piirkondlike omavalitsuste koalitsiooni, et täita ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul võetud kohustused⁽⁵⁶⁾. Nimetatud kohustuste täitmine peab olema kooskõlas ELi kohustusega vähendada vaesust. Õiglase ülemineku, inimväärse töö ja tööalase konkurentsivõime toetamine nõuab investeerimist vahenditesse, et toetada kogukondi ja töötajaid sektorites, mida see üleminek juba mõjutab, samuti prognoosida ja hõlbustada tulevast ümberkorraldamist ja üleminekut rohelisemale ja jätkusuutlikumale majandusele. Euroopa investeerimiskava peaks toetama projekte kooskõlas COP21 kohustustega.

⁽⁵¹⁾ Sotsiaalkaitsekomitee dokument „Sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahend – Aruanne peamiste sotsiaalsete väljakutsete kohta ja sotsiaalkaitsekomitee põhisõnumid“, 12606/16.

⁽⁵²⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 40.

⁽⁵³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kirjalik seisukoht teadusest ja innovatsioonist ELis (EESC-13-19-EN).

⁽⁵⁴⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 35.

⁽⁵⁵⁾ Vt allmärkus 54.

⁽⁵⁶⁾ ELT C 389, 21.10.2016, lk 20.

4. Sotsiaalsete investeeringute vajadus

4.1 ELi ohustab nii majanduslik kui ka sotsiaalne tasakaalustamatus. See kahjustab sotsiaalset ühtekuuluvust ja poliitilist usaldusväärust ning takistab majanduse arengut. Komitee on eelnevalt avaldanud arvamust selle kohta, et vaesuse vastu võitlemine on prioriteet ning võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu tuleks muuta üheks sotsiaalõiguste samba põhielemendiks⁽⁵⁷⁾.

4.2 Kuigi komitee tunnustab, et vaesuse vähendamine kuulub esmajoones liikmesriikide pädevusse, kutsub ta ELi Nõukogu üles kinnitama oma pühendumust strateegia „Euroopa 2020“ vaesuse vähendamise eesmärgile, kasutades seejuures integreerimat lähenemisviisi. See tähendab, et vaesuse vähendamisega tuleks süsteemselt tegeleda Euroopa poolaasta protsessi kaudu ja et strateegia „Euroopa 2020“ tuleks siduda kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030⁽⁵⁸⁾. Majanduskasv ja konkurentsivõime on olulised ja seetõttu on oluline makromajanduslik poliitika, mis aitab luua inimväärseid töökohti, et vähendada ebavõrdsust ja vaesust.

4.3 Komitee on varasemalt öelnud, et mida kauem kestab praegune kokkuhoiupoliitika, mis on suunatud esmajoones kulude vähendamisele ilma mõjusa investeerimisprogrammita tulu loomiseks kasvu, sotsiaalse ühtekuuluvuse ja solidaarsuse teel, seda ilmsemaks saab see, et kasvav sotsiaalne ebavõrdsus ohustab Euroopa majanduslikku integratsiooni ja heaolu⁽⁵⁹⁾. Komitee nõuab uusi jõupingutusi selleks, et edendada sotsiaalse investeerimise kontseptsiooni kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades⁽⁶⁰⁾. Komitee arvates on vaja täiendavalt kaaluda, kuidas ühendada nn Junckeri teine kava sotsiaalsete investeeringute paketi eesmärkidega. Lisaks on komitee kutsunud üles looma Euroopa sotsiaalsete investeeringute paketi, ⁽⁶¹⁾ mis toetaks sotsiaalseid reforme ja sotsiaalseid investeeringuid ning aitaks luua uuendatud majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse lähenemise.

4.4 Komitee tervitas Euroopa Komisjoni sotsiaalsete investeeringute paketti, mis näis tähistavat paradigma muutust ulatuslikumaks keskendumiseks sotsiaalsetele investeeringutele, mida ei nähta ühekülgselt kui kulutegurit, vaid kui investeeringut Euroopa majanduskasvu ja tööhõive potentsiaali⁽⁶²⁾. Komitee peab kahetsusväärseks, et nende eesmärkide tõhusamaks rakendamiseks ei ole tehtud enamasti. Sotsiaalsed investeeringud annavad aja jooksul majanduslikku ja sotsiaalset kasu suurenenud tööhõive või töötamisest saadava sissetuleku, parema tervise, väheneva tööpuuduse, parema hariduse, väheneva vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse jne näol. Need suurendavad ka üksikisikute jõukust ja heaolu, edendades samal ajal majandust kvalifitseerituma tööjõu ning suurema tööviljakuse ja tööhõive kaudu. Sellised investeeringud, eriti kui need soodustavad majanduskasvu, aitaksid samuti kaasa inimeste oskuste ja kvalifikatsioonide parandamisele, edendaksid nende võimalusi ühiskonnas ja tööturul ning stimuleeriks majandust, aidates ELil kriisist välja tulla tugevama ja konkurentsivõimelisemana. Lisaks tagaksid need investeeringud avaliku sektori vahendite tõhusama ja tulemuslikuma kasutamise, mis viiks keskpikas kuni pikas perspektiivis säästudeneni avaliku sektori eelarves.

4.5 Komitee on juba tervitanud asjaolu, et Euroopa Komisjon tunnustab selgesõnaliselt sotsiaalmajanduse, sotsiaalsete ettevõtete, kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite tähtsat rolli sotsiaalsete investeeringute paketi rakendamisel⁽⁶³⁾.

4.6 Komitee on juba väljendanud arvamust, mille kohaselt aitaks Euroopa miinimumsissetuleku kehtestamine raamdirektiivi alusel võidelda sotsiaalse tõrjutuse vastu, tagada majandusliku ja territoriaalse ühtekuuluvuse, kaitsta üksikisiku põhiõigusi, tagada tasakaalu majanduslike ja sotsiaalsete eesmärkide vahel ning jagada õiglasemalt heaolu ja sissetuleku. Komitee kordab oma üleskutset Euroopa Komisjonile uurida võimalusi Euroopa miinimumsissetuleku rahastamiseks ja asjakohase fondi loomiseks⁽⁶⁴⁾.

4.7 Komitee kordab oma arvamust, et jätkusuutlikud, tõhusad ja tulemuslikud sotsiaalhoolekandesüsteemid on kõigi ELi ühiskondade jaoks äärmiselt olulised. Need on olulised vahendid sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, solidaarsuse ja ühiskonna stabiilsuse säilitamiseks ning majanduskasvu toetamiseks. Hoolekandesüsteemidel on samuti tähtis ülesanne automaatsete stabiliseerijatena, nagu oli näha kriisi ajal. Kuigi komitee tunnustab, et sotsiaalpoliitika struktuuri ja sisu puudutavad otsused on esmajärjekorras liikmesriikide pädevuses, tuleks riiklike ja ELi algatustega püüda parandada

⁽⁵⁷⁾ ELT C 133, 14.4.2016, lk 9.

⁽⁵⁸⁾ Vt allmärkus 57.

⁽⁵⁹⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 33.

⁽⁶⁰⁾ Komitee panus Euroopa Komisjoni 2017. aasta tööprogrammi, 14.7.2016.

⁽⁶¹⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 1.

⁽⁶²⁾ ELT C 271, 19.9.2013, lk 91.

⁽⁶³⁾ Vt allmärkus 62.

⁽⁶⁴⁾ ELT C 170, 5.6.2014, lk 23 (tööandjate rühm ei toetanud seda arvamust, vt <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf>).

sotsiaalkaitse-süsteemide tõhusust ja tulemuslikkust. Nimetatud süsteemid hõlmavad sotsiaalkindlustust, sotsiaalabi ja sotsiaalteenuseid, tervishoidu ja eluaseme pakkumist⁽⁶⁵⁾. Nagu on märkinud nõukogu ja sotsiaalkaitsekomitee, peaksid liikmesriigid jätkama oma jõupingutusi, et parandada sotsiaalkaitse-süsteemide toimimist, ja tagama, et nendega saavutatakse paremad sotsiaalsed tulemused ning et neil on tööühivele ja majanduskasvule maksimaalselt positiivne mõju⁽⁶⁶⁾.

4.8 Riiklikud sotsiaalkindlustusasutused ja ametiasutused vastutavad universaalsete, kvaliteetsete, taskukohaste ja kättesaadavate sotsiaalteenuste tagamise eest. Riik peab nende teenuste osutamise heaks kiitma, neisse investeerima ja nende kättesaadavust jälgima. Teenuseid võivad osutada ametiasutused, kasumit mittetaotlevad või taotlevad osalejad, nii nagu see on juba mitmes ELi riigis. Kodanikuühiskonda esindavad organisatsioonid, eelkõige sotsiaalpartnerid, sotsialettevõtted ja vastastikused ühingud mängivad olulist rolli. See roll laieneb ka sotsiaalkindlustus-, tervisekindlustus- ja sotsiaalabisüsteemide väljatöötamisele, rakendamisele ja pakkumisele. Lisaks aitab tihedam koostöö kõigi osalejate vahel kaasa avaliku sektori vahendite tõhusamale ja paremale kasutamisele sotsiaalpoliitika elluviimisel. See peaks hõlmama ka võimalust kasutada ära ametiasutuste ja erasektori osalejate partnerlusi, austades samas riiklike süsteemide eripära.

4.9 Komitee on arvamusel, et vaja on asjaomaste osalejate tugevamat ja läbipaistvamat dialoogi, et muuta ja kujundada sotsiaalkaitse-süsteemid jätkusuutlikumaks, suunates ressursid esmajärjekorras tõhusatesse, tulemuslikesse ja olulistesse avaliku sektori investeringutesse, austades täiel määral sotsiaalseid õigusi ja eriti liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide aluspõhimõtteid, ning püüdes neid edendada.

4.10 Üleminek etappi „Töö 4.0“ peab toimuma käsikäes üleminekuga etappi „Heaolu 4.0“. Kriis, aeglane majanduskasv ja töötuse kõrge tase ning vananev elanikkond koos kahaneva tööjõuga esitavad väljakutseid sotsiaalkaitse-süsteemide jätkusuutlikkusele ja piisavusele. Paralleelselt suureneb nõudlus sotsiaalteenuste järele eelkõige elanikkonna vananemise tulemusel, kuid ressursid selle nõudluse rahuldamiseks on piiratud. Seetõttu on vajalikud reformid, et töötada välja tulemuslikud ja majanduslikult tõhusad sotsiaalkaitse-süsteemid, sotsiaalpoliitilised meetmed ja sotsiaalteenused. Sotsiaalõiguste sammas ei pea mitte ainult suutma reageerida muutustele töömaailmas, vaid seadma ka eesmärgiks toetada liikmesriike asjakohaste lahenduste pakkumisel vastuseks olulistele muutustele hoolekandesüsteemides, sotsiaalpoliitikas ja sotsiaalteenustes. Põhieesmärgid peaksid olema nende kvaliteedi, jätkusuutlikkuse, kättesaadavuse, taskukohasuse ja piisavuse tagamine kõigi jaoks, kes nendest sõltuvad, ja seda asjakohaste reguleerivate raamistike ja poliitikameetmete kaudu.

4.11 Komitee tunnustab ka seda, et pidev surve avalikele eelarvetele, demograafilised ja ühiskondlikud muutused ning uued esilekerkivad sotsiaalsed probleemid on tinginud paljudes liikmesriikides toetuste ja teenuste rahastamiseks ja osutamiseks uute ja innovatiivsete korraldusvormide loomise. See nähtus, mida nimetatakse sotsiaalseks innovatsiooniks, on kannustatud vajadusest tegeleda rahuldamata sotsiaalsete vajadustega. See täiendab riigi pakutavat traditsioonilist sotsiaalhoolekannet, mobiliseerides erinevaid sotsiaalseid ja majanduslikke osalejaid ning rahalisi vahendeid tegema koostööd kohalike omavalitsustega. Kuid see ei tohi asendada riigi vastutust ja rolli ega ka selle erinevaid avalikke komponente universaalse juurdepääsu tagamisel kvaliteetsetele, taskukohastele, jätkusuutlikele ja kättesaadavatele teenustele ELi elanike jaoks riiklike tavade kohaselt. Sotsiaalne innovatsioon loob sotsiaalset kapitali ja tugevdab kohalike kogukondade rolli. On soovitatav, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid tagaksid, et peamisi vahendeid, nagu avalik hange ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid, kasutatakse tõhusalt sotsiaalse innovatsiooni ja sotsiaal-majanduslike ettevõtete toetamiseks.

4.12 Komitee on mitmel korral rõhutanud sotsiaal-majanduse, sh sotsialettevõtete, erilist ja olulist rolli majanduslike ja sotsiaalsete lahenduste pakkumisel⁽⁶⁷⁾. Sektor moodustab olulise osa Euroopa sotsiaalmudelist ning aitab otseselt kaasa sotsiaalsele ja majanduslikule ühtekuuluvusele ja muutustele, sissetulekute ja heaolu õiglasemale jaotamisele ja kodanikuaktiivsusele. Hiljuti kutsus komitee üles koostama ELi sotsiaal-majanduse tegevuskava⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁵⁾ Riiklikud arutelud näiteks Bulgaarias, Iirimaa, Rumeenias ja Hispaanias.

⁽⁶⁶⁾ 2015. aasta nõukogu järeldused „Sotsiaalne juhtimine kaasava Euroopa tarbeks“ (nõukogu dokument 14129/15) ja sotsiaalkaitsekomitee dokument „Sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahend – Aruanne peamiste sotsiaalsete väljakutsete kohta ja sotsiaalkaitsekomitee põhisõnumid“ (nõukogu dokument 12606/16).

⁽⁶⁷⁾ Vt nt ELT C 117, 26.4.2000, lk 52; ELT C 318, 23.12.2009, lk 22; ELT C 229, 31.7.2012, lk 44; ELT C 458, 19.12.2014, lk 14; Sotsiaalse ettevõtte projekt. Sotsiaal-majanduse olulist rolli käsitleti ka mitmel riiklikel aruteludel, näiteks Bulgaarias, Eestis, Itaalias, Leedus, Portugalis ja Hispaanias.

⁽⁶⁸⁾ Komitee panus Euroopa Komisjoni 2017. aasta tööprogrammi, 15.6.2016.

4.13 Üldiselt ja ELi pädevuste raames peaks samba eesmärk olema luua ühine võrdlusraamistik, et võrrelda ja jälgida vajalikke riiklikke õigus- ja poliitikaraamistikke, tagamaks õiguse kvaliteetsetele teenustele eelkõige sotsiaalkaitse hüvitiste vallas, ⁽⁶⁹⁾ sh sotsiaalteenuste olemasolu, taskukohasuse ja kättesaadavuse ning ka nende jätkusuutlikkuse ja tõhususe. See peaks kehtima nii kõikidele sotsiaalkindlustuse harudele ⁽⁷⁰⁾ kui ka kõigile teistele sotsiaal(kaitse)teenustele.

4.14 Samamoodi peaks samba eesmärk olema luua liikmesriikidele vajalikud stiimulid, et nad kindlustaksid omandatud õiguste ülekantavuse asjaomaste riiklike kriteeriumide alusel, tagades seega isikute vaba liikumise. Selline tunnustamine võimaldaks igale üksikisikule rohkem kohandatud tuge töö- ja eraelu paremaks korraldamiseks. See pakuks lugupidavaid ja paindlikumaid vahendeid, et kohandada iga ELi kodaniku elutsükliga, võimaldades eelkõige sujuvat liikumist tööturule ja sealt välja.

4.15 Lisaks tuleks sammast kasutada selleks, et määrata võrdlusalused seoses esmatähtsate teenuste osutamisega. Liikmesriigid peaksid välja töötama rakendusstrateegiad, võttes arvesse iga riigi konkreetset sotsiaal-majanduslikku ja rahalist olukorda. Kriteeriumid ei tohiks piirduda teenuste kättesaadavusega ning peaksid toetama protokollis 26 sätestatud peamiste põhimõtete rakendamist (üldine juurdepääs, kvaliteet, ohutus, taskukohasus, võrdne kohtlemine ning kasutajate õiguste edendamine). Võrdlusaluste väljatöötamisel tuleks viitena kasutada Euroopa vabatahtlikku sotsiaalteenuste kvaliteediraamistikku ning Euroopa alushariduse ja lapsehoiu kvaliteediraamistikku.

4.16 Kõigile kehtivate võrdsete võimaluste põhimõte on sätestatud ELi aluslepingutes ning seda tuleb kaasavas sotsiaalõiguste sambas täielikult ja asjakohaselt arvesse võtta. Kuna ELi õigustikuga nähakse juba ette ühised miinimumnõuded töötajatele kogu Euroopas, siis tuleb need jõustada. Meestele ja naistele ning kõikidele ühiskonnarühmadele, sealhulgas puuetega inimestele, lesbidele, geidele, biseksuaalidele ning trans- ja intersoolistele inimestele, etnilistesse vähemustesse kuuluvatele inimestele ning teistele diskrimineeritavatele tuleb tagada võrdõiguslikkus ja mittediskrimineerimine.

4.17 Tööhõives osalemise kõrgema taseme saavutamine Euroopa eri rühmades on esmatähtis selleks, et vastata demograafilise vananemise ja tööealise elanikkonna vähenemise suundumusele. Areng on samuti vajalik võrdsuse ja mittediskrimineerimise edendamiseks teistes eluvaldkondades peale töö, nagu juurdepääsul toodetele ja teenustele, haridusele, eluasemele ja tervishoiule. Sellega seoses loodetakse, et aruteludega võrdset kohtlemist toodetele ja teenustele juurdepääsul käsitleva ELi direktiivi üle jätkatakse kiiremas korras.

5. Organiseeritud kodanikuühiskonnaga peetud arutelude tulemused

5.1 Komitee korraldas 2. septembrist kuni 2. novembrini 2016 kõigis liikmesriikides arutelusid kodanikuühiskonnaga. Arutelusid koordineerisid kolm komitee liiget asjaomasest liikmesriigist, sageli koostöös Euroopa Komisjoniga (15 arutelu) või riigi majandus- ja sotsiaalnõukoguga (7 arutelu). Aruteludel osalejad esindasid väga erinevaid tööandjaorganisatsioone, ametiühinguid ja teisi kodanikuühiskonna organisatsioone, samuti – vähemal määral – teadusringkondi. Ühtekokku osales 28 arutelul ligikaudu 1 800 kodanikuühiskonna organisatsiooni.

5.2 Enamike arutelude puhul kasutati arutelude alusena võtmeküsimuste kogumit. Aruteludel käsitleti väga erinevaid küsimusi, kajastades erinevaid riiklikke süsteeme, prioriteete ja olusid. Arutelude järel koostasid arutelusid koordineerinud liikmed riiklikud aruanded, mis enamikel juhtudel hõlmasid järeldusi ja/või soovitusi. Suunavad küsimused olid järgmised.

- 1) Mida peate kõige pakilisemateks majanduslikeks ja sotsiaalseteks probleemideks Euroopas ja Teie koduriigis? Mida on vaja nendele vastamiseks?
- 2) Kas Teie arvates on Euroopa sotsiaalõiguste sammast vaja, ja kui on, siis kuidas tuleks seda kujundada, et see aitaks lahendada peamisi sotsiaalseid ja majanduslikke probleeme Euroopas ja Teie koduriigis?

⁽⁶⁹⁾ Sealhulgas puude, pikaajalise hoolduse ja lapsehoolduse puhul.

⁽⁷⁰⁾ Tervishoiu- ja haigushüvitised, töötushüvitised, vanadushüvitised, tööõnnetuste puhul makstavad hüvitised, peretoetus, rasedus- ja sünnitushüvitised, töövõimetushüvitised, toitjakaotushüvitised.

- 3) Kuidas saaks uuendatud ELi tööturustrateegia vastata ettevõtete, töötajate ja töötajate paindlikkuse ja turvalisuse vajadustele? Kuidas saaks selles arvesse võtta selliseid olulisi küsimusi nagu uus reaalsus üha digitaalsemas majanduses ja tööturgudel, elanikkonna vananemise väljakutse ning vajadus hõlbustada üleminekuid tööturul?
- 4) Kuidas tagada sotsiaalkaitseüsteemide jätkusuutlikkus ning olukord, kus olemasolevad ressursid suunatakse esmajoones töhusatesse, asjakohastesse ja vajalikesse sotsiaalsesse investeeeringutesse ja teenustesse? Milline peaks olema eri osalejate roll?
- 5) Kuidas saaks Euroopa sotsiaalõiguste samm positiivselt toetada majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist kogu Euroopas?
- 6) Mida me vajame, et edendada ja hoida sidusaid ühiskondi Euroopas?

5.3 Arutelusid koordineerinud kolme liikme riigipõhiste aruannete järeldest/soovitustest ilmnes, et eri arutelude raames tõstatati rida ühiseid teemasid. Need on võetud kokku arvamuse käesolevas punktis.

5.3.1 Euroopa sotsiaalõiguste samba kohaldamisala ja vorm:

- 18 liikmesriigi puhul näitavad järeldest/soovitused, et organiseeritud kodanikuühiskond või osa sellest toetas Euroopa sotsiaalõiguste samba loomise algatust (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK). 12 liikmesriigis (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK) tõdeti, et samba eesmärgi, kohaldamisala ja/või sisu tuleks täiendavalt selgitada;
- 13 liikmesriigi järeldestes rõhutati majandus- ja sotsiaalpoliitika vastastikust sõltuvust (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK). Lisaks toonitati 9 liikmesriigis (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) majanduskasvu tähtsust ja kuuel juhul (EE, ES, FI, DK, MT, SE) konkurentsivõimet;
- 12 liikmesriigi järeldestes märgiti, et Euroopa sotsiaalõiguste sammast tuleks kohaldada kogu ELi suhtes (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK, SE);
- üheksa liikmesriigi (BG, DK, EE, HR, IE, LV, LT, PL, SE) järeldestes viidati kas Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisele/jõustamisele või kehtiva õigustiku ja poliitikameetmete rakendamisele/jõustamisele. Neist viies (BG, HR, IE, LV, LT) tõdeti konkreetselt, et sammast tuleks lisada Euroopa poolaasta menetlusse;
- kaheksa riigi (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) järeldestes tõsteti esile sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamise ning kasvava vaesuse, ebavõrdsuse ja tõrjutuse vastu võitlemise vajadus;
- seitsmes liikmesriigis (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) juhiti tähelepanu vajadusele austada subsidiaarsuse põhimõtet. Selles kontekstis kaitsesid kolm Põhjamaad (FI, SE, DK) riiklikku pädevust kollektiivlääbirääkimiste küsimuses ja kolm liikmesriiki (FI, SE, BE) pädevuste jaotust;
- kaheksas liikmesriigis (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK) nimetati lähenemise küsimust (sh ülespoole lähenemist, sotsiaalpoliitilist lähenemist ja/või liikmesriikide lähenemist üldiselt);
- kuue liikmesriigi (CZ, EL, ES, HR, IE, SI) järeldestes/soovitustes viidati investeeeringute vajadusele, olgu siis avaliku, erasektori ja/või sotsiaalsed investeeeringud.

5.3.2 Järeldestes/soovitustes tõstatatud põhiteemad, mis on seotud Euroopa Komisjoni Euroopa sotsiaalsamba esialgse kavandiga:

- 11 liikmesriigi (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK) järeldestes/soovitustes mainiti sotsiaaldialoogi otsustavat rolli;
- seitsmes liikmesriigis (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI) rõhutati kodanikuühiskonna dialoogi tähtsust (kuigi seda teemat ei ole komisjoni Euroopa sotsiaalõiguste samba esialgses kavandis käsitletud);

- kuue liikmesriigi (CY, DK, HR, HU, PL, SI) järelustes toonitati vajadust kohandada muutustega, eelkõige digiteerimisest tulenevate muutustega;
- vajadust võtta arvesse demograafilistest arengutest tulenevaid väljakutseid ja muutusi nimetati kolme riigi (BG, CY, SI) järelustes;
- järelustes/soovitustes kõige sagedamini nimetatud teemad olid integreeritud sotsiaalhüvitised ja teenused, tervishoid ja haigushüvitised, pensionid, töötushüvitised, miinimumsissetulek ja põhiteenuste kättesaadavus (need kuuluvad komisjoni Euroopa sotsiaalõiguste samba esialgses kavandis nimetatud 20 põhimõtte hulka), samuti sotsiaalkindlustus, sotsiaalsed standardid ja sotsiaalkaitse jätkusuutlikkus. Ühte või mitut neist teemadest mainiti 22 liikmesriigi (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK) järelustes;
- tööhõivet, töökohtade loomist ja töötuse (sh noorte töötuse) vastu võitlemist mainiti 7 riigi (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO) järelustes/soovitustes;
- 11 liikmesriigi (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI) järelustes keskenduti haridusele ja oskustele (ka tööturu digiteerimise kontekstis);
- kümne liikmesriigi (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK) järelustes toonitati vajadust tagada alaesindatud või marginaliseerunud rühmade tööturul osalemine. Neist seitsmes (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) nimetati selles kontekstis soolist võrdõiguslikkust;
- kaheksas liikmesriigis (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) viidati ühele või mitmele järgmistest teemadest: töökohtade stabiilsuse vajadus, üleminekud, inimväärne töö ja/või sotsiaalkindlustus, mõnikord ka seoses tööturu digiteerimisega;
- kolme liikmesriigi (DK, FI, SI) järelustes viidati vastavalt asjaolule, et turvalise paindlikkuse käsitlus aitaks luua tulevikukindla Euroopa sotsiaalmudeli, et paindlikkuse ja turvalisuse vahel on vajalik tasakaal ja et arvesse tuleks võtta majanduslikke vajadusi paindliku töö järele.

5.4 Järelustes/soovitustest ilmnis samuti, et peamised lahkarvamused seisnesid küsimuses, kas Euroopa sotsiaalõiguste samm peaks hõlmama seadusandlikke meetmeid. Selles küsimuses olid osalejad eri meelt nii riikide sees kui ka riigipiiri üleselt: tööandjate esindajad (üldiselt) ei toetanud täiendavate õigusaktide ideed ja ametitühingute esindajad (üldiselt) olid vastupidisel arvamusel.

6. Juhtimine

6.1.1 Euroopa sotsiaalõiguste samm vajab suuremat selgust sisu, protsesside, selle rakendamiseks mõeldud konkreetsete algatuste, rahastamise ja jälgimise vallas, lisaks on vaja selgitada erinevate osalejate rolli. Juhtimise küsimus on esmatähtis, austades seda, mis on sätestatud aluslepingutes, sh subsidiaarsuse põhimõtet. Kodanikel on õigus teada, kes vastutab iga otsuse eest ja annab selle kohta aru.

6.1.2 Mis puudutab asjaomaseid osalejaid ja nende rolli, siis rõhutab komitee, et tööturuga seotud küsimuste puhul on avaliku sektori asutuste ja sotsiaalpartnerite partnerlus ELi ja riigi tasandil peamine toukejõud, mille abil kiirendada poliitika edusamme laialdaselt toetatud eesmärkide saavutamiseks. Sotsiaalkaitse valdkonnas on keskne osa valitsustel, avalikel/piirkondlikel/kohalikel ametiasutustel ja erinevatel sotsiaalkindlustuse korraldamisega tegelevatel riiklikel asutustel, aga ka sotsiaalteenuste pakkujatel. Lisaks on ka sotsiaalpartneritel sageli oma osa ja kohustused sotsiaalkaitse süsteemide väljatöötamisel ja rakendamisel ning sotsiaalteenustes. Teistel sidusrühmadel, nagu sotsiaalametid, võivad olla eksperditeadmised eelkõige sotsiaalabi vallas ja nad võivad mängida rolli ja pakkuda turvavõrke vaesuse ohus elanikkonnarühmadele.

6.1.3 Komitee rõhutab, et sotsiaalõiguste sambast võib saada Euroopa ja kõigi inimeste jaoks positiivne projekt, aga ainult juhul, kui selle tulemused on nähtavad. Praegustel kriisiaegadel võib sammas olla hea võimalus näidata, et ELi tasand on endiselt suuteline vajaduse korral asjakohaselt reageerima probleemidele, millega tavainimesed silmitsi seisavad, austades samas täiel määral pädevuste jaotust ja subsidiaarsuse põhimõtet. Eelkõige peaks sammas edendama inimeste heaolu kooskõlas aluslepingutest tulenevate kohustustega, mis põhinevad muu hulgas „kõrge konkurentsivõimega sotsiaalsel turumajandusel, mille eesmärk on saavutada täielik tööhõive ja sotsiaalne progress, samuti kõrgetasemelisel keskkonnakaitsel ja keskkonna kvaliteedi parandamisel“ (ELi lepingu artikkel 3). Lisaks peaks sammas aitama kaasa paremini toimivate tööturgude ja sotsiaalkaitsesüsteemide saavutamisele. Samal ajal tunneb komitee muret selguse puudumise pärast samba kohaldamisala osas. Komitee kardab, et see võib põhjustada veel rohkem ebakindlust ja pettumust, luues ootusi, mida ei rahuldata või mida ei ole võimalik rahuldada⁽⁷¹⁾.

6.2 Sotsiaalõigused kõigi jaoks

6.2.1 Euroopa Komisjon teeb ettepaneku, et sammast tuleks kõigepealt kohaldada euroalale, kus on juba alustatud edasise integratsiooni ja konsolideerimise protsessi suurema lähenemise suunas. ELi aluslepingute sotsiaalsätted⁽⁷²⁾ kehtivad siiski kõigile ELi liikmesriikidele. Võttes arvesse mitmetel riiklikel aruteludel märgitud, on komitee seisukohal, et sammast tuleks kohaldada kõigile ELi 28 liikmesriigile.

6.2.2 Ühes oma varasemas arvamuses märkis komitee, et sotsiaalselt jätkusuutlik makromajanduspoliitika on eeltingimus majanduse tõhusamaks elavdamiseks ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kindlustamiseks. Majandusliku olukorra parem arvestamine on samuti oluline eeltingimus tootliku tööhõive ja hästi kavandatud sotsiaalpoliitika saavutamiseks nii ELi kui ka riigi tasandil põlvkondade vahel õiglasel viisil. Komitee tunneb heameelt, et rõhku pannakse stabiilsuse ja kasvu pakti eeskirjade paindlikumale kasutamisele, mille kohaselt komisjon võtab arvesse teatavaid avaliku sektori investeeringuid eelarvepuudujäägi arvutamisel; siiski leiab komitee, et see meede on piiratud ja osaline⁽⁷³⁾.

6.3 Euroopa poolaasta

6.3.1 Euroopa poolaasta ja riiklikud reformikavad – mis kehtivad võrdselt ka euroalasse mittekuuluvatele riikidele – peaksid olema samba rakendamisel ja järelevalves põhilisteks eestvedajateks. Kuid võttes arvesse täiendavaid makromajanduslikke jälgimismehhanisme, mida kohaldatakse Euroopa poolaasta raames euroala riikidele, on võimalik, et euroala riigid võivad välja töötada täiendavaid asjakohaseid võrdlusaluseid riiklike reformide toetamiseks. Mitmetel riiklikel aruteludel viidati samba ja Euroopa poolaasta vahelisele seosele⁽⁷⁴⁾.

6.3.2 Komitee juhib tähelepanu sellele, et mõni majanduse juhtimise viimaste aastate majanduspoliitiline eesmärk tuleb paremini kooskõlla viia ELi toimimise lepingu artikli 4 lõike 2 kohaste ELi sotsiaalpoliitiliste eesmärkidega⁽⁷⁵⁾. Kõigi Euroopa poolaasta raames võetavate meetmete osas – kooskõlas horisontaalse sotsiaalklausliga⁽⁷⁶⁾ – tuleb läbi viia sotsiaalse mõju hindamine. Hindamise tulemused tuleks avalikustada ja neid arutada nii liikmesriikide kui ka ELi tasandil⁽⁷⁷⁾.

6.3.3 Komitee on varem märkinud, et Euroopa poolaasta raames tuleks tööhõive- ja sotsiaalseid eesmärke käsitleda võrdsetel alustel makromajanduslike kaalutlustega⁽⁷⁸⁾. Samuti on komitee soovitanud, et kasutada tuleks võrreldavaid ja ühiseid näitajaid nt vaesuse ja ebavõrdsuse kohta, aga ka kohustuslike sotsiaalse mõju hindamisi kõigi riiklikes reformikavades ja riigipõhistes soovitusetes esitatud reformikavade kohta⁽⁷⁹⁾.

6.3.4 Komitee kutsub üles tasakaalustama uuesti Euroopa poolaastat selliselt, et olemasolevat põhiliste tööhõive- ja sotsiaalsete näitajate tulemustabelit võetakse arvesse riigipõhiste soovitude koostamisel.

⁽⁷¹⁾ Selguse puudumise küsimus tõstatati paljudes liikmesriikides, kus mõned kodanikuühiskonna esindajad väljendasid muret, et sellel võib olla bumerangi efekt. Kui tekitatakse ootused, mida lõpuks ei rahuldata, võib see viia veel suurema usaldamatuse ja pettumuseni.

⁽⁷²⁾ Euroopa Liidu lepingu artikkel 3, Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 9, Euroopa Liidu toimimise lepingu X jaotis ja ELi põhiõiguste harta.

⁽⁷³⁾ ELT C 268, 14.8.2015, lk 33.

⁽⁷⁴⁾ Riiklikud arutelud Austrias, Bulgaarias, Itaalias, Madalmaades ja Rumeenias.

⁽⁷⁵⁾ Vt allmärkus 59.

⁽⁷⁶⁾ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 9.

⁽⁷⁷⁾ Vt allmärkus 57.

⁽⁷⁸⁾ Vt allmärkus 61.

⁽⁷⁹⁾ Vt allmärkus 57.

6.3.5 Eesmärgi suurendada lähenemist elu- ja töötingimuste parandamise suunas tuleks lihtsustada erieesmärkidega, võttes arvesse strateegiat „Euroopa 2020“ ja kestliku arengu eesmärke ning juhtides majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika koordineerimist.

6.4 Majanduslik ja sotsiaalne juhtimine

6.4.1 Komitee on äärmiselt mures ELi stabiilsuse pärast, sest vajalikud reformid – aluslepingute muutmise või ilma – toimuvad alati alles viimasel minutil ja suure surve all. ELis tuleb taas kord tugevdada sotsiaalset, poliitilist ja majanduslikku ühtekuuluvust ning jätkata sidusat majandus- ja rahapoliitilist integratsiooni, mis on toimiva majandus- ja rahaliidu alus. Seetõttu on vältimatult vaja tõsist arutelu majandus- ja rahaliidu kindlapõhjalise ülesehituse üle, mis eeldab konsensust majandus- ja sotsiaaleesmärkide vallas ning kokkulepitud juhtimiskorraldust⁽⁸⁰⁾.

6.4.2 Sotsiaalset, poliitilist ja majanduslikku ühtekuuluvust tuleb jõustada, et tugevdada majandus- ja rahaliidu vastupanuvõimet kriisidele. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et majandus- ja rahaliidu riikide majanduste erinevustele tuleb rohkem tähelepanu pöörata ja et tasakaalustatud struktuurireformid nimetatud riikides peavad toimuma vastavalt rahaliidu nõudmistele ja kooskõlas liikmesriikide vajadustega selleks, et tagada vajalik lähenemine.

6.4.3 Komitee on juba soovitanud, kuidas majandus- ja rahaliitu võiks paremini kujundada, ja on teinud ettepanekuid selle demokraatliku ja sotsiaalse struktuuri arendamiseks võimalikult kiiresti ühenduse meetodi raames. See parandaks demokraatlikku vastupanuvõimet ja aitaks täita aluslepingutest⁽⁸¹⁾ tulenevaid sotsiaalseid kohustusi.

6.4.4 Majandus- ja rahaliidu majanduslik usaldusväärsus on määrava tähtsusega. Nagu komitee on eelnevalt väitnud, on liikmesriikide valitsustel selles kontekstis oluline vastutus arendada edasi demokraatlikku ja sotsiaalset majandus- ja rahaliitu. Sama kehtib ka nii riikliku kui ka ELi tasandi sotsiaalpartnerite kohta, kelle jaoks moodustab majandus- ja rahaliit üldraamistiku vastavate palgakujundussüsteemide kujundamiseks ning tööturu ja sotsiaalpoliitika korraldamiseks. Majanduslike ja ühiskondlike osalejatena otsustavad nad olulisel määral majandus- ja rahaliidu ühise stabiilsuseesmärgi täitmise üle⁽⁸²⁾. Sotsiaalpartnerite parem kaasamine võib aidata kaasa majandus- ja rahaliidu paremale juhtimisele. Nende seisukohti sellest, kuidas tööturgu ja sotsiaalpoliitikat korraldada, tuleks samuti arvesse võtta majandus- ja rahaliidu tulevikku käsitlevatel aruteludel⁽⁸³⁾. Tugevdatud ja struktureeritud dialoog kodanikuühiskonnaga aitaks samuti parandada demokraatlikku vastupanuvõimet ja juhtimist.

6.4.5 Komitee on seisukohal, et kestva tasakaalustamatuse tõttu ning usalduse ja kindlustunde loomiseks kogu Euroopas on vaja tõhusamat ja demokraatlikumat majandusjuhtimist, eeskätt euroalal⁽⁸⁴⁾.

6.5 Olemasoleva sotsiaalõigustiku jõustamine ja tugevdamine

6.5.1 Euroopa sotsiaalõiguste samba eesmärk peaks olema edendada ELi esmasele ja teiselele õigusele tugineva kehtiva sotsiaalõigustiku tõhusat jõustamist tööhõive ja sotsiaalõiguste valdkonnas, eelkõige sellistes küsimustes nagu sotsiaalkaitse ja tõhus järelevalve muu hulgas tööinspeksiooni poolt ning õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja juurdepääs õigusemõistmisele. Liikmesriikide poolt ratifitseeritud rahvusvaheliselt siduvaid ELi kodanike õiguste allikaid tuleks täielikult austada.

6.5.2 Komitee usub, et sammu annab võimaluse tugevdada kehtivat sotsiaalõigustikku. Lisaks annab samba arendamise protsess ka võimaluse hinnata seda, mis töötab ja mis mitte, mis on puudu ja mida tuleks parandada ELi ja liikmesriikide lähenemisviisis, et innustada uuenenud sotsiaalset ja majanduslikku lähenemist, jätkusuutlikku majanduskasvu ja töökohtade loomist ELis.

⁽⁸⁰⁾ Vt allmärkus 59.

⁽⁸¹⁾ ELT C 332, 8.10.2015, lk 8 ja ELT C 13, 15.1.2016, lk 33.

⁽⁸²⁾ Vt allmärkus 59.

⁽⁸³⁾ Vt nt In-depth employment analysis.

⁽⁸⁴⁾ ELT C 332, 8.10.2015, lk 8.

6.6 Euroopa sotsiaalse stabiliseerimise vahendid

6.6.1 Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondil ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidel on oluline osa töökohtade ja majanduskasvu loomisel ning territoriaalse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisel. Komitee on arvamusel, et nende fondide tõhusam ja tulemuslikum kasutamine on vajalik ja et ELi pikaajaline investeering kvaliteetsesse sotsiaalsesse taristusse ja teenustesse muu hulgas Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi ja Euroopa Investeerimis-panga kaudu tuleks seada prioriteediks ja siduda samba rakendamisega.

6.6.2 Komitee on stabiilsuse ja kasvu pakti raames esitanud erinevaid võimalusi ja ettepanekuid. Avaliku sektori investeeringute puhul võiks üks olla nn kuldreegel või tegelikult nn hõbedane reegel:⁽⁸⁵⁾ liikmesriigid täiendavad ELi avaliku sektori investeeringuid, k.a sotsiaalvaldkonnas, ühiste kokkulepitud parameetrite süsteemi kaudu, mis peaks koos õigete struktuurireformidega edendama ka erainvesteeringuid⁽⁸⁶⁾.

6.6.3 Mitmeaastase finantsraamistiku eelarve ja läbivaatamise kontekstis usub komitee, et vaja on kasutada – nagu komisjon on juba märkinud – 25 % Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest, nimelt Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi, et edendada sotsiaal-, tervishoiu-, haridus- ja eluasemeteenustesse ja poliitikameetmetesse tehtavaid sotsiaalseid investeeringuid. Lisaks tuleks mõned ressursid kõrvale panna ELi tasandil Euroopa Sotsiaalfondi raames kui vabad vahendid, mida kasutatakse sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamiseks. Komisjon peaks andma liikmesriikidele juhiseid selle kohta, kuidas edendada praktikas sotsiaalseid investeeringuid ja kuidas jälgida projektide kvaliteeti ja tõhusust.

6.6.4 Komitee viitas 2014. aastal ümberjaotusmehhanismile, mida kasutatakse asümmeetriliste šokkide korral,⁽⁸⁷⁾ ja tõi välja, et liit ja eelkõige euroala ei saa praeguse majanduspoliitika sotsiaalseid tagajärgi eirata, jättes need täielikult üksikute riikide kanda. Komitee rõhutas vajadust käsitada haridus- ja koolituseelarveid investeeringuna tulevikku⁽⁸⁸⁾. Mõnede riiklike arutelude raames arutlesid osalejad selle üle, kas ELi töötuskindlustust või kohanemise fondi oleks vaja ja kas see võiks olla teostatav⁽⁸⁹⁾. Need arutelud näitasid, et seisukohad selles küsimuses erinevad oluliselt ja et need arutelud peavad samuti jätkuma⁽⁹⁰⁾.

6.7 Seos ülemaailmsete ja ELi strateegiate vahel

6.7.1 Sammast käsitlevates aruteludes tuleks samuti võtta vajaduse korral arvesse ülemaailmset mõõdet. Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni, Euroopa Nõukogu, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni ning Rahvusvahelise Valuutafondi hiljutised arutelud on keskse tähtsusega, eelkõige seoses tõenditega, mis näitavad, et ebavõrdsus mõjutab majanduskasvu püsivust ja et ümberjaotamine ei kahjusta majanduskasvu. Arutelude käigus tuleks ka tunnistada, et Euroopa sotsiaalmodeli jätkusuutlikkus on seotud Euroopa üleilmse konkurentsivõime parandamisega.

6.7.2 Kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 leppisid kõik ÜRO liikmesriigid kokku 2015. aastal. Seega on nende eesmärkide saavutamine Euroopa Liidu liikmesriikide jaoks kohustuslik. Komitee usub, et sambaga võiks aidata oluliselt kaasa 2030. aastani ulatava kestliku arengu tegevuskava saavutamisele, eelkõige seoses 1. (kaotada vaesus), 3. (hea tervis ja heaolu), 5. (sooline võrdõiguslikkus) ja 8. eesmärgiga (inimväärne töö ja majanduskasv).

6.8 Selge üldine strateegia parema tulevikku saavutamiseks Euroopas

6.8.1 Komitee kutsub komisjoni üles esitama samba kohta selge ja sidusa strateegia. Komitee nõustub tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomiteega, kes on öelnud, et „Euroopa sotsiaalõiguste samm on selge, kuid tuginema olemasolevatele vahenditele, sealhulgas Euroopa tööhõivestrategiele ning sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse valdkonna avatud koordineerimisele, ning neid täiustama ja olema sellele alusele tuginedes kompassiks tööhõive ja sotsiaalsete tulemustega seoses jätkusuutliku ülespoole suunatud lähenemise edendamise protsessis, austades samas siseriiklikku pädevust“⁽⁹¹⁾. Selle

⁽⁸⁵⁾ Vt allmärkus 73.

⁽⁸⁶⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 10, stabiilsuse ja kasvu pakti suurema paindlikkuse kohta teatud avaliku sektori investeeringute puhul.

⁽⁸⁷⁾ Vt allmärkus 86.

⁽⁸⁸⁾ ELT C 327, 12.11.2013, lk 58, ELT C 271, 19.9.2013, lk 1.

⁽⁸⁹⁾ Näiteks riiklikud arutelud Soomes ja Prantsusmaal.

⁽⁹⁰⁾ Vt allmärkus 59.

⁽⁹¹⁾ Euroopa sotsiaalõiguste samba teemaline sotsiaalkaitsekomitee ja tööhõivekomitee ühisarvamus 12605/16, mille tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu (EPSCO) kiitis heaks 13. oktoobril 2016.

protsessi osaks võib olla uute asjakohaste võrdlusaluste loomine piiratud arvu olulisimate tööturgude ja sotsiaalsete probleemide tarvis edusammude hindamiseks. Sellise koostööraamistiku loomine aitaks liikmesriikidel saavutada positiivseid tulemusi reformide kaudu ⁽⁹²⁾ ja aitaks kaasa suurema sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamisele.

6.8.2 Vaatamata selgetele riskidele on komitee siiski veendunud, et EL on võimeline tagama parema, demokraatlikuma ja sotsiaalsema Euroopa Liidu. Komitee teeb kõik vajaliku selleks, et toetada arutelusid liikmesriikides ja ELi tasandil, et kaasata kodanikke „Euroopa paremasse tulevikku“. Õiglane üleilmastumine, mis tagab hea elu, piisavalt tööhõivevõimalusi ja õiglased töötingimused kõigile, on saavutatav üksnes juhul, kui EL säilitab oma ühtsuse ja on võimeline tegutsema. Oma ühiskonnamudeli säilitamiseks peab Euroopa olema võimeline kohanduma muutuvale tegelikkusele, et maksimeerida võimalusi kõigi jaoks. See on meie alternatiiv protektsionismile, natsionalismile ja populismile.

Brüssel, 25. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽⁹²⁾ Riiklikud arutelud nt Rumeenias.

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 522. ISTUNGJÄRK 25.–26. JAANUARIL 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv autoriõiguste kohta digitaalsel ühtsel turul“

[COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)]

ja teemal

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad ringhäälinguorganisatsioonide teatavate veebiülekannete ning televisiooni- ja raadiosaadete taasedastamise suhtes kohaldatavate autoriõiguste ja nendega kaasnevate õiguste teostamise kohta“

[COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD)]

ning teemal

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb autoriõigusega ja sellega kaasnevate õigustega kaitstud teoste ja muu materjali teatavaid lubatud kasutusviise pimedate, nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikute huvides ning millega muudetakse direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas“

[COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD)]

(2017/C 125/03)

Raportöör: **Juan MENDOZA CASTRO**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 6.10.2016 nõukogu, 26.10.2016 ja 24.10.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	13.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	25.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus	144/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

- 1.1. Komitee väljendab heameelt meetmete paketi üle autoriõiguse kohandamiseks digitaalmajanduse nõuetega.

1.2. Euroopa Liidul puudub ühtne autoriõiguse süsteem. Selle loomiseks tuleb eeskätt kaotada killustatus, pakkudes samas loojatele paremat kaitset, sh ka turgusid domineerivate tehnoloogiahiidude eest.

1.3. Autoriõiguse valdkond on äärmiselt keeruline erinevate huvidega, kuid üksteist vajavate mitmesuguste huvirühmade tõttu. Reguleerimisega tuleb saavutada tasakaal kõigi huvirühmade õiguste vahel, vältides bürokraatiat ja ebavajalikke nõudmisi.

1.4. Komisjoni järkjärgulise lähenemisviisi valguses soovivad komitee kehtiva autoriõiguse läbi vaadata ja konsolideerida, sealhulgas teha muudatusi teistes direktiivides, kaaluda, kas oleks kohane võtta meetmeid interneti otsingumootoritega seotud juhtumite ja traadita võrkude kaudu toimuva sisu tasuta edastamise osas, ning reguleerida teatavaid aspekte määrusega.

1.5. Komitee tuleb meelde, et on tähtis ja vajalik, et EL ratifitseeriks kiirelt pimedate inimeste autoriõigusi käsitleva Marrakechi lepingu.

1.6. **Ringhäälinguorganisatsioonide veebiülekanDED ning televisiooni- ja raadiosaadete digitaalne taasedastamine:** komitee leiab, et komisjoni ettepanek on asjakohane ning toetab Euroopa päritolu kinematograafiateoste levitamist. Päritoluriigi põhimõte ei ole vastuolus õiguse territoriaalsuse ning lepinguvabaduse põhimõttega.

1.7. **Erandite kohandamine digitaalse ja piiriülese keskkonnaga:** ehkki komisjoni ettepanekutes osutatakse õigetele probleemidele, soovivad komitee teha ettepanekutes rea muudatusi, et kohandada autoriõigust paremini praeguste oludega. Need on järgmised:

- lisada põhimõte, mille kohaselt on iga autoriõiguse erandite ja piirangutega vastuolus olev leping täielikult tühine ⁽¹⁾;
- teksti- ja andmekaeve:
 - uuenduslike ettevõtete edendamiseks peaks kohaldamisala (ettepaneku artikkel 2) hõlmama ka teadlasi ja ettevõtjaid, kes tegutsevad tulunduslikul eesmärgil;
 - teksti oleks kohane lisada põhimõte, mille kohaselt ei kohaldata puhaste faktide ja andmete suhtes autoriõigust (mainitud põhjenduses 8);
- **koopiad teostest kultuuripärandi säilitamiseks:** ⁽²⁾ erandit tuleks selgitada ja laiendada, et teha veebis mitte-tulunduslikul eesmärgil juurdepääsetavaks teosed, mis ei ole kaubanduslikult kättesaadavad või mida õiguste omajad aktiivselt ei paku;
- asendada nõue kasutada *asutuste territooriumil eriseadmeid*, ⁽³⁾ muutes teostele ja objektidele juurdepääsu tehnoloogiliselt neutraalseks;
- lisada uus erand, mis käsitleb **dokumentide mittetulunduslikku piiriülest pakkumist** Euroopa raamatukogude ja arhiivide poolt;
- muuta **mittetulunduslike teadusuuringute** suhtes kohaldatavat erandit infoühiskonna direktiivis, arvestades et seda on teatavatel juhtudel väga raske kohaldada ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiivis 2009/24/EÜ (ELT L 111, 5.5.2009, lk 16–22, artikkel 5) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiivis 96/9/EÜ (EÜT L 77, 27.3.1996, lk 20–28, artikkel 15).

⁽²⁾ Komisjoni ettepaneku COM(2016) 593 final artikkel 5.

⁽³⁾ Infoühiskonna direktiivi (ELT L 167, 22.6.2001, lk 10) artikli 5 lõike 3 punkt n.

⁽⁴⁾ <http://libereurope.eu/blog/2016/10/14/basic-guide-eu-copyright-limitations-exceptions-libraries-educational-research-establishments/>

1.8. Euroopa Kohtu otsus, mille kaudu kohus teatab, et teatud tingimustel võib **e-raamatute laenutamist** lugeda samaväärseks paberraamatute laenutamise, ⁽⁵⁾ rahuldab raamatukogude ja õppeasutuste kasutajate korduva nõudmise.

1.9. Positiivset äramärkimist väärrib **enam mitteturustatavate teoste** digiteerimist, levitamist ja piiriülest kasutust käsitlev ettepanek (III jaotise 1. peatükk).

1.10. Oleks asjakohane ühtlustada Euroopa normide abil **nn panoraamierandit**.

1.11. Komitee toetab kirjastajate autoriõigusega kaasnevat ainuõigust lubada või keelata kahekümne aasta jooksul nende ajakirjandusväljaannete digitaalne kasutus.

1.12. Komitee on nõus sellega, et infoühiskonna teenusepakkujatel, kes talletavad ja võimaldavad ligipääsu kasutajate poolt üles laaditud ja autoriõigusega kaitstud suurele hulgale teostele ja muule materjalile, peab olema kohustus võtta asjakohaseid ja proportsionaalseid meetmeid, et tagada õiguste omajatega sõlmitud lepingute toimimine ning vältida selliste teoste või materjali kättesaadavust (**value gap**).

1.13. Komitee leiab, et komisjoni ettepanekuga astutakse samm edasi **autorite õiguste kaitstes**, mis peab hõlmama õigust õiglasele tasule nende loomingulise panuse eest, õigust saada kasu teoste kaubanduslikust edust ning samuti teoste rahastamise ja kaitse kõrget taset.

1.14. Tuleb rõhutada, et kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid aitama suurendada kasutajate teadlikkust autoriõigusega seonduvate seaduste täitmisest. Komitee toetab jõupingutusi, mida komisjon teeb võitluses piraatluse ning seadustega kaitstud sisu mis tahes ebaseadusliku kasutamise vastu.

2. Komisjoni ettepanekud

2.1. Digitehnoloogia areng on muutnud teoste ja muu kaitstud materjali loomist, tootmist, levitamist ja kasutamist. Tekkinud on uued kasutusviisid, osalejad ja ärimudelid. Digitaalkeskkonnas on samuti suurenenud piiriülene kasutamine ning tarbijate jaoks on tekkinud uued võimalused juurdepääsuks autoriõigusega kaitstud sisule.

2.2. Hoolimata sellest, et autoriõigust käsitlevates ELi õigusaktides sätestatud eesmärgid ja põhimõtted on endiselt asjakohased, on vaja need kohandada uute oludega. ELi tasandil sekkumine on vajalik ka siseturu killustumise vältimiseks.

2.3. Digitaalse ühtse turu strateegias, ⁽⁶⁾ mis võeti vastu 2015. aasta mais, täheldati vajadust „vähendada eri riikide autoriõiguse korra erinevusi ja pakkuda kogu ELis kasutajatele veebis ulatuslikumat juurdepääsu teostele“, osutades vajadusele parandada intellektuaalomandi õigusega kaitstud sisuteenuste piiriülest kättesaadavust ning selgitades internetipõhiste teenuste rolli teoste ja muu kaitstud sisu levitamisel.

2.4. 2015. aasta detsembris avaldas komisjon teatise, ⁽⁷⁾ milles kirjeldab erimeetmeid ja pikaajalist nägemust ning osutab vajadusele ühtset turgu selles valdkonnas edasi arendada, ajakohastada eeskirju digitaalsest tegelikkusest lähtuvalt, tagada Euroopa loomesektorite konkurentsivõimelisus ning säilitada õige tasakaal autoriõiguse ja muude avaliku poliitika eesmärkide vahel.

2.5. Võttes arvesse hiljutist ettepanekut piiriülese kaasaskantavuse kohta, ⁽⁸⁾ pakub komisjon välja mitu seadusandlikku meetet, millel on kolm järgmist eesmärki:

- i) tagada ELis sisule ulatuslikum juurdepääs ning jõuda uue publikuni,

⁽⁵⁾ Kohtuasi C-174/15: Vereniging Openbare Bibliotheken vs. Stichting Leenrecht (ELT C 14, 16.1.2017, lk 6).

⁽⁶⁾ COM(2015) 192 final.

⁽⁷⁾ COM(2015) 626 final.

⁽⁸⁾ COM(2015) 627 final.

ii) kohandada teatavad erandid digitaalse ja piiriülese keskkonnaga ning

iii) toetada autoriõiguse seisukohast õiglast ja hästi toimivat turgu.

2.6. Esiteks on tehtud ettepanek võtta vastu määrus,⁽⁹⁾ mille eesmärk on luua televisiooni- ja raadiosaadete veebis edastamise uute digitaalsete vormide jaoks soodsad tingimused, mis sarnanevad traditsioonilistele satelliit- ja kaabelülekannetele kohaldatavate tingimustega. Uued eeskirjad, mille eeskujuks on satelliitlevi ja kaabeledastust käsitleva direktiivi kehtivad normid,⁽¹⁰⁾ hõlbustavad ja kiirendavad selliste õiguste omandamist, mis on vajalikud teatavate ringhäälinguorganisatsioonide poolt veebis pakutavate teenuste ning teatud taasedastusteenuste jaoks. Nende eeskirjade eesmärk on soodustada turu arengut ning Euroopa raadio- ja telesaadete ulatuslikumat levikut. See omakorda tähendab laiemat tarbijatele kättesaadavat valikut ning suuremat kultuurilist mitmekesisust.

2.7. Paralleelselt luuakse direktiivi ettepanekuga, mis käsitleb autoriõigusi digitaalsel ühtsel turul,⁽¹¹⁾ uus läbirääkimiste mehhanism, mis hõlbustab litsentsilepingute sõlmimist audiovisuaalteoste levitamiseks nõudevideoplatvormide kaudu. See on osa ulatuslikumast poliitilisest püüdest tegeleda mitmesuguste teguritega, mis piiravad Euroopa päritolu audiovisuaalteoste ja eriti filmide kättesaadavust ELis.

2.7.1. Litsentsimisega seotud probleeme ning sellega kaasnevat juriidilisi ja lepingulisi raskusi Euroopa audiovisuaalteoste kasutamisel nõudevideoteenuste osutamiseks arutatakse ka sidusrühmadega peetava struktureeritud dialoogi käigus, mille eesmärk on ratsionaliseerida litsentsimise tavadid ning hõlbustada sektoripõhiste lepingute sõlmimist, mis aitab kaasa Euroopa päritolu teoste pidevamale kasutusele ja nende laiemale kättesaadavusele. Komisjon annab dialoogi tulemustest aru 2018. aasta lõpus.

2.7.2. Viimasena pakutakse kõnealusel direktiivi ettepanekus lahendusi ka kultuuripärandiasutuste-poolse õiguste litsentsimise võimaldamiseks, mis on vajalik enam mitteturustatavate, ent suure kultuuriväärtusega teoste digiteerimiseks ja levitamiseks. Kultuurilise mitmekesisuse suurendamiseks, samuti hariduslikel ja ühiskonnaelus osalemise eesmärkidel, on oluline, et teosed oleksid kättesaadavad ka mittekaubanduslikke teid pidi, nagu haridusasutustes, avalikes raamatukogudes või etteasteid mitte pakkuvates asutustes. Lisaks uurib komisjon koos Euroopa filmiagentuuride direktorite ühenduse (EFAD) ja audiovisuaalsektoriga võimalust luua ja rahastada 2017. aastal hariduslikel eesmärkidel Euroopa päritolu filmide kataloog.

2.8. Paralleelselt on vastu võetud kaks seadusandlikku ettepanekut,⁽¹²⁾ et kohaldada ELi õigusakte, mis käsitlevad Marrakechi lepingut, milles nõutakse pooltelt erandite tegemist, et toetada trükikirja lugemise puudega isikuid nii, et nad saaksid juurdepääsu raamatutele ja muule trükimaterjalile neile kättesaadavas vormis. Direktiivi ettepanekuga luuakse kohustuslik erand ja tagatakse selle jõustamine, et kõnealuseid koopiaid kättesaadavas vormis ühtsel turul valmistataks ja vahetataks. Määruse ettepanekuga tehakse võimalikuks kõnealuste koopiade piiriülene vahetamine ELi ja lepinguosaliste kolmandate riikide vahel.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee väljendab heameelt meetmete paketi üle autoriõiguse kohandamiseks digitaalmajanduse nõuetega.

3.2. Euroopa kunstil on maailmas oluline positsioon, kuid kinematograafiateoste loomine, kirjastussektor ning muusika- ja kunstiloome peavad toime tulema killustatud turu, suurt rikkust pakkuva kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse, digitehnoloogiale ülemineku ja finantsraskustega.

3.3. Lubade süsteemi lihtsustamine peab aitama vähendada killustatust, hõlbustama piiriülest juurdepääsu veebisile ning looma parema tasakaalu autorite kaitses, eeskätt digitaalturget kontrollivate suurettevõtete suhtes.

⁽⁹⁾ COM(2016) 594 final.

⁽¹⁰⁾ Nõukogu 27. septembri 1993. aasta direktiiv 93/83/EMÜ (EÜT L 248, 6.10.1993, lk 15).

⁽¹¹⁾ COM(2016) 593 final.

⁽¹²⁾ COM(2016) 596 final, COM(2016) 595 final.

3.4. Autoriõiguse valdkond on äärmiselt keeruline erinevate huvidega, kuid üksteist vajavate mitmesuguste huvirühmade olemasolu tõttu. Reguleerimisega tuleb saavutada tasakaal kõigi huvirühmade õiguste vahel.

3.5. Komisjon on valinud järkjärgulise lähenemisviisi, ⁽¹³⁾ pakkudes täieliku läbivaatamise asemel välja olulisi täiendusi olemasolevates õigusaktides. Komitee soovib kaaluda järgmist:

- kehtivate õigusaktide läbivaatamist ja konsolideerimist, sealhulgas muudatusi teistes direktiivides, näiteks autoriõiguse kaitse tähtaegade ⁽¹⁴⁾ ning orbeste lubatud kasutusviiside ⁽¹⁵⁾ osas;
- määrust kui sobivat õigusakti digitaalse ühtse turu ülesehitamiseks ⁽¹⁶⁾;
- vajadust või asjakohasust käsitleda interneti otsingumootoritega seotud juhtumeid ja sisu tasuta edastamist traadita võrkude kaudu ⁽¹⁷⁾.

4. Meetmed, millega tagatakse kogu ELis ulatuslikum juurdepääs sisule

4.1. Ringhäälinguorganisatsioonide veebiülekanDED ning televisiooni- ja raadiosaadete digitaalne taasedastamine ⁽¹⁸⁾

4.1.1. ELis tegutseb televisiooni- ja raadiosaadete tootmise ja edastamise sektoris pea 12 000 ettevõtet, see annab tööd 255 000 inimesele ning selle käive on 66,5 miljardit eurot ⁽¹⁹⁾. Reformi on vaja seepärast, et kehtivad autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste andmise mehhanismid ei hõlma ei veebiedastust ega teatud digitaalseid taasedastusi.

4.1.2. Komitee toetab päritoluriigi põhimõtte kaasamist, mida satelliitlevi valdkonnas juba kasutatakse ⁽²⁰⁾ ning mis ei ole vastuolus õiguse territoriaalsuse ning lepinguvabaduse põhimõttega.

4.1.3. Komitee on seisukohal, et digitaalset taasedastamist käsitlevate õigusnormide tehnoloogia suhtes neutraalseks muutmine peab lihtsustama uute teenuseosutajate jaoks kasutusloa saamist ning parandama seeläbi tarbijate juurdepääsu olulisele sisule.

4.1.4. Reformis nähakse õigesti ette, et litsentsimisega seotud probleemide korral tagavad liikmesriigid, et erapooletu organ aitab sõlmida lepinguid, mis reguleerivad juurdepääsu audiovisuaalteostele ja nende kättesaadavust **nõudevideo-platvormidel**.

5. Erandite kohandamine digitaalse ja piiriülese keskkonnaga ⁽²¹⁾

5.1. Euroopa raamatukogud, muuseumid ja arhiivid on Euroopa kodanike kultuuriruum ning need on teadmiste edasiandmise, hariduse ja teadusuuringute seisukohast määrava tähtsusega. Samas annavad need autoriõiguse kaudu olulise majandusliku panuse ⁽²²⁾.

⁽¹³⁾ Teatis COM(2016) 592 final.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/116/EÜ (konsolideeritud versioon) (ELT L 372, 27.12.2006, lk 12–18).

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/28/EL (ELT L 299, 27.10.2012, lk 5–12).

⁽¹⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus (ELT C 264, 20.7.2016, lk 51).

⁽¹⁷⁾ Vt Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-484/14: Tobias Mc Fadden vs. Sony Music Entertainment Germany GmbH (ELT C 419, 14.11.2016, lk 4-5).

⁽¹⁸⁾ Vt joonealune märkus 9.

⁽¹⁹⁾ Eurostat: Programming and broadcasting statistics (2015).

⁽²⁰⁾ Vt joonealune märkus 10.

⁽²¹⁾ Vt joonealune märkus 11.

⁽²²⁾ Nende teosed teenivad aastas 4,8 miljardit eurot: Outsell report, „Library Market Size, Share, Performance and Trends“.

5.2. Ühtlustamise puudumise, keerukate seaduste, geograafiliste tõkete ja keeleliste erinevuste tõttu on Euroopa teadlased ebasoodsamas olukorras kui näiteks juhtivad riigid, nagu USA. Seepärast peab reform täitma kolme eesmärgi: kohaldamisala laiendamine ja selle kohandamine vastavalt uutele tehnoloogilistele oludele, ühtlustatud ja kohustusliku korra kehtestamine ning õiguskindluse tagamine erandite ja piirangute reguleerimisel⁽²³⁾.

5.3. Haagi deklaratsioonis (2014) märgitakse teksti- ja andmekaave märkimisväärset potentsiaali innovatsiooni ja teadusuuringute jaoks. Teadlaste, VKEde ning suurte tehnoloogiaettevõtete jaoks on teksti- ja andmekaave ülioluline vahend, mis on ELis õiguslike, tehnoloogiliste ja lepinguliste piirangute tõttu liiga vähe kasutatud.

5.4. Komisjon teeb ettepaneku kehtestada kohustuslikud erandid mitmel järgmisel juhul:

- **teksti- ja andmekaave teadusuuringute eesmärgil**, kui teadusasutused teevad reproduktioone ja väljavõtteid mitteäriilisel eesmärgil;
- teoste ja muu materjali digitaalne kasutamine üksnes **õppetöö** illustreerimiseks, kui see on taotletava mittetulundusliku eesmärgi seisukohast põhjendatud;
- **teoste kopeerimine kultuuripärandi säilitamiseks**

5.5. Ehkki komitee leiab, et komisjoni ettepanekutes osutatakse probleemidele õigesti, pakub ta välja muudatusi, et õigusnormi praeguste vajadustega paremini kohandada (vt järeldused). Muu hulgas on oluline, et lepinguliste suhete või tehnoloogiliste vahenditega ei tühistataks autoriõiguste kehtestatud erandeid. Samal ajal tuleks läbi vaadata autoriõigusest tehtav erand **mittetulunduslike teadusuuringute** puhul (artikli 5 lõike 3 punkt a), arvestades et seda on väga keeruline kohaldada⁽²⁴⁾.

5.6. Samuti nõuab komitee, et ühtlustataks **nn panoraamierandit**, mille alusel on eraisikutele õigus teha pilte sellistest teostest nagu avalikus ruumis paiknevad hooned ja skulptuurid ning neid internetis jagada. Komisjon küll kinnitab kõnealuse erandi asjakohasust, ent on otsustanud jätta selle võimaliku rakendamise liikmesriikide vabatahtlikuks otsuseks.

5.7. **Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused pimedate, nägemispuudega või muu puudega isikute huvides**

5.7.1. Komitee tuletab meelde, et on tähtis ja vajalik, et EL ratifitseeriks kiiresti 30. septembril 2016 jõustunud Marrakechi lepingu avaldatud teostele juurdepääsu lihtsustamise kohta nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikutele. Leping võimaldab paljude pimedate või nägemispuudega Euroopa kodanike juurdepääsu suuremale hulgale kättesaadavatele teostele, avades neile ukse kultuurile, haridusele ja tööle ning seeläbi tõelisele sotsiaalsele kaasatusele.

5.7.2. Määruse⁽²⁵⁾ ja direktiivi⁽²⁶⁾ ettepanekud võimaldavad ELil täita Marrakechi lepingu alusel võetud rahvusvahelist kohustust. Lisaks on see kooskõlas ELi kohustustega, mis tulenevad ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist.

5.8. **Litsentsimine ja laialdasem juurdepääs sisule:** õigesti lubatakse digiteerida ja levitada esimest korda ELis avaldatavaid **enam mitteturustatavaid teoseid** (artikkel 7) ning ühes liikmesriigis antud litsents kehtib kogu ELis (artikkel 8).

5.9. **Uus kaasnev õigus ajakirjandusväljaannete kirjastajatele**

5.9.1. Direktiivi ettepaneku artikli 11 lõigete 1 ja 4 kohaselt⁽²⁷⁾ annavad liikmesriigid nimetatud kirjastajatele ainuõiguse lubada või keelata kahekümne aasta jooksul oma ajakirjandusväljaannete digitaalne kasutamine.

⁽²³⁾ Vt „Towards a modern, more European Copyright Framework“. EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations); European Association of European Research Libraries (LIBER); Public Libraries 2020; International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

⁽²⁴⁾ Vt joonealune märkus 4.

⁽²⁵⁾ COM(2016) 595 final.

⁽²⁶⁾ COM(2016) 596 final.

⁽²⁷⁾ Vt joonealune märkus 11.

5.9.2. Komitee toetab seda meedet, et tagada väärtuse õiglane ja võrdne jaotumine seda loovate kirjastajate ja seda kasutavate veebiplatvormide vahel.

5.9.3. Komitee tuletab meelde, et samal ajal, kui paljud ajakirjandusväljaannete kirjastajad, kes on demokraatia seisukohast olulised, kannatavad finantskriisi käes, mis on kaasa toonud väljaannete sulgemise ning tohutult suure töökohtade kaotuse, on nende teavet kasutavate ettevõtjate tulud suurenenud ⁽²⁸⁾.

5.10. Kaitstud sisu kasutamine internetis

5.10.1. Infoühiskonna teenusepakkujad, kes talletavad ja võimaldavad avalikkuse juurdepääsu suurele hulgale autoriõigusega kaitstud teostele või muule materjalile, mille on üles laadinud kasutajad, võtavad koostöös õiguste omajatega meetmeid, et tagada õiguste omajatega sõlmitud lepingute toimimine selliste teoste või muu materjali kasutamiseks, mille on õiguste omajad koostöös teenusepakkujatega kindlaks määranud. Ühelt poolt nähakse ette sellised meetmed nagu tõhusate sisutuvastustehnoloogiate kasutamine, teiselt poolt peavad teenusepakkujad andma õiguste omajatele asjakohast teavet ja võtma kasutusele kaebuste lahendamise ja kahju hüvitamise mehhanismid. Liikmesriigid aitavad kaasa pooltevahelisele koostööle ⁽²⁹⁾.

5.10.2. Kõnealuse meetmega (mida komitee peab kohaseks) püütakse lahendada praegu õiguste omajate ja infoühiskonna teenusepakkujate vahel esinevat väärtuslõhet (*value gap*), võimaldades õiguste omajatel langetada paremaid otsuseid oma teoste kasutamise kohta. On näiteid avaldamisel põhinevatest teenustest, mis ei taga enam loojatele nende autoriõiguse eest piisavat tasu, erinevalt tellimuste kaudu makstud internetipõhistest teenustest, mille puhul on see tagatud ⁽³⁰⁾.

6. Autoriõiguse turu parem toimimine

6.1. Komitee nõustub komisjoni väitega, et autoriõiguse haavatavus ärilises plaanis, mis väljendub teiste töö ja investeeringute ärakasutamises, kujutab endast praegu Euroopa loojatele tõsist ohtu. Ilma tõhusa ja tasakaalus oleva süsteemita, mis tagab õiguste austamise, ei ole autoriõigused ja muud intellektuaalomandi õigused piisavalt kaitstud ning loovtegevus ja innovatsioon seiskuvad ⁽³¹⁾.

6.2. Autoritele peab olema tagatud õiglane tasu nende loomingulise panuse eest, õigus saada kasu teoste kaubanduslikust edust ning teoste rahastamise ja kaitse kõrge tase ⁽³²⁾.

6.3. Ettepanekus, mida komitee peab asjakohaseks, sätestatakse meetmed, mis tugevdavad autorite positsiooni lepingulistel läbirääkimistel. Samal ajal, kui liikmesriikidel tuleb tagada läbipaistvuskohustus ning lepingute kohandamise ja vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismid, tugevdatakse reformiga autorite ja esitajate läbirääkimisvõimet ⁽³³⁾.

6.4. Tuleb rõhutada, et kodanikuühiskonna avalikud ja eraasutused peaksid aitama suurendada asjakohastes valdkondades kasutajate teadlikkust sellest, et autorid peavad saama oma teoste eest tasu seadustega sätestatud raames.

Brüssel, 25. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽²⁸⁾ Internetiplatvormid teenisid 2015. aastal tulu 153,65 miljardit USA dollarit ning hinnanguliselt ulatuvad need tulud 2020. aastal 260,36 miljardi USA dollarini. Vt <https://www.statista.com/statistics/237800/global-internet-advertising-revenue/>

⁽²⁹⁾ Vt artikkel 13.

⁽³⁰⁾ Jan Hückmanni ja Dora Grunwaldi sõnul maksis 1 miljardi kasutajaga YouTube 2015. aastal 630 miljonit USA dollarit autoriõiguse tasusid, natuke üle 10 miljoni kasutajaga Spotify maksis autoritasusid 2 miljardit USA dollarit. Vt Google'i vastuväiteid sellele meetmele: <https://europe.googleblog.com/2016/09/european-copyright-theres-better-way.html>.

⁽³¹⁾ Vt joonealune märkus 13.

⁽³²⁾ Vt joonealune märkus 16.

⁽³³⁾ Praegu käsitletakse seda direktiivis 2014/26/EL (ELT L 84, 20.3.2014, lk 72).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse lennundusjulgestuses kasutatavaid läbivaatusseadmeid käsitlev liidu sertifitseerimissüsteem“

[COM(2016) 491 *final* – 2016/0236 (COD)]

(2017/C 125/04)

Raportöör: **Stefan BACK**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Parlament, 15.9.2016 nõukogu, 24.10.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav seksioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	13.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	25.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus	138/1/3
(poolt/vastu/erapooletuid):	

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab oma toetust 2012. aasta innovatiivse ja konkurentsivõimelise julgeolekupoliitika tegevuskavale (tegevuskava) ⁽¹⁾.

1.2 Komitee juhib samuti tähelepanu Euroopa julgeoleku tegevuskavale ⁽²⁾ ning kinnitab taas oma toetust tulirelvade ja lõhkeainetega ebaseadusliku kauplemise ning nende kasutamise vastasele ELi tegevuskavale, samuti komisjoni direktiivi ettepanekule terrorismivastase võitluse kohta ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

1.3 Alljärgnevaid märkusi arvesse võttes kiidab komitee nüüd heaks ka eesmärgi, mida komisjon järgib oma ettepanekus määruse kohta, millega kehtestatakse lennundusjulgestuses kasutatavaid läbivaatusseadmeid käsitlev liidu sertifitseerimissüsteem ⁽⁵⁾ (ettepanek), kui tegevuskava rakendamise esimese etapi. Ta kiidab ettepaneku eesmärki luua tüübikinnituse süsteem läbivaatusseadmetele ühtse sertifitseerimispunktiga, et lihtsustada toodete turule viimist, vähendada kulusid, suurendada turu mahtu ja parandada Euroopa julgeolekutööstuse konkurentsivõimet.

1.4 Komitee tunneb kahetsust, et ettepanekus ei pakuta välja ühtainsat ELi tüübikinnitusasutust integreeritud tehnilise teenistusega, sest see tagaks optimaalse tõhususe ja kulude vähendamise. Komiteel on tõsisel kahtlusi ressursitõhususe osas, mille annaks pakutud meede lahutada tehnilised teenistused ja tüübikinnitusasutused.

⁽¹⁾ COM(2012) 417 *final* (ELT C 76, 14.3.2013, lk 37).

⁽²⁾ COM(2015) 185 *final*.

⁽³⁾ COM(2015) 624 *final*: Euroopa julgeoleku tegevuskava rakendamine: tulirelvade ja lõhkeainetega ebaseadusliku kauplemise ning nende kasutamise vastane ELi tegevuskava ja COM(2015) 625 *final*: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta.

⁽⁴⁾ ELT C 177, 18.5. 2016, lk 51.

⁽⁵⁾ COM(2016) 491 *final*.

1.5 Komitee peab kahetsusväärseks ka seda, et tsiviillennundusjulgestuse ühiseeskirju käsitleva määruse (EÜ) nr 300/2008⁽⁶⁾ artiklis 6 ettenähtud võimalus kohaldada liikmesriikides nimetatud määruses ette nähtud ühistest põhistandarditest rangemaid meetmeid, mille komitee oma nimetatud määruse ettepaneku kohta koostatud arvamuses⁽⁷⁾ selgelt heaks kiitis, ei kajastu kõnealusel ettepanekus.

1.6 Komitee tunneb kahetsust selle pärast, et siseturu huvid on nähtavasti peetud turvalisuse küsimustest olulisemaks, kuni selleni välja, et ei anta isegi võimalust kehtestada täiendavaid riiklikke turvanõudeid eluliselt tähtsate riiklike huvide kaitsmiseks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 lõikele 10.

1.7 Sellega seoses väljendab komitee ka kahetsust, et ELi toimimise leping ei võimalda temaatilisi riiklikke meetmeid riigi oluliste huvide kaitseks terrorirünnakute eest, kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 346 sättega sõjavarustuse kohta ja direktiivi 2014/24/EL artikli 15 sättega riigihangete kohta⁽⁸⁾.

1.8 Komitee kahtleb, kas ettepaneku artikli 24 lõige 3, milles sätestatakse, et komisjon on tehniliste teenistuste valdkondliku töörühma esimees, on korrektne, arvestades nimetatud teenistuste poolt käsitletavate küsimuste väga tehnilist laadi ja suurt keerukuse astet.

1.9 Sellega seoses väljendab komitee ka kahetsust, et nähtavasti ei ole kaalutud võimalust lisada ettepanekusse eri liikmesriikide tüübikinnitusasutuste vahelist teabevahetus- ja koordineerimissüsteemi.

1.10 Komitee kahtleb, kas see, kuivõrd ettepanek võimaldab kasutada delegeeritud õigusakte tehniliste sätete muutmiseks, ulatub kaugemale ELi toimimise lepingu artikli 290 lõikes 1 lubatust. Eelkõige kehtib see ettepaneku artikli 27 punkti a kohta, milles lubatakse, ulatust ja laadi piiramata, uute toimimisnõuete kehtestamist, mida võib lisada delegeeritud õigusaktidega ettepaneku I lisasse.

1.11 Igal juhul rõhutab komitee, et selle valdkonna õiguslikuks reguleerimiseks on komisjonil vaja tehnilisi pädevusi, et tagada õigusaktide vajalik kvaliteet.

1.12 Komitee kiidab põhimõtteliselt heaks ettepaneku, et EL peaks püüdma saada Euroopa Tsiviillennunduse Konverentsi (ECAC) täieõiguslikuks liikmeks. Võttes siiski arvesse asjaolusid, et ECACi kehtiva põhikirja alusel saavad liikmed olla vaid riigid, et ECACi liikmeskond on laiem kui ELi liikmesriigid, ja et sellise liikmesuse üle peetavate läbirääkimiste tulemust ei saa võtta iseenesestmõistetavana, oleks realistlikum öelda, et EL peaks astuma asjakohaseid samme, et saada ECACi liikmeks.

1.13 Komitee on võtnud teadmiseks ettepaneku sätte, mille kohaselt ei jää tehniliste teenistuste poolt katse tegemise taotluse ja tüübikinnitusasutusele katsetulemuste esitamise vahele keskmiselt rohkem kui kuus kuud. Komitee teeb ettepaneku, et parem lahendus oleks see, kui tehniline teenistus teeks taotluse alusel esialgse hindamise, et määratleda aeg, mis kulub katsete tegemiseks, ja teavitaks taotluse esitajat sellest kindla ajavahemiku jooksul. Kui testimist seejärel määratud ajaks läbi ei viida, tuleb taotlejat sellest teavitada ja viivituse põhjusi selgitada.

1.14 Komitee märgib, et ECACi tootehindamise süsteem toimib praegu hästi ja et ELi tüübikinnituse süsteemi lisandväärtus võib operatiivsetel põhjustel seetõttu olla küsitav. See tähelepanek ei mõjuta ettepanekus toodud siseturu eesmärke.

1.15 Eelnimetatud põhjustel kahtleb komitee ettepaneku lisandväärtuses selle praegusel kujul ja soovib seetõttu komisjonil ettepaneku sisu üle vaadata, võttes arvesse käesolevas arvamuses esitatud tähelepanekuid.

⁽⁶⁾ ELT L 97, 9.4.2008, lk 72.

⁽⁷⁾ ELT C 185, 8.8. 2006, lk 17.

⁽⁸⁾ Vt ka tõlgendav teatis Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 296 (praegu ELi toimimise lepingu artikkel 346) kohaldamise kohta kaitsealaste riigihangete valdkonnas (KOM(2006) 779 lõplik) (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

2. Sissejuhatus

2.1 Ettepanek on samm tegevuskava⁽⁹⁾ rakendamise suunas. Tegevuskava eesmärgid on:

- turu killustatuse vähendamine järgmisel viisil: kogu ELi hõlmava sertifitseerimise/rahvusvaheliste standardite väljatöötamine, ELi sertifitseerimis-/vastavushindamismenetluste ühtlustamine ning julgeoleku- ja kaitsetehnoloogiate vahelise koostoime kasutamine;
- lõhe vähendamine teadustegevuse ja turu vahel;
- sotsiaalse mõõtme integreerimise parandamine, uurides varases etapis sotsiaalset mõju, sealhulgas võimalikku mõju põhiõigustele.

2.2 Üks tegevuskava oluline eesmärk on kaotada julgeolekuturgude killustatus, võttes kasutusele kogu ELi hõlmava julgeolekutehnoloogiate sertifitseerimissüsteemi, alustades lennujaama läbivaatusseadmetest ja häiresüsteemidest. See saavutatakse ühtse kontaktpunkti süsteemi abil, mille kaudu antakse sertifitseeritud tootele kogu ELis turulepääsu võimaldav sertifikaat. See tooks kaasa lihtsustamise, vähendaks sertifitseerimise kulusid, suurendaks siseturu mahtu ja parandaks seega konkurentsivõimet võrreldes Ameerika Ühendriikide ja Hiina toodetega, mille eeliseks on suuremad mahud suurtel koduturgudel.

2.3 Euroopa julgeoleku tegevuskavas⁽¹⁰⁾ kiidetakse kõnealune tegevuskava heaks, keskendudes toetavatele meetmetele nagu koolitus, rahastamine, teadusuuringud ja innovatsioon.

2.4 Euroopa julgeoleku tegevuskava sisaldab mitmesuguseid meetmeid, mis hõlmavad terrorismi rahastamise vastu võitlemist, võitlust tulirelvade ja lõhkeainetega ebaseadusliku kauplemise ning nende kasutamise vastu ja täiendavaid meetmeid, et kaitsta kodanikke ja elutähtsaid infrastruktuure, sealhulgas ka tegevuskava tulirelvade ja lõhkeainetega ebaseadusliku kauplemise ning nende kasutamise vastu ja komisjoni direktiivi ettepanekut terrorismivastase võitluse kohta⁽¹¹⁾.

2.5 Ettepanekuga kehtestatakse sertifitseerimise süsteem, mis tugineb ühtsetele toimimisnõuetele, ühtsetele katsemetoditele ja katselaborite akrediteerimisele (tehnilised teenistused).

2.6 Toimimisnõuded on sätestatud tsiviillennundusjulgestuse ühiseeskirju käsitlevas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 300/2008⁽¹²⁾ ja selle rakendusaktides (ettepaneku artikkel 4 ja I lisa).

2.7 Hindamismeetodid on välja töötatud ühises hindamisprotsessis, mille on heaks kiitnud ECAC.

2.8 Igas liikmesriigis peab olema tüübikinnitusasutus, millel oleks pädevus kõikides seadmete kinnitamisega seotud aspektides (ettepaneku artikkel 6). Ükski liikmesriik ei tohi kehtestada täiendavaid nõudeid sertifitseeritud seadmete kohta (ettepaneku artikkel 4).

2.9 Ettepanekus sätestatakse menetlused seadmete jaoks, mis kujutavad endast ohtu riiklikul tasandil või mis ei vasta kinnitatud tüübile (ettepaneku artiklid 17–19).

3. Üldised märkused

3.1 Komitee on juba heaks kiitnud kõnealuse tegevuskava,⁽¹³⁾ Euroopa julgeoleku tegevuskava, tegevuskava tulirelvade ja lõhkeainetega ebaseadusliku kauplemise ning nende kasutamise vastu ning direktiivi ettepaneku terrorismivastase võitluse kohta⁽¹⁴⁾.

⁽⁹⁾ COM(2012) 417 *final*.

⁽¹⁰⁾ COM(2015) 185 *final*.

⁽¹¹⁾ COM(2015) 624 *final*: Euroopa julgeoleku tegevuskava rakendamine: tulirelvade ja lõhkeainetega ebaseadusliku kauplemise ning nende kasutamise vastane ELi tegevuskava ja COM(2015) 625 *final*: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta.

⁽¹²⁾ Vt allmärkus 6.

⁽¹³⁾ Vt allmärkus 1.

⁽¹⁴⁾ Vt allmärkus 4.

3.2 Samuti tervitab komitee ettepanekus väljendatud kavatsust rakendada kõnealune tegevuskava Euroopa julgeolekutööstuse sektori tugevdamise kaudu, luues suurema siseturu ja parandades kõnealuse tööstuse konkurentsivõimet.

3.3 Komitee tervitab ettepaneku eesmärgi edendada ELi julgeolekutööstuse konkurentsivõimet ja lihtsustada haldusmenetlusi, kehtestades ühtse sertifitseerimispunkti kulude vähendamiseks ning suurema siseturu loomiseks. Komitee võtab teadmiseks tugeva põhirõhu siseturule ja konkurentsivõimele ning asjaolu, et julgeolekuküsimusi on käsitletud peamiselt vaid sellest seisukohast, et asjaomase tööstusharu konkurentsivõime suurendamine võib parandada selle võimalusi innovatsiooni ja uute toodete väljatöötamise osas.

3.4 Komitee kiidab heaks ettepaneku lähenemisviisi reguleerida toimimisnõudeid ja kasutada ECACis välja töötatud ühtseid katsetoodikaid, ning nõustub, et suure osa õiguslike materjalide salastatud iseloom muudab selle lähenemisviisi vajalikuks. Komitee on siiski seisukohal, et ettepanekut saaks mitmes olulises aspektis parandada.

3.5 Komitee väljendab kahetsust, et määruse (EÜ) nr 300/2008 artiklis 6 sätestatud võimalust, mille kohaselt on liikmesriigil õigus kohaldada ühistest põhistandarditest rangemaid meetmeid, ei ole ettepanekusse lisatud. Kumbki menetlus, ei menetlus seadmete jaoks, mis kujutavad ohtu riiklikul tasandil, ega liidu kaitsemeetmete menetlus ei sobi sedalaadi probleemi lahendamiseks.

3.6 Komitee tuletab siinkohal meelde, et ta kiitis selgelt heaks võimaluse, mis lubab liikmesriikidel vastavalt määruse (EÜ) nr 300/2008 artiklile 6 võtta rangemaid meetmeid, oma arvamuses selle määruse ettepaneku kohta ⁽¹⁵⁾.

3.7 Komitee on teadlik raskustest, mis on seotud täiendavate riiklike nõuete kehtestamisega toodetele, mis on hõlmatud ühtlustatud kriteeriumidega, kuid juhib siiski tähelepanu ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikes 10 pakutud võimalusele, mis lubab – ehkki küll piiratud ajaks – kehtestada siseriiklike nõudeid tulenevalt näiteks riiklike julgeolekuhuvide kaitsmise vajadusest.

3.8 Komitee võtab teadmiseks asjaolu, et vähemalt kahe liikmesriigi parlamendid on subsidiaarsust käsitlevate põhjendatud arvamuste ettepanekutes, millest üks on esitatud, viidanud vajadusele kohandada julgeolekunõudeid vastavalt turvalisuse eri tasemetele eri liikmesriikides ⁽¹⁶⁾. See tähendab, et võib osutada vajalikuks suurendada turvanõudeid, kehtestades ELi standardnõuetega võrreldes täiendavad kriteeriumid ja seadmete suurema toimimisvõime, sealhulgas lennujaamade läbivaatusseadmete puhul.

3.9 Komitee on seisukohal, et rakendades poliitikat, mille eesmärk on parandada kaitset terrorismirünnakute eest, tuleb seda eesmärki pidada iga kavandatava meetme oluliseks elemendiks. Selle eesmärgiga seotud tööstuspoliitika tegevuskava tuleb pidada terrorismivastase võitluse eesmärgiga võrreldes teisejärguliseks.

3.10 Seega tuleb liikmesriikidele selgelt võimaldada eraldi mänguruum terrorismiohuga tegelemiseks, sealhulgas täiendavate nõuete kehtestamiseks lennujaama läbivaatusseadmetele ja sertifitseerimisnõuete karmistamiseks standardiga võrreldes. Ettepaneku artiklid 17 ja 18 ei ole selle probleemiga seotud ega anna liikmesriikidele piisavalt mänguruumi, et nad saaksid end terrorismiohtude eest kaitsta. Komitee on teadlik sellest, et Euroopa Liidu toimimise lepingu praegune versioon ei sisalda erisätteid, mis võimaldaksid turvaseadmeid riiklike eluliselt tähtsate huvide kaitsmise tõttu siseturu eeskirjadest vabastada, kuna ELi toimimise lepingu artiklis 346 on selline võimalus ette nähtud üksnes sõjavarustuse jaoks ja direktiivis 2014/24/EL (artikkel 15) ainult riigihangetele ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ Vt allmärkus 6.

⁽¹⁶⁾ Ühendkuningriigi Parlamendi Alamkoja 1. novembri 2016. aasta põhjendatud aramus nõukogu dokumendis 14180/16 ja Prantsusmaa Rahvuskogu (Assemblée Nationale), Nr 4060 rect. Proposition de Résolution Européenne.

⁽¹⁷⁾ Tõlgendav teatis Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 296 (ELi toimimise lepingu artikkel 346) kohaldamise kohta kaitsealaste riigihangete valdkonnas, lk 6, allmärkus 10. Direktiiv 2004/18/EÜ on praeguseks asendatud direktiiviga 2014/24/EL – COM(2006) 779 final.

3.11 Komitee võtab teadmiseks asjaolu, et ettepanek annab komisjonile õiguse võtta vastu delegeeritud õigusakte, et muuta I lisa, kajastamaks lennundusjulgestuses kasutatavate läbivaatusseadmetega seotud uute toimimisnõuete kehtestamist (artikli 27 punkt a), ning muuta määruse lisasid, et kohandada neid teadus- ja tehnikaalaste teadmiste arenguga (artikli 27 punkt b). Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 290 lõige 1 piirab delegeeritud õigusakti vastuvõtmise vastava akti mitteolemuslike osadega, sealhulgas tehnika arengust tuleneva ajakohastamisega. Ettepaneku artikli 27 punktis a antud delegerimisõigus näib ulatuvat sellest piirangust kaugemale. Seepärast peab komitee küsitavaks, kas artikli 27 punktis a antud delegeeritud õigusaktide vastuvõtmise õigus on kooskõlas ELi toimimise lepinguga.

3.12 Igal juhul on komisjonil selle valdkonna õiguslikuks reguleerimiseks vaja tehnilisi pädevusi, et tagada õigusaktide vajalik kvaliteet.

3.13 Ettepanekuga nähakse ette tüübikinnitusasutused igas liikmesriigis. Komitee kahtleb nii kõikide liikmesriikide suutlikkuses neid asutusi ettepaneku jõustumise ajal luua kui ka sellise nõude ressursitõhususes ja selle lisandväärtuses, pidades silmas, et praegu on ainult viis liikmesriiki suutelised seadmeid katsetama ja tüübikinnitusi väljastama. Komitee leiab, et üksainus ELi tüübikinnitusasutus oleks olnud tõhusam lahendus, kooskõlas ühtse kontaktpunkti lähenemisviisiga.

3.14 Sellega seoses kahtleb komitee ka selles, kas katsetamise ja sertifitseerimise ülesannete jagamine tehniliste teenistuste ja tüübikinnitusasutuste vahel on kasulik, kuna toote toimivuse tegelikud katsed teostab tehniline teenistus, mille pädevus on sertifitseeritud, samal ajal kui sertifikaadi väljastamise otsuse (tüübikinnitus) teeb tüübikinnitusasutus, kes ilmselgelt ei pea täitma mingeid erikriteeriume tehnilise pädevuse alal, vaid toetub täielikult tehnilise teenistuse antud hinnangule. Kui selle kaheastmeline süsteemi põhjus peaks olema selles, et asjakohane tehniline pädevus ei ole kõigis liikmesriikides kättesaadav, siis soovib komitee integreerida mõlemad funktsioonid piiratud arvu tüübikinnitusasutustesse või ideaaljuhul, nagu juba soovitatud, luua üks ühine tüübikinnitusasutus kogu ELi jaoks.

3.15 Komitee võtab ka teadmiseks asjaolu, et ECACi ühtsed katsetametodid töötavad praegu asjakohaselt. See seab kahtluse alla ettepanekus kavandatud süsteemi lisandväärtuse, kuna ECACi raamistik tagab asjaomaste toodete vaba liikumise ECACi liikmesriikide vahel. See tähelepanek ei mõjuta ettepanekus toodud siseturu eesmärke.

3.16 Komitee võtab teadmiseks, et ettepaneku artiklis 10 sätestatakse, et EL peab saama ühtsete katsetametodikate väljatöötamise eest vastutava asutuse, st ECACi täisliikmeks. Komitee märgib, et ELi ECACi liikmeks saamine eeldaks ECACi põhikirja muutmist, kuna täisliikmetena aktsepteeritakse praegu üksnes riike. Kuna liikmesus oleks läbirääkimiste tulemus, siis soovib komitee muuta sätet nii, et ELi tuleks volitada alustama läbirääkimisi, et saada ECACi täisliikmeks.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Ettepanekus on sätestatud, et komisjon loob tehniliste teenistuste valdkondliku töörühma, et tagada tehniliste teenistuste vahel koordineerimine ja koostöö. Arvestades, et kõnealune rühm hakkab tõenäoliselt tegelema väga keerukate tehniliste küsimustega, seab komitee kõnealuse lahenduse sobivuse kahtluse alla.

4.2 Komitee on üllatunud, et ei ole peetud vajalikuks sätestada teabevahetust ja koostööd eri riikide tüübikinnitusasutuste ning tüübikinnitusasutuste ja komisjoni vahel, pidades silmas, et sellist süsteemi on peetud kasulikuks tehnilistele teenistustele ja muudes olukordades, kus riiklikud asutused teostavad otsuste tegemise pädevust, mis on oluline ELi õiguse rakendamiseks, näiteks konkurentsi valdkonnas.

4.3 Kuigi ettepanekus nähakse ette üks tüübikinnitusasutus igas liikmesriigis, ei kehti selline nõue tehniliste teenistuste kohta, mis, nagu eespool mainitud, etendavad kavandatavas sertifitseerimissüsteemis olulist rolli. See toetab veel kord seisukohta, et nõudel luua üks tüübikinnitusasutus igas liikmesriigis oleks üksnes sümboolne väärtus, pidades silmas, et tüübikinnitussertifikaat ja sellel sertifikaadil põhinevad vastavusertifikaadid kehtivad kogu ELis. Menetlusega seadmete jaoks, mis kujutavad ohtu riiklikul tasandil (ettepaneku artikkel 17), võiks tegeleda julgeolekuküsimustes pädev riiklik asutus.

4.4 Ettepanekus sätestatakse, et tehnilised teenistused tagavad, et seadmega seotud katse tegemise taotluse ja tüübikinnitusasutusele katsetulemuste esitamise vahele ei jää rohkem kui 6 kuud, välja arvatud erandolukorras või tootjate konkreetse taotluse korral. Komitee on seisukohal, et kindla ajavahemiku sätestamine selleks ei ole soovitav ega realistlik. Parem lahendus oleks sätestada kohustus, et tehniline teenistus hindaks viivitamatult, kui palju aega läheb taotluse täitmiseks ning teavitaks taotlejat kindla ajavahemiku jooksul, näiteks viieteistkümne tööpäeva jooksul. Kui tähtjast ei ole võimalik seejärel kinni pidada, peaks tehniline teenistus esitama põhjendatud selgituse.

Brüssel, 25. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse liidu ümberasustamisraamistik ja muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 516/2014“

[COM(2016) 468 final – 2016/0225 (COD)]

(2017/C 125/05)

Raportöör: **Christian MOOS**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 7.9.2016 Euroopa Parlament, 12.9.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	10.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	25.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	177/8/9

1. Järeldused ja soovitused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

1.1 toetab Euroopa väärtusi arvestavat tõelist ühist varjupaigapoliitikat. Komitee tunneb heameelt liidu ümberasustamisraamistiku loomise üle;

1.2 kutsub liitu üles võtma rohkem vastutust rahvusvahelist kaitset vajavate isikute eest, tegema vastuvõtmiseks senisest suuremaid jõupingutusi ning ilmutama pagulaste küsimuses kolmandate riikidega, aga ka ELi liikmesriikide, nt Kreekaga, rohkem solidaarsust;

1.3 kutsub tungivalt üles töötama liikmesriikides välja töökindlad integratsioonüsteemid;

1.4 nõuab, et ühised kriteeriumid ümberasustamiseks joondataks peamiselt asjaomaste isikute haavatavuse ja mitte ainult kolmanda riigi tegeliku koostöö järgi varjupaigaküsimustes ning et need oleksid mittediskrimineerivad;

1.5 peab esimese varjupaigariigi ja turvalise kolmanda riigi mõiste rakendamist praeguse ebakindla ja ebastabiilse olukorra tõttu asjaomastes kolmandates riikides ja piirkondades küsitavaks. Komitee hinnangul on ELi ja Türgi avaldus praeguses olukorras äärmiselt oluline. Nii ELi kui ka Türgi huvides on jälgida inimõiguste olukorda selle rakendamisel;

1.6 nõuab ümberasustamisprogrammi lahushoidmist partnerluslepingutest, mille eesmärk on veenda kolmandaid riike põgenemist tõkestama, sest sellega kaasneb oht, et eiratakse rahvusvahelist õigust ja rikutakse põhiõigusi. Komitee rõhutab, et tagasisaatmis- või muude samalaadsetes koostöölepingutes ei tohi seada tingimusi ei kolmandate riikidega sõlmitud partnerluste ega üldiselt arenguabi raames võetavatele meetmetele;

1.7 nõuab ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametile keskse rolli tagamist ümberasustatavate kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute tuvastamisel ning peab küsitavaks kolmandale riigile valimisel erioiguste kehtestamist;

1.8 tervitab naiste ning laste ja noorukite haavatavuse esiletõstmist, ent suhtub kriitiliselt „sotsiaal-majanduslikult haavatavate isikute“ kategooriasse. Kuna komisjoni ettepanekus on omavahel segatud erinevaid võimalusi seaduslikuks saabumuseks liitu, tekib oht, et selle all kannatab ümberasustamiste hulk ja kvaliteet;

1.9 peab kooskõlas 1951. aasta Genfi konventsiooniga küsitavaks nende isikute täielikku välistamist, kes on ümberasustamisele eelnenud viie aasta jooksul ebaseaduslikult viibinud liikmesriikide territooriumil või ebaseaduslikult sisenenud või püüdnud ebaseaduslikult siseneda liikmesriikide territooriumile ning kelle ümberasustamisest on liikmesriigid ümberasustamisele eelneva viie aasta jooksul keeldunud, kuigi muidu oleksid nende isikute puhul valikukriteeriumid täidetud;

1.10 rõhutab, et ümberasustamine ei tohi kahjustada varjupaigaõigust. Üldiselt tuleb tagada, et 1951. aasta Genfi konventsiooni, Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kohaselt oleks tagatud põhiõigustest kinnipidamine;

1.11 toetab ümberasustatavate isikute iga-aastase arvu kindlaksmääramisel ambitsioonikate eesmärkide seadmist ja soovib kõrgetasemelise ümberasustamiskomitee kehtestatav arv määratlada miinimumarvuna;

1.12 ootab enese kaasamist kõrgetasemelisse ümberasustamiskomiteesse;

1.13 soovib kõrgetasemelisse ümberasustamiskomiteesse alaliselt kaasata ka ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti. Üldiselt jääb komisjoni ettepanek ebaselgeks selle suhtes, kuidas ja milliste menetluste abil kas ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet või liikmesriigid rahvusvahelist kaitset vajavad isikud tuvastavad, samuti selles, milline on ELi varjupaigaameti roll asjaomastes menetlustes;

1.14 toetab täiendavate alternatiivsete vastuvõtu- ja rahastamisprogrammide uurimist Kanada erasponsorlusprogrammi⁽¹⁾ eeskujul. ELi ümberasustamisraamistik üldiselt võidaks kolme osapoolt – liikmesriigid, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet ja era-/kodanikuühiskonna sektori sidusrühmad – hõlmava lähenemisviisi institutsionaliseerimisest. Ent see ei tohi kahjustada ümberasustamiste hulka ja kvaliteeti. Komitee kutsub liikmesriike üles tagama, et kodanikuühiskonda teavitatakse nõuetekohaselt ümberasustamiskavadest ja toetatakse selle osalemist protsessis;

1.15 soovib ELi ja selle liikmesriikide suuremat institutsioonilist kohalolu eriti suure koormusega päritolu- ja transiidiriikides ning nende koormuse kergendamist vastuvõtu- ja kohapealse kaitse suutlikkuse suurendamise kaudu.

2. Ettepaneku üksikute sätete hindamine

2.1 Liidu ümberasustamisraamistik

2.1.1 Komitee tervitab rahvusvahelist kaitset vajavate isikute ümberasustamist liitu. Komitee toonitab samuti nagu oma arvamuses „Euroopa rände tegevuskava“⁽²⁾ nõudmist täiendada ümberasustamist, luues liikmesriikides kindlad integratsioonisüsteemid, võimaldades juurdepääsu tööturule, kvalifikatsioonide tunnustamist ning kutse- ja keeleõpet.

2.1.2 Komitee toetab 7. juunil 2016 „Kolmandate riikide kodanike integreerimise tegevuskavas“⁽³⁾ esitatud meetmeid ümberasustatud isikute varajaseks, tõhusaks ja edukaks integreerimiseks. Kõnealused meetmed on aga vastuolus täiendava kaitse seisundiga, sest liikmesriigid peavad isiku kaitseisundi uuesti üle kontrollima ega pruugi talle selles menetluses pagulasseisundit anda. Seega ähvardab rahvusvahelist kaitset vajavat isikut kolmandasse riiki või päritoluriiki väljasaatmine või sunniviisiline tagasisaatmine.

⁽¹⁾ <http://www.cic.gc.ca/english/resources/publications/ref-sponsor/>.

⁽²⁾ ELT C 71, 24.2.2016, lk 46.

⁽³⁾ COM(2016) 377 final.

2.2 Piirkonnad või kolmandad riigid, kust ümberasustamine toimub

2.2.1 Komitee toetab artiklites 7 ja 8 sätestatud paindlikkust ühiste kriteeriumide kindlaksmääramisel nende piirkondade või kolmandate riikide määratlemiseks, kust ümberasustamine toimuma peaks. Need kriteeriumid ei tohiks aga olla liiga välistavad ega sõltuda mitte kolmanda riigi või piirkonna tegelikust koostööst rände- ja varjupaigaküsimustes, vaid isikute haavatavusest. Komitee ei poolda mis tahes diskrimineerimist põgenemisteedekonna või päritoluriigi alusel ega samuti rassi või usulise päritolu alusel (1951. aasta Genfi konventsiooni artikkel 3).

2.2.2 Seoses eelduste loomisega esimese varjupaigariigi ja turvalise kolmanda riigi mõiste rakendamiseks varjupaigataotlejate tagasisaatmisel väitis komitee juba arvamuses „ELi ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja koostamine“, ⁽⁴⁾ et ülevaatlikku nimekirja koostada on veel liiga vara ja turvaliste päritoluriikide nimekirjas tuleb sellest tulenevalt kokku leppida ühiste tingimuste alusel, nagu on sätestatud direktiivis 2013/32/EL, ning riigi hindamiseks kasutatakse konkreetseid, praktilisi ja täpseid näitajaid eelkõige ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti, Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti, Euroopa Nõukogu, Euroopa Inimõiguste Kohtu ja muude inimõigusorganisatsioonide allikatest. Komitee tuletab meelde, et neid mõisteid ei tohi mingil juhul kohaldada riikidele, kus rikutakse inimõigusi ja õigusriigi põhimõtet. Lisaks saab kolmandat riiki pidada n-ö turvaliseks vaid siis, kui on tagatud, et riik järgib tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet ning on üldiselt täielikult tunnistanud 1951. aasta Genfi konventsiooni, 31. jaanuari 1967. aastal New Yorgis allkirjastatud pagulasseisundi protokollid ning muid asjakohaseid lepinguid ning neid rakendab.

2.2.3 Komitee vaatenurgast üritab aga liit asjaomaste partnerluste kaudu pagulastega seotud probleemid ja liidu vastutuse kaitset taotlevate isikute eest panna kolmandatele riikidele ning ajendada neid materiaalsete stiimulitega kaitset taotlevad isikud oma välispiiril kinni pidama. Seda silmas pidades tuleb kontrollida ka uute lepingutega tugevdatud ebaseaduslikult liikmesriikide territooriumil viibivate kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute tagasivõtmist. Põgenike arvu vähendamise jõupingutustega kaasneb oht, et kolmandad riigid peavad äsjasaabunud kaitset taotlevad isikud oma piiril kinni, lükkavad nende taotluse tagasi või saavad nad välja, rikkudes harta, 1951. aasta Genfi konventsiooni ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni tagasisaatmiskeeldu. Komitee nõuab seetõttu rahvusvahelise õiguse põhimõtete ranget kohaldamist ning tõhusa kontrollimehhanismi loomist.

2.3 Piirkonnad või kolmandad riigid, kust ümberasustamine toimub (artikkel 4)

2.3.1 Komitee nõuab ümberasustamisprogrammi lahushoidmist partnerluslepingutest ja seepärast tuleb artikli 4 punkti a lausest osa („ning nende isikute mistahes edasiliikumine liikmesriikide territooriumile“) välja jätta. Komitee on seisukohal, et artikli 4 punktid c ja d (välja arvatud alapunkt iii) seavad kahtluse alla harta artiklite 18 ja 19 kohase varjupaigaõiguse ja kaitse tagasisaatmise eest ning need tuleb seetõttu samuti välja jätta.

2.3.2 Komitee nõuab kooskõlas ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga, et tagasivõtmise korralduses tuleb tagada, et kolmas riik või piirkond on täielikult tunnistanud 1951. aasta Genfi konventsiooni ja rakendab seda, nii et on tagatud juurdepääs menetlusele, milles kontrollitakse kaitse taotlust konventsiooni kohaselt.

2.3.3 Komitee võtab murelikult teadmiseks, et tagasisaatmise mehhanism võib muuta ELi ja Türgi avalduse raames rajatud esmase vastuvõtu keskused vangistusasutusteks. See rikuks õigust isikuvabadusele ja kaitset meelevaldse vangistuse eest (Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 5, harta artikkel 6). Komitee väljendab seetõttu ärevust ELi ja Türgi avalduse raames toimuvate kinnipidamiste ja tagasisaatmiste üle ning leiab, et praegune tagasisaatmismehhanism tuleb viivitamatult läbi vaadata, et tagada nii selle kui ka uute partnerluslepingute raames asjakohane kaitse.

2.3.4 Komitee toetab rõhutatult seda, et kolmandate riikidega sõlmitud partnerluste raames tugevdatakse diplomaatilisi suhteid ning finants- ja tehnilisi meetmeid, nagu kohapeal suutlikkuse suurendamine rahvusvahelist kaitset vajavate isikute vastuvõtuks ja kaitseks, mis aitavad lahendada pagulastega seotud probleeme kolmandates riikides ja piirkondades. See peab toimuma kooskõlas 1951. aasta Genfi konventsiooni, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja hartaga. Ümberasustamise või üldiselt arenguabi raames võetavad meetmed ei tohi sõltuda tagasisaatmis- või muudest samalaladsetest koostöölepingutest kolmandate riikidega, sest need on vastuolus asjaomaste meetmete humanitaarse eesmärgiga.

⁽⁴⁾ ELT C 71, 24.2.2016, lk 82.

2.4 Valikukriteeriumid (artikkel 5)

2.4.1 Komitee tervitab naiste ja tütarlaste ning laste ja noorukite, sh saatjata alaealiste haavatavuse esiletõstmist ning perekondlike sidemetega isikute lisamist väljakujunenud ümberasustamiskategooriate laiendusena. Komitee pooldab iseäranis perekonna ühtsuse säilitamist, arvestades seejuures perekonnaliikmetena ka õdesid ja vendi. Ent seda tuleks kohaldada üksnes juhul, kui seda ei ole võimalik saavutada olemasolevate perekonna taasühinemise meetmetega, nt 2003. aasta direktiiv perekonna taasühinemise kohta. Komitee rõhutab võrdsuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõtte austamist, mis peaks kehtima ka punktides a, b, c või d sätestatud piiramata.

2.4.2 Komitee suhtub siiski kriitiliselt „sotsiaal-majanduslikult haavatavate isikute“ kategooria lisamisse, kui sellega hõlmatakse isikuid, kellel on kas madal sissetulek, madal tööalane staatus, madal kooliharidus vms. Kõnealune kategooria ei nõua kaitset 1951. aasta Genfi konventsiooni tähenduses ja sellega võib kaasneda rahvusvahelist kaitset vajavate isikute diskrimineerimine. Selleks tuleb aga tingimata luua muud seaduslikud viisid liitu saabumiseks ja meetmed, mis on joondatud sotsiaal-majanduslikult haavatavate isikute haavatavust arvestades.

2.4.3 Üldisemalt soovib komitee võtta üle ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti kauaaegsed otsustuskriteeriumid ja seega tugevdada ameti keskset rolli rahvusvahelist kaitset vajavate isikute tuvastamisel.

2.5 Välistamise alused (artikkel 6)

2.5.1 Komitee ei poolda isikute täielikku välistamist artikli 6 lõike 1 punktide d ja f alusel, sest need punktid on vastuolus põhiõigusega varjupaigale. Mõlemad tuleb välja jätta, et säilitada varjupaiga kui institutsiooni terviklikkus ja usaldusväärsus.

2.5.2 Samuti tuleb tagada, et artikli 6 lõike 1 punkti c kohaldatakse üksnes proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt. Lisaks tuleks valiku ja välistamise aluste puhul riikide erineva õigusraamistikuga ja õigusliku tõlgenduse tõttu loobuda ebamäärastest mõistetest ja väljenditest, nagu artikli 6 lõike 1 punkti a alapunktis ii „toime pannud raske kuriteo“, või neid täpsustada.

2.5.3 Välistamise valikulise aluse puhul (artikli 6 lõige 2), mille põhjal liikmesriigid võivad keelduda kolmandate riikide kodanike või kodakondsuseta isikute ümberasustamisest juhul, kui *prima facie* kuulub nende suhtes kohaldamisele üks artikli 6 lõike 1 punktis a või b osutatud välistamise põhjustest, tuleb esitada selged ja kontrollitavad tõendid, vastasel juhul tuleb see säte välja jätta. Üksnes kahtluse korral tegutsedes rikub liikmesriik mittediskrimineerimise põhimõtet.

2.6 Ümberasustamise aastakava ja sihtotstarbelised ümberasustamiskavad (artiklid 7 ja 8)

2.6.1 Komiteel on hea meel, kui suudetakse paindlikult reageerida vahelduvatele rändevoogudele ja muutuvale rahvusvahelisele olukorrale. Siiski nõuab komitee kooskõlas ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonidega,⁽⁵⁾ et ümberasustatavate isikute koguarv määratletaks erinevalt artiklis 7 sätestatud tingimata miinimumarvuna ja et ümberasustamise vajaduse prognoosimisel tuginetaks ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti aastaaruandele⁽⁶⁾. Komitee peab Euroopa jaoks sobivaks tasemeks 25 % ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti välja selgitatud globaalsest ümberasustamise vajadusest.

2.6.2 Komitee väljendab muret seoses liikmesriikide osalusega iga-aastase ümberasustamiskava rakendamises. Kahtluste aluseks on nõukogu 20. juuli 2015. aasta järelduste senine rakendamine, aga samuti rikkumismenetlused, mille komisjon algatas Euroopa ühise varjupaigasüsteemi mitterakendamise tingitult,⁽⁷⁾ ning komisjoni eduaruanded ELi ja Türgi avalduse rakendamise kohta⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ Joint Comments Paper by Caritas Europe, CCME, ECRE, ICMC Europe, IRC, Red Cross EU Office, 14.11.2016.

⁽⁶⁾ UNHCR Projected Global Resettlement Needs 2016.

⁽⁷⁾ IP/15/6228.

⁽⁸⁾ COM(2016) 349 final.

2.6.3 Artiklis 8 tuleb teha selgemalt vahet ühelt poolt ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ümberasustamisraamistiku ja teiselt poolt liidu, selle liikmesriikide või teiste osaliste ümberasustamisraamistiku ja teiste seaduslike sinna saabumise viiside vahel. Komitee tervitab üldiselt ELi ümberasustamisraamistikus institutsionaliseeritud kolme osapoolt hõlmavat lähenemist, mille kohaselt teostavad ümberasustamist ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet, liit ja selle liikmesriigid ning era-/kodanikuühiskonna sektori sidusrühmad.

2.7 Nõusolek (artikkel 9)

2.7.1 Samas kui artiklite 10 ja 11 kohane ümberasustamismenetlus peab toimuma kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku nõusolekul, ei tohi kolmanda riigi kodanikke või kodakondsuseta isikuid, kes on keeldunud ümberasustamisest konkreetseesse liikmesriiki nt perekondlikel, sotsiaalsetel või kultuurilistel põhjustel, välistada ümberasustamisest mõnda muusse liikmesriiki.

2.8 Tava- ja kiirendatud menetlus (artiklid 10 ja 11)

2.8.1 Komitee omistab ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametile keskse rolli ümberasustatavate kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute määramisel. ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametit võivad toetada Euroopa Liidu Varjupaigaamet, mille eesmärgi ja ülesanded peab komisjon eelnevalt veel konkreetselt kindlaks määrama, või asjaomased rahvusvahelised asutused. Komitee peab küsitavaks erioigusi, nagu näiteks ELi ja Türgi avalduse puhul, mille alusel võib kolmas riik ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti asemel otsustada riigist lahkuvate isikute valiku üle; sellisel juhul ei ole 1951. aasta Genfi konventsiooni, harta ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kohaselt tagatud põhiõigustest kinnipidamine.

2.8.2 Ettepaneku kohaselt peaks ümberasustamine olema eelistatav rahvusvahelise kaitse võimalus liikmesriikide territooriumil ning seda ei tohiks kohaldada paralleelselt varjupaigamenetlusega. Sellised piirangud võivad kahjustada kaitset vajavate isikute varjupaigaoigust. Tagatud peab olema võimalus taotleda liikmesriikide territooriumil ka muul viisil varjupaika, muidu võib tekkida vastuolu kaitset otsivate isikute õiguse ja kohustusega taotleda varjupaika liidu esimeses vastuvõtvas riigis.

2.8.3 Komitee hoiatab, et liikmesriigis ümberasustatud isikute integreerimisel tekib vastuolu kiirendatud menetluse (artikkel 11) raames antud täiendava kaitse seisundiga. Liikmesriigis, kuhu isik ümber asustatakse, tuleb nimelt isiku pagulasseisundit uuesti kontrollida ja see võidakse seetõttu teatud asjaoludel tühistada. Seepärast tuleks hoiduda täiendava kaitse seisundi andmisest, sest kiirendatud menetlust kasutatakse kiireloomulistel juhtudel, nt pakilise vajaduse korral meditsiiniabi järele. Mõlemas menetluses tuleb kontrollida tingimusi täies ulatuses pagulasseisundi andmiseks⁽⁹⁾.

2.9 Kõrgetasemeline ümberasustamiskomitee (artikkel 13)

2.9.1 Komitee soovib, et lisaks konsulteerimisele osaleks kõrgetasemeline ümberasustamiskomitee komisjoni iga-aastase ümberasustamiskava koostamises ja et seda kava rakendataks kohustuslikus korras. Selle eesistuja kohta peaksid jagama komisjon ja Euroopa Parlament, tehes tihedat koostööd kodanikuühiskonnaga. Ka komitee peaks kodanikuühiskonna häälena olema kõrgetasemelise ümberasustamiskomitee liige või olema selles vaatleja või nõustaja staatuses esindatud vähemalt alalise osalejana.

2.9.2 Komitee nõuab, et Euroopa Liidu Varjupaigaamet, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet ja Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon peavad olema kõrgetasemelise ümberasustamiskomitee alised liikmed.

2.10 Delegeeritud volituste rakendamine

Pidades silmas komisjoni delegeeritud õigusakti, mis võeti vastu artikli 10 lõike 9 kohaselt, toetab komitee vetoõiguse ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt tagasivõtmise kehtestamist.

2.11 Islandi, Liechtensteini, Norra ja Šveitsi osalemine

Komitee toetab sõnaselgelt assotsieerunud riikide osalemist ümberasustamiskavade rakendamises ja kõrgetasemelises ümberasustamiskomitees. Komitee soovib kutsuda osalema Ühendkuningriigi, Iirimaa ja Taani.

⁽⁹⁾ ELT C 34, 2.2.2017, lk 144; SOC/547, „Euroopa ühise varjupaigastuemi reformipakett II“, Brüssel, 14. detsember 2016 ja 1951. aasta Genfi konventsioon (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk ...).

3. Konkreetsed soovitused

3.1 Liikmesriikide osalus iga-aastaste ümberasustamiskavade rakendamises

3.1.1 Komitee kutsub siinkohal liidu liikmesriike ja rahvusvahelist üldsust uuesti üles võtma rohkem vastutust rahvusvaheliste kaitset vajavate isikute eest, väljendama rohkem solidaarsust nende kolmandate riikide ja piirkondadega, kuhu või mille siseselt isikuid ümber asustati, ning tegema ümberasustamiseks rohkem jõupingutusi ja võtma põgenikke humanitaarsetel põhjustel vabatahtlikult vastu.

3.1.2 Komitee kutsub liitu ja liikmesriike üles täitma oma seniseid ümberpaigutamise ja ümberasustamise kohustusi nõukogu 2015. aasta juuli ja septembri otsuste raames, võttes seejuures rohkem arvesse Kreeka-suguse liikmesriigi piiratud vastuvõtumahtu, ning tegema suuremaid jõupingutusi liidu solidaarse ümberasustamisraamistiku ja Euroopa ühise varjupaigasüsteemi loomiseks. Arvestades, et ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti andmete kohaselt on kogu maailmas 65,3 miljoni rahvusvahelise kaitset otsivat isikut, soovib komitee näidata üles suuremat tahtet ja asustada igal aastal ümber tunduvalt rohkem kui 20 000 haavatavat isikut.

3.1.3 Komitee soovib liikmesriikidel laiendada kohe oma institutsioonilist kohalolu päritolu- ja transiidiriikides ning võimaldada saatkondadel ja konsulaatidel või rajataval rändekeskustel anda vastavale isikule ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti toimiku alusel kiiresti haavatava isiku staatus ning ta kiiresti liikmesriikidesse ümber asustada. Sellega oleks antud lisapanus liidu ümberasustamiskavadeks vajaliku taristu rajamisse.

3.2 Koostöö

3.2.1 Komitee soovib institutsionaliseerida tugeva partnerluse ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga, arvestades selle rahvusvaheliselt tunnustatud eksperditeadmisi. Lisaks võib luua samalaadseid partnerlusi Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooniga ja muude sertifitseeritud kodanikuühiskonna organisatsioonidega, nagu Euroopa rändajatega tegelevate kirikute komisjon (CCME) või Euroopa Põgenike ja Pagulaste Nõukogu (ECRE). Komitee soovib innustada liikmesriike kaasama kodanikud ja kodanikuühiskonna organisatsioonid varases järgus kohalikul tasandil, et võita kohaliku kogukonna toetus, suurendades seega väljavaateid ümberasustatud pagulaste edukaks integreerimiseks.

3.2.2 Kaaluda tuleb ka näiteks üksikisikute, valitsusväliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide, k. a sotsiaalorganisatsioonide, või muude huvirühmade alternatiivseid vastuvõtu- ja rahastamisprogramme, et luua seaduslikke viise liitu saabumiseks. See võib Euroopa ümberasustamiskava otstarbekalt täiendada, ei tohi seda aga mingil juhul asendada. Komitee juhib sellega seoses kiitvalt tähelepanu Kanada erasponsorlusprogrammidele. Kodanikuühiskond, sotsiaalpartnerid ja kohalikud omavalitsused täidavad konkreetse inimese ümberasutamise järel olulisi ja integratsiooni edendavaid ülesandeid, seepärast tuleks nad võimalikult varakult kaasata ümberasustamisraamistiku kavandamise ja sellega seotud otsustusprotsessidesse.

3.2.3 Erasektori vastuvõtuprogramme peaksid liikmesriigid korrapäraselt hindama, tagamaks et harta, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja 1951. aasta Genfi konventsiooni kohaselt on tagatud põhiõigused ning sellega ei teenita muid huve. Erasektori vastuvõtuprogrammide raames ümberasustatavad isikud peavad täitma pagulasseisundi tingimusi. Vastuvõtvast riigis saavad nad sama õigusliku staatuse nagu riikliku programmi kaudu riiki sisenenud pagulased.

Brüssel, 25. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades otsuste tunnustamist ja täitmist, ning rahvusvahelisi lapseerõve (uuesti sõnastatud)“

[COM(2016) 411 final — 2016/019 (CNS)]

(2017/C 125/06)

Raportöör: **Christian BÄUMLER**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 20.7.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	10.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	26.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus	116/0/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et Junckeri juhitava komisjoni poliitilistes suunistes rõhutatakse õigesti, et ELi liikmesriikide vahelist õiguslast koostööd tuleb järk-järgult parandada, pidades sammu reaalsusega, kus üha enam kodanikke liigub ELis üle piiride ning sõlmib seal abielusid ja saab lapsi.

1.2. Komitee tervitab asjaolu, et komisjoni ettepaneku eesmärk on arvestada tagasisaatmisega seotud otsuste tegemisel rohkem lapse huvidega. Komitee toetab lapse õigusi ning rõhutab, et lapse õiguste austamine on kõigis lapsi puudutavates poliitikavaldkondades väga oluline. Lapse huvid peavad olema esikohal.

1.3. Komitee väljendab heameelt selle üle, et komisjon esitab mitu ulatuslikku muudatusettepanekut, mille eesmärk on muuta röövitud lapse tagasitoomise menetlus tõhusamaks. Komitee arvates võiks see hõlmata ka ühiste miinimumnõuete ja ühtse täitemenetluse kehtestamist.

1.4. Komitee on seisukohal, et artiklis 55 nimetatud keskasutustevaheline koostöö vanemlikku vastutust käsitlevate konkreetsete juhtumite raames on ülioluline, ning ta toetab nende sätete uuesti sõnastamist.

1.5. Komitee kiidab heaks liikmesriikide edaspidise kohustuse keskendada kohtualluvus piiratud arvule kohtutele, arvestades seejuures oma kohtusüsteemi struktuuri.

1.6. Komitee väljendab heameelt selle üle, et ettepanekus kehtestatakse kindlad tähtajad täitmisele pööratava tagasitoomise korralduse väljaandmiseks ja tagasitoomise menetluse aega lühendatakse kokku 18 nädalale.

1.7. Komitee peab tagasitoomise menetluses ühe edasikaebuse piirangu kehtestamist põhjendatavaks.

1.8. Komitee kiidab heaks päritoluliikmesriigi kohtu võimaluse kuulutada otsus ajutiselt täitmisele pööratavaks ka juhul, kui siseriiklik õigus seda võimalust ei anna.

1.9. Komitee on seisukohal, et lapse ärakuulamist käsitlevad miinimumnõuded võiksid aidata suurendada otsuse vastuvõetavust.

1.10. Peale selle pooldab komitee välisriigi kohtuotsuste täidetavaks tunnistamise menetluse kaotamist. Komitee arvates tuleks kaitsemehhanismid siiski säilitada.

1.11. Komitee pooldab seda, et täitva liikmesriigi kohtule antakse võimalus kohaldada kiireloomulisi hädavajalikke kaitsemeetmeid juhul, kui laps võib sattuda tõsisesse ohtu.

1.12. Komitee tervitab asjaolu, et eelnõus nõutakse lapse teises liikmesriigis kasuperekonda või hooldeasutusse paigutamisel igal juhul vastuvõtva riigi nõusolekut.

1.13. Komitee osutab vajadusele selgitada Brüsseli Iia määruse kohaldamisala. Isegi kui lähtutakse n-ö siseriiklikust arusaamast abielu kohta, peavad liikmesriigid järgima Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 21. Komitee teeb ettepaneku nimetada määruse põhjendustes ka artikli 21 järgimist.

1.14. Komitee peab vajalikuks reguleerida juhtumeid, kus üks lapsevanematest on pärit väljastpoolt ELi, ning pooldab kahepoolsete lepingute sõlmimist – eelkõige riikidega, mis ei ole liitunud Haagi lapserövi konventsiooniga.

2. Üldised märkused

2.1. 30. juunil 2016 esitas Euroopa Komisjon ettepanekud Brüsseli Iia määruse reformimiseks. Brüsseli Iia määrus on Euroopa Liidus perekonnaasjade tehtava õiguslase koostöö nurgakivi. Määrusega kehtestatakse abielulahutuse, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamise suhtes kohaldatavad kohtualluvust reguleerivad ühtsed normid ning piiriülese ulatusega vanemlikku vastutust hõlmavaid vaidlusi käsitlevad eeskirjad. Määrusega lihtsustatakse otsuste, ametlike dokumentide ja pooltevaheliste kokkulepete vaba liikumist Euroopa Liidus, kehtestades sätted nende tunnustamise ja täitmise kohta teistes liikmesriikides. Määrust kohaldatakse 1. märtsist 2005 kõikides liikmesriikides, välja arvatud Taanis.

2.2. Vanemate ja laste vahelisi perekonnaõiguslikke suhteid käsitlevas määruse osas määratakse Euroopa Liidu siselt kindlaks vanemate ja laste vaheliste perekonnaõiguslike suhetega seotud rahvusvaheline pädevus ning reguleeritakse teistes liikmesriikides selles valdkonnas tehtud otsuste tunnustamist ja täitmist. Määrus sisaldab ka sätteid nende laste tagasisaatmise kohta, kes on ebaseaduslikult teise liikmesriiki toodud või keda hoitakse teises liikmesriigis ebaseaduslikult kinni. Seega tugevdab määrus lapserövi käsitlevas Haagi konventsioonis sätestatud tagasisaatmismehhanismi.

2.3. Määrust, mida Euroopa Kohus on käsitlenud juba 24 otsuses, tuleb nüüd mitmes punktis uuendada. Komisjoni käesoleva ettepaneku eesmärk on veelgi suurendada määruse tõhusust – ettepanek piirdub määruse selle osaga, mis käsitleb vanemate ja laste vahelisi perekonnaõiguslikke suhteid, jättes abielulahutuse menetluse eeskirjad puutumata.

2.4. Junckeri juhitava komisjoni poliitilistes suunistes rõhutatakse komitee arvates õigesti, et ELi liikmesriikide vahelist õiguslast koostööd tuleb järk-järgult parandada, pidades sammu reaalsusega, kus üha enam kodanikke liigub ELis üle piiride ning sõlmib seal abielusid ja saab lapsi.

2.5. Komitee on oma varasemates arvamustes ⁽¹⁾ juba rõhutanud, et aluslepingute ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga on tagatud juurdepääs õigusemõistmisele ja põhiõiguste austamine, eriti õigus omandile, võrdsus seaduse ees, diskrimineerimiskeeld, õigus era- ja perekonnaelu austamisele, õigus abielluda ja luua perekond ning õigus õiglasele kohtulikule arutamisele.

2.6. Komisjon hindas määruse toimimist praktikas ning leidis oma 2014. aasta aprillis vastu võetud kohaldamisaruandes (COM(2014) 225 final) ⁽²⁾, et määruse muutmine on vajalik. Kõnealune hindamine toimus õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) raames.

2.7. Uuestisõnastamise eesmärk on arendada Euroopa õigusruumi ja põhiõigusi vastastikuse usalduse alusel edasi, kõrvaldades kooskõlas vastastikuse tunnustamise põhimõttega kohtuotsuste vaba liikumist takistavad allesjäänud tõkked, ning kaitsta paremini lapse huvisid, lihtsustades menetlusi ning suurendades nende tõhusust.

⁽¹⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 87.

⁽²⁾ COM(2014) 225 final.

2.8. Komitee tervitab asjaolu, et komisjoni ettepaneku eesmärk on arvestada tagasisaatmisega seotud otsuste tegemisel rohkem lapse huvidega. Suureneva rändega kaasneb vajadus suurema hulga koostöövõimaluste ja -struktuuride järele, et võimaldada lastele piiriülest kaitset.

2.9. Komitee väljendab heameelt selle üle, et komisjon esitab mitu olulist muudatusettepanekut, mille eesmärk on muuta röövitud lapse tagasitoomise menetlus tõhusamaks. Vanema sooritatud lapseröövi korral on määruses kehtestatud lapse tagasitoomise menetluse tulemuslikkuse seisukohast määrava tähtsusega õigeaegne tegutsemine.

2.10. Komitee arvates on artiklis 55 nimetatud keskasutustevaheline koostöö vanemlikku vastutust käsitlevate erijuhtumite raames ülioluline, et kaitsta lapsi käsitlevates piiriülestes menetlustes osalevaid vanemaid ja lapsi tõhusalt.

2.11. Komitee arvates on vanemliku vastutusega seotud erijuhtumite korral põhiprobleem keskasutuste antavat abi käsitleva artikli ebaselge sõnastus. See artikkel ei anna mõne liikmesriigi riiklikele asutustele tegutsemiseks piisavat õiguslikku alust.

2.12. Komitee väljendab heameelt selle üle, et ettepanekus täpsustatakse, kes kellelt millistel tingimustel millist toetust või teavet saab nõuda. Lisaks selgitatakse, et ka kohtud ja lastekaitseasutused võivad paluda abi keskasutuselt. Uus sõnastus loob lastekaitseasutustele õigusliku aluse, et nad saaksid keskasutuste kaudu teistest liikmesriikidest vajalikku teavet.

2.13. Komitee kiidab heaks liikmesriikide edaspidise kohustuse keskendada kohtualluvus piiratud arvule kohtutele, arvestades seejuures oma kohtusüsteemi struktuuri. Juhtumite lahendamisel tekivad viivitused sellepärast, et eri liikmesriikides ei ole tagasitoomise taotlusi arutavad kohtud sellele spetsialiseerunud. Sellest tulenevalt ei ole kohtunikud asjaomaste menetluste ja sätetega piisavalt kursis ning neil on vähem võimalusi teha järjepidevat koostööd ELi teiste kohtutega nii, et tekiks vastastikune usaldus.

2.14. Komitee väljendab heameelt selle üle, et ettepanekus on kehtestatud kindlad tähtajad täitmisele pööratava tagasitoomise korralduse väljaandmiseks ja lühendatud tagasitoomise menetluse aega kokku 18 nädalale.

2.15. Ettepanekuga kohustatakse keskasutusi võtma kuue nädala jooksul taotlus vastu, see läbi vaatama, tegema kindlaks kostja ja lapse asukoha ning edendama lepitamist, tagades samal ajal, et see ei viivitaks menetlust. Praegu keskasutustele selliseid tähtaegu seatud ei ole.

2.16. Esimese astme kohtu ja apellatsioonikohtu menetluseks on ette nähtud eraldi kuuenädalane tähtaeg. Komitee arvates antakse kohtutele seega reaalsem tähtaeg, et kaitsta kostja õigust õiglasele kohtumenetlusele. Komitee juhib tähelepanu sellele, et igas õigussüsteemis tuleb tagada nende tähtaegade järgimine.

2.17. Komitee peab tagasitoomise menetluses ühe edasikaebuse piirangu kehtestamist põhjendatavaks. Enamiku liikmesriikide põhiseadus võimaldab avaliku võimu otsuse edasi kaevata vaid ühel korral.

2.18. Komitee kiidab heaks päritoluliikmesriigi kohtu võimaluse kuulutada otsus ajutiselt täitmisele pööratavaks ka juhul, kui siseriiklik õigus seda võimalust ei anna. See on otstarbekas nendes süsteemides, kus otsus ei ole täitmisele pööratav seni, kuni seda saab edasi kaevata. Selle tulemusena saaks vanem ajutiselt täidetavaks kuulutatud otsuse alusel kasutada oma suhtlusõigust ka ajal, mil kõnealuse otsuse suhtes teise vanema taotlusel algatatud edasikaebemenetlus on veel pooleli.

2.19. Komitee pooldab seda, et kohtunikele esitatakse selge nõue kontrollida, kas tagasitoomise korraldus peaks olema ajutiselt täidetav. Tagasitoomise otsuse järgsed viivitused kahjustavad vanemate ja laste vahelisi suhteid ning lapse huve. Komitee tervitab asjaolu, et ettepanek sisaldab mitut täpsustust, mis aitavad paremini kohaldada kehtivaid eeskirju. Näiteks kohustatakse liikmesriiki, kus oli lapse alaline elukoht vahetult enne seadusevastast äraviimist või kinnipidamist, teostama lapse huvide põhjalik läbivaatamine enne, kui tehakse lõplik otsus eestkosteõiguse kohta, millega võib kaasneda lapse tagasitoomine. Lapse huvide läbivaatamisel on igal lapsel, kes on suuteline avaldama oma arvamust, õigus olla ärakuulatud, isegi kui ta ei ole füüsiliselt kohal, kasutades selleks alternatiivseid vahendeid, nagu videokonverents.

2.20. Komitee arvates võiksid lapse ärakuulamist käsitlevad miinimumnõuded lisaks aidata vältida teises ELi riigis tehtud otsuse tunnustamisest ja täitmisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumist ning suurendada seega (otsuse) vastuvõetavust ELi kodanike poolt. Näiteks võib siin tuua lapse vanuse alampiiri ärakuulamisele, kuid mitte sellest kaugemale ulatuvad menetlusküsimused – näiteks otsuse, kes last küsitleb. Selle üle võiksid jätkuvalt otsustada (ja peaksid otsustama) liikmesriigid. Komitee soovib, et kohtunikud, kes last kuulavad, peaksid läbima täiendava sotsiaal-pedagoogilise koolituse.

2.21. Peale selle pooldab komitee välisriigi kohtuotsuste täidetavaks tunnustamise menetluse kaotamist kõikide ühes liikmesriigis tehtud otsuste (nagu ka vanemlikku vastutust käsitlevate ametlike dokumentide ja kokkulepete) puhul. Pidades silmas liikmesriikide pädevuses olevat otsuste täitmisele pööramist, ei tohi Euroopa Kohtu praktika kohaselt otsuste täitmist käsitlevate siseriiklike eeskirjade kohaldamine piirata määruse kasulikku mõju.

2.22. Lisaks põhjustas välisriigi kohtuotsuste täidetavaks tunnustamise menetluse nõue olenevalt juhtumist kodanikele keskmiselt mitme kuu pikkuse viivituse ning kuni 4 000 euroni küündivad kulud ⁽³⁾.

2.23. Komitee arvates tuleks teatavad kaitsemehhanismid siiski säilitada. Siia hulka kuuluvad kindlasti dokumentide korrakohane kättetoimetamine, poolte ja lapse õigus ärakuulamisele, pidades eriti silmas vastuolulisi otsuseid, ning teatavate menetlusõiguslike sätete järgimine lapse hooldeasutusse või kasuperekonda paigutamise kohta teises liikmesriigis vastavalt kehtiva Brüsseli IIa määruse artiklile 56.

2.24. Komitee pooldab otsust täitva liikmesriigi kohtule võimaluse andmist kohaldada kiireloomulisi hädavajalikke kaitsemeetmeid juhul, kui laps võib sattuda tõsisesse ohtu või muul viisil vastuvõetamatusse olukorda. Näiteks võib kohus, kus tagasitoomise menetlus on pooleli, anda suhtlusõiguse ühele vanemale otsusega, mis on täitmisele pööratav ka lapse alalise elukoha liikmesriigis, kuni selle riigi kohus teeb suhtlusõiguse osas lõpliku otsuse.

2.25. Komitee tervitab asjaolu, et komisjoni ettepanekus nõutakse lapse teises liikmesriigis kasuperekonda või hooldeasutusse paigutamisel igal juhul vastuvõtva riigi nõusolekut. Nõusoleku nõudmise eesmärk on tagada, et lapse eest hoolitsetakse vastuvõtvast riigis eesmärgipäraselt. Lisaks soovib komitee, et eelistada tuleb lapse majutamist oma peres; kui see ei ole võimalik või vastavuses lapse parimate huvidega, tuleb laps paigutada alternatiivsesse kasuperekonda või kogukonnapõhisesse hooldeasutusse.

2.26. Komitee võtab teadmiseks, et kohaldamisaruande kohaselt kulub mõnikord mitu kuud, enne kui selgub, kas konkreetsel juhul on vaja nõusolekut. Kui nõusolek on vajalik, peab sellele järgnema konsulteerimismenetlus, mis on samuti pikaldane, kuna taotluse saanud ametiasutustele ei ole vastuse saatmiseks tähtaega ette antud. Seetõttu annavad paljud taotluse esitanud ametiasutused välja paigutamise korralduse ja saavad lapse vastuvõtvast riiki konsulteerimismenetluse ajal või isegi enne menetluse algust, kuna nad peavad paigutamise vajadust kiireloomuliseks ning on teadlikud sellest, et menetlused on aeganõudvad. See seab lapse õiguslikult ebakindlasse olukorda.

2.27. Komitee pooldab seda, et eelnõus nähakse ette kaheksanädalane tähtaeg, mille jooksul peab taotluse saanud liikmesriik taotluse üle otsustama. Menetluse kiirendamine on lapse huvides.

2.28. Komitee tunnustab vastavalt Haagi konventsioonile selle riigi kohtualluvust, kus laps asub. Komitee tuletab meelde, et lapseröövi korral on pädeva kohtu asukoht enamasti röövija asukohas. Komitee viitab sellele, et Brüsseli IIa määrusega nähakse juba praegu ette tasuta nõustamisasutused vanematele, kes on pärit muust riigist kui lapse praegune elukohariik.

2.29. Kokkuvõttes pooldab komitee tagasitoomise menetluse kiirendamiseks ühiste miinimumnõuete kehtestamist koos ühtse täitemenetlusega.

⁽³⁾ COM(2016) 411/2, lk 8.

3. Konkreetsete märkused

3.1. Komitee leiab, et on tarvis reguleerida juhtumeid, kus üks lapsevanematest on pärit väljastpoolt ELi. Rännet ning ülemaailmset kauba- ja teenuste vahetust silmas pidades on selliste juhtumite arv tõusuteel. Komitee arvates on tarvis sõlmida kahepoolsed kokkulepped eelkõige nende riikidega, mis ei ole liitunud Haagi lapseröövi konventsiooniga.

3.2. Komitee osutab vajadusele selgitada Brüsseli IIa määruse kohaldamisala. Komisjoni eelnõus puudub igasugune teave selle kohta, kas määrus hõlmab abielu ja abielulahutuse uusi vorme. Abielu mõiste on jäetud määratlemata ja oletatavaks. Isegi kui lähtutakse n-ö siseriiklikust arusaamast abielu kohta, peavad liikmesriigid järgima Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 21, mis keelab diskrimineerimise seksuaalse sättumuse alusel. Komitee teeb ettepaneku nimetada määruse põhjendustes ka artikli 21 järgimist.

Brüssel, 26. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks — Euroopa gigabitiühiskonna poole““

[COM(2016) 587 final]

(2017/C 125/07)

Üksikraportöör: **Ulrich SAMM**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 24.11.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	11.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	26.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus	163/2/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib rõhutada asjaolu, et digitaal tehnoloogia etendab meie majanduslikus ja ühiskondlikus elus järjest suuremat rolli. Märkimisväärsed investeeringud digitaalsesse taristusse peavad jääma esmatähtsaks, et püsida konkurentsivõimeline ja võimaldada uute ettevõtete ja uute töökohtade loomist, võttes eelkõige arvesse Euroopa peamiste konkurentide USA ja Aasia investeeringuid.

1.2. Komitee tervitab teatist ja sellega seonduvaid ELi algatusi, nagu Euroopa elektroonilise side seadustik, Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Amet, 5G tegevuskava ja toetusskeem riigiasutustele tasuta WiFi-ühenduse pakkumiseks (WiFi4EU).

1.3. Võrguühenduse pakujate killustatus Euroopas tingib selle, et ELi suunistega tuleb saavutada sidus, üleeuroopaline ajakohastamine digitaalse ühtse turu toetuseks.

1.4. Komitee märgib, et kolm strateegilist eesmärki, mis 2025. aastaks täita tuleb, on ambitsioonikad, kuid realistlikud, ehkki nad sõltuvad suuresti riigi tasandi (nii era- kui ka avaliku sektori) rahastamisest kõrvuti ELi rahastamisvahenditega projektide käivitamiseks ja koordineerimiseks. Sellega seoses tervitab komitee piirkondliku/riikliku tasandi pädevate lairibaühenduse asutuste ELi võrgustiku loomist ja selle toetamist. Nimetatud võrgustik aitab kohalikel ametiasutustel taotleda ja kasutada struktuurifondide vahendeid.

1.5. Komitee tervitab samuti vautšerite süsteemi, mis on mõeldud halduskulude ja -koormuse vähendamiseks, eriti väikeste kogukondade ja VKEde jaoks.

1.6. Komiteel on heameel märkida, et Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid pakuvad märkimisväärset rahastamist kiirete lairibavõrkude arendamiseks. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond etendab samuti tähtsat rolli. Komitee soovib seda rolli tugevdada, toetades ulatuslikke Euroopa projekte, mis on suunatud kiiretele lairibavõrkudele, sh kõrvuti üleeuroopalise transpordi põhivõrguga, ning määratledes asjakohase finants- ja õigusraamistiku.

1.7. Gigabitiühenduvusele ülemineku täielikud majanduslikud ja sotsiaalsed eelised pääsevad mõjule üksnes siis, kui Euroopa suudab tagada väga suure läbilaskevõimega võrkude laialdase kasutuselevõtu nii maa- kui ka linnapiirkondades kogu ühiskonna lõikes. On vaja avaliku sektori investeeringuid, kuna turg üksi ei kata kõiki äärepoolsemaid piirkondi ega taga minimaalset digitaalset juurdepääsu ühiskonna haavatavatele liikmetele.

1.8. Komitee tunnustab liikmesriikide positiivset arengut seoses Euroopa digitaalarengu tegevuskavas 2010. aastaks seatud lairibaühenduse eesmärkide saavutamisega, mis on riiklike või piirkondlike lairibaühenduse kavade aluseks.

1.9. Komitee kiidab heaks riigiasutuste toetuskeemi algatuse kõigile eurooplastele tasuta WiFi-ühenduse pakkumiseks avalikes kohtades, avaliku sektori asutustes, raamatukogudes ja haiglates, samuti vabas õhus. See algatus peaks pakkuma kõigile võimaluse kasutada tasuta internetiühendust, millel on ühesugune digitaalne identiteet kogu ELis. Eelkõige soovib komitee järgida e-identimist ja e-tehingute jaoks vajalikke usaldusteenuseid siseturul käsitlevat määrust, ⁽¹⁾ milles pakutakse andmekaitse ning avaliku julgeoleku tagatise teenuse kuritarvitamise (nt terrorism) vastu.

2. Sissejuhatus

2.1. Väga suure läbilaskevõimega internetiühendus on andmeedastuse jaoks võtmetähtsusega taristu, samuti nagu maanteed, raudteed, sadamad ja lennujaamad on olulised kaupade ja inimeste transpordiks. Kuna andmeedastus on meie majanduses ja ühiskondlikus elus üha tähtsam, on meie ühiskonnale väga oluline investeerida sellesse taristusse, et püsida konkurentsivõimeline ning võimaldada uute ettevõtete ja uute töökohtade loomist.

2.2. Internetiühendus on oluline digitaalse ühtse turu jaoks. Komisjoni digitaalse ühtse turu strateegiaga (mai 2015) loodi õige keskkond ja sobivad tingimused täiustatud digitaalvõrkude kasutuselevõtuks. Komitee on käsitlenud neid teemasid juba mitmes arvamuses ⁽²⁾ ⁽³⁾.

2.3. Ootused, et internetiühenduse teenuse kvaliteet paraneb 2025. aastaks, on hästi dokumenteeritud (näiteks Euroopa Komisjoni avalikus konsultatsioonis).

2.4. Põhiline lairibaühendus, mis on tänapäeval kättesaadav peaaegu kõigile eurooplastele, ei ole enam piisav. Järgmise 10 aasta jooksul on väga suure läbilaskevõimega lairibavõrke vaja väga erinevatele rakendustele, nagu (peamiselt traadita) asjade internet, pilvandmetöötlus, kõrgjõudlusega andmetöötlus ning suurandmed, järgmise põlvkonna televisioon või virtuaalne ja täiendatud reaalsus.

2.5. Andmeedastuse kvaliteeti iseloomustavad mitte ainult kiirus, vaid ka latentsusaeg ja usaldusväärsus. Praegusest palju väiksem latentsusaeg ja kõrge usaldusväärsus avavad tee uutele rakendustele, mis nõuavad kiiret tagasisidekontrolli, näiteks internetiühendusega ja automatiseeritud sõidukid, kaugkirurgia, puuetundlikud ekraanid ja täppisnavigeerimine.

2.6. Teatistes COM(2016) 587, millega kaasneb talituste töödokument SWD(2016) 300, on toodud visioon Euroopa gigabitiühiskonnast, millel on 2025. aastaks seatud kolm strateegilist eesmärki:

- gigabitiühenduvus panusena sotsiaal-majanduslikku arengusse,
- 5G leviala kõigis linnapiirkondades ja peamistel maapealsetel transporditeedel,
- kõigi Euroopa kodumajapidamiste juurdepääs internetiühendusele kiirusega vähemalt 100 Mbit/s.

Kõik kolm eesmärki on Euroopa majanduskasvu ja tööhõive, konkurentsivõime ja ühtekuuluvuse jaoks võtmetähtsusega.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73).

⁽²⁾ ELT C 487, 28.12.2016, lk 92.

⁽³⁾ TEN/601 „Veebiplatvormid“ (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk ...).

3. Vajadus ELi koordineerimise järele

3.1. Euroopa peab toime tulema digitaalse taristu pideva ajakohastamisega, millega tegelevad tema peamised konkurendid USAs ja Aasias. Euroopa eeliseks on internetiteenuste madalamad tarbijahinnad tänu suuremale konkurentsile siseturul, kuid puuduseks on võrguteenuste osutajate suurem killustumine. Seetõttu on selgelt vaja saavutada sidus, üleeuroopaline ajakohastamine digitaalse ühtse turu toetuseks.

3.2. Sellega seoses tervitab komitee teatist ja sellega seotud ELi algatusi, mida komitee on käsitlenud eraldi arvamustes ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾:

- uus eeskirjade kogumik internetiühenduse ja sideteenuste pakkujatele – Euroopa elektroonilise side seadustik,
- Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Amet (BEREC),
- 5G tegevuskava,
- toetuskeem riigiasutustele tasuta WiFi-ühenduse pakkumiseks.

3.3. Komitee tunnistab, et praeguseks on 2010. aastal Euroopa digitaalarengu tegevuskavas seatud lairibaühenduse eesmärgid liikmesriikides heaks kiidetud ning võetud liikmesriikide poliitikameetmete aluseks. Paljud liikmesriigid on ühtlustanud oma riiklikud või piirkondlikud lairibaühenduse kavad nimetatud eesmärkidega.

3.4. Komitee on rahul ka sellega, et nimetatud eesmärgid on võetud nii Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ja Euroopa ühendamise rahastu (lairibaühendus) kui ka lairibavõrkude riigiabi suuniste võrdlusaluseks.

3.5. 2025. aastaks seatud strateegilistes eesmärkides, nagu teatistes välja toodud, kehtestatakse ajakava Euroopa suure läbilaskevõimega lairibaühenduse taristu väljaarendamiseks. See on saadud, eeldades kiirendatud investeringute määra ambitsioonikate, kuid realistlike väärtustega:

- gigabitiühenduvus kõigi peamiste sotsiaal-majanduslike keskuste jaoks,
- alaline 5G levi kõigis linnapiirkondades ja peamistel maapealsetel transporditeedel,
- 5G ühenduvuse kättesaadavus täielikult väljakujundatud kaubandusliku teenusena vähemalt ühes suurlinnas igas liikmesriigis 2020. aastaks,
- kõigil Euroopa majapidamistel nii maa- kui ka linnapiirkondades on internetiühendus kiirusega vähemalt 100 Mbit/s (allalink), mida saab suurendada gigabiti kiiruseni,
- liikmesriigid peaksid tõhusalt ühendama toetuste ja rahastamisvahendite vormis antavad avaliku sektori toetused, et saavutada pikaajalised eesmärgid,
- Euroopa ühendamise rahastule ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondile tugineva lairibaühenduse fondi käivitamine enne aasta lõppu,
- piisavate eelarveressursside vajaduse uurimine lairibaühenduse rahastamiseks halva ühendusega piirkondades Euroopa ühendamise rahastust pärast 2020. aastat toimuva finantsplaneerimise raames,
- teatavas mahus Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendite kasutamine digitaalseks ümberkorraldamiseks.
- WiFi vautšerite süsteemi loomine riigiasutustele, et pakkuda linnakeskustes tasuta WiFi-ühendust,

⁽⁴⁾ TEN/612: Euroopa elektroonilise side tegevusjuhised (uuesti sõnastatud) (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk ...).

⁽⁵⁾ TEN/613: Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Amet (BEREC) (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk ...).

⁽⁶⁾ TEN/614: internetiühendus kohalikes kogukondades (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk ...).

⁽⁷⁾ TEN/615: 5G Euroopa jaoks (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk ...).

- üleskutse liikmesriikidele vaadata 2017. aasta lõpuks läbi edusammud, mis nad on teinud riiklike lairibaühenduse kavade rakendamisel, ja neid ajakohastada,
- osaluspõhise lairibaühenduse platvormi moodustamine 2016. aasta lõpuks, et tagada avaliku ja erasektori laialdane osalemine ja koostöö lairibaühenduse investeringute tegemisel ning edusammud riiklike lairibaühenduse kavade rakendamisel,
- piirkondliku/riikliku tasandi pädevate lairibaühenduse asutuste ELi võrgustiku loomine ja toetamine,
- juuliks 2018 hinnata ELi rahastatavate lairibaühenduse projektide kulude mõju ja anda välja suunised parimate tavade kohta.

3.6. Digiteerimisest saadav täielik majanduslik ja sotsiaalne kasu on võimalik ainult siis, kui Euroopa suudab tagada väga suure läbilaskevõimega võrkude laialdase kasutuselevõtu nii maa- kui ka linnapiirkondades kogu ühiskonna lõikes. Turg ei lahenda aga kõiki probleeme. Eelkõige:

- ei kata turg äärepoolsemaid alasid ja/või
- ei ületa suuri lõhesid täiustatud tehnoloogia ja esimeste rakenduste rakendamise ning nende uute teenuste klientide vahel,
- ei taga minimaalset digitaalset juurdepääsu ühiskonna haavatavatele liikmetele.

Seega tuleb rakendada riiklikke toetuskavasid, et saavutada eesmärgid kogu ELis ja kõigi eurooplaste jaoks.

4. Uued algatused Euroopa jaoks

4.1. Komitee tervitab piirkondliku/riikliku tasandi pädevate lairibaühenduse asutuste ELi võrgustiku loomist ja toetamist. See on maapiirkondade ja väikeste kogukondade jaoks võtmetähtsusega. See aitab kohalikel ametiasutustel taotleda vahendeid struktuurifondidest ja neid kasutada, pakkudes parimaid tavasid ja nõustades kohalikke omavalitsusi. See on suur samm edasi ka maapiirkondade arendamisel.

4.2. ELi strateegiad ja vahendid on tehnoloogiliselt neutraalsed. Siiski on hästi teada, et tegelikult tagab üksnes optiline kiud optimaalse toimimise. Vanad monopolid (nagu Telekom Saksamaal) ei tohiks takistada optilise kiu paigaldamist, jätkates samas investeringuid oma vaskkaablipõhistesse taristutesse.

4.3. Ainult mõni riik, nagu Malta, Leedu, Belgia ja Madalmaad, on juba peaaegu täielikult hõlmatud järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudega. Mujal on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud vähem arenenud. Mõni liikmesriik, kus praegu on taristu vähem arenenud, on suutnud isegi tehnoloogia arengu etappe vahele jätta. Optilise kiu paigaldamine annab neile eelise.

4.4. Eduroam on suurim ja edukaim ülemaailmne tasuta WiFi rändlussüsteem, mis on välja töötatud ELis üliõpilastele ja õppejõududele. See annab miljonitele üliõpilastele ja õppejõududele vaba juurdepääsu WiFile. Komiteel on heameel märkida, et see süsteem võiks olla eeskujuks riigiasutuste toetusskeemi algatusele, millega on kavas pakkuda kõigile eurooplastele tasuta WiFi-ühendust avalikes kohtades, avaliku sektori asutustes, raamatukogudes ja haiglates, samuti vabalt ligipääsetavates paikades vabas õhus. See algatus peaks pakkuma kõigile võimaluse kasutada tasuta internetiühendust, millel on ühesugune digitaalne identiteet kogu ELis. Eelkõige soovib komitee järgida e-identimist ja e-tehingute jaoks vajalikke usaldusteenuseid siseturul käsitlevat määrust, milles pakutakse andmekaitse ning avaliku julgeoleku tagatise teenuse kuritarvitamise (nt terrorism) vastu.

4.5. VKEdede toetamiseks mõeldud vautšereid kasutavad kohalikud omavalitsused seadmete (kaablid, antennid jne) eest maksmiseks. Materjali paigaldavad äriühingud esitavad vautšerid maksmiseks ELile. Lisaks halduskulude ja -koormuse vähendamisele võimaldab see süsteem ka hõlpsat jälgimist ja kvaliteedieesmärkide saavutamist.

- 4.6. Komitee tervitab üles- ja allalaadimiskiiruse sümmeetria eesmärki kõigi sotsiaal-majanduslike keskuste jaoks, sest see on hädavajalik paljude uute rakenduste jaoks.
- 4.7. Komitee soovib, et kehtestataks süsteem, millega tagatakse, et haavatavatel lõppkasutajatel oleks juurdepääs mõistlikule ja piisavale ühenduvusele, mis võimaldaks neil osaleda tänapäeva ühiskonna sotsiaal- ja majanduselusel. WiFi4EU võiks olla selle üks element.
- 4.8. Regulaatiivsed stiimulid võrguteenuste pakkujatele teatistes COM(2016) 587 toodud eesmärkide toetuseks ei tohi sattuda vastuollu teiste eesmärkidega, nagu võrgu neutraalsus.
- 4.9. Pikemas perspektiivis peaksid ka maapiirkondade elanikud saama kasu elutervest konkurentsist ja vabadusest valida oma internetiühenduse pakkuja. Seega tuleks sellise konkurentsi jaoks stiimuleid pakkuda ka regulatiivsete meetmetega.
- 4.10. 5G tehnoloogia ei võimalda mitte üksnes uusi mobiilirakendusi, vaid on ka tehnoloogiline sild, mille abil tuua kiire ühendus kiiremini ka maapiirkondadesse. Sellegipoolest annab vaid klaaskiul põhinev taristu stabiilsuse ja usaldusväärse ribalaiuse, mida vajavad paljud uued rakendused.

5. Rahastamine

- 5.1. Komitee võtab rahuloluga teadmiseks, et Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid eraldatakse kiiretele lairibavõrkudele oluliselt rohkem: aastatel 2007–2013 eraldatud 2,7 miljardi euro asemel ligikaudu 6 miljardit eurot ajavahemikus 2014–2020. Enamik neist investeeringutest peaks tulema toetuste vormis. Koos riikliku ja/või piirkondliku kaasrahastamise ja erasektori kaasrahastamise võimendava mõjuga võib eeldada, et lairibaühendusse investeeritakse 2014–2020. aasta programmitöö perioodil 9–10 miljardit eurot. See on võtmetähtsusega äriinvesteeringuteks, millega pakkuda kiiret ühendust maaelanikkonnale.
- 5.2. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond etendab samuti tähtsat rolli. Seda rolli võib tugevdada, toetades ulatuslikke Euroopa projekte, mis on suunatud kiiretele lairibavõrkudele, sh kõrvuti üleeuroopalise transpordivõrgu, tööstuslike gigabaitide ja tööstus 4.0-ga, ning kaasates sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadi esindajad EFSI juhtkomiteesse. Komisjon peaks olema proaktiivne ka asjakohase finants- ja õigusraamistiku määratlemisel.
- 5.3. Euroopa ühendamise rahastu digitaalvaldkonna eelarve on 150 miljonit eurot, et toetada tipptasemel lairibataristu kasutuselevõttu rahastamisvahendite eraldamisega Euroopa Investeerimispanka kaudu. Euroopa ühendamise rahastu lairibaühendusega seotud komponendiga on kavas teha vähemalt 1 miljardi euro suurune täiendav investeering, kasutades selleks spetsiaalset lairibavõrgu taristu fondi, ja seda võiks täiendada ka EFSI.

Brüssel, 26. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (uuesti sõnastatud)“

[COM(2016) 590 final — 2016/0288 (COD)]

(2017/C 125/08)

Üksikraportöör: **Jorge PEGADO LIZ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 24.10.2016 nõukogu, 9.11.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114 ja 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	11.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	26.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	162/3/23

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee kiidab heaks komisjoni Euroopa elektroonilise side seadustikku käsitleva ettepaneku üldise sisu, asjakohasuse, teemakäsitluse ning selle, kuidas neli olemasolevat direktiivi (raamdirektiiv, loadirektiiv, juurdepääsudirektiiv ja universaalteenuse direktiiv) kodifitseeriti ja uuesti horisontaalselt sõnastati need ühe direktiivi alla koondades, lihtsustades praegust struktuuri, et tugevdada sidusust ja juurdepääsetavust kooskõlas õigusloome kvaliteedi parandamise eesmärgiga (õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm).

1.2. Komitee rõhutab eelkõige asjaomaste direktiivide uuesti sõnastamise keerukust ja toob esile esmakordselt tehtud juriidilise töö kõrget kvaliteeti. Komitee juhib sellegipoolest tähelepanu vajadusele vaadata erinevad keeleversioonid põhjalikult läbi, et parandada väiksed sõnastusvead.

1.3. Komitee on nõus ettepaneku peamiste eesmärkidega, millega soovitakse tagada paketiiga hõlmatud algatustes kõikidele kodanikele ja ettevõtjatele parem internetiühendus eesmärgiga muuta investeerimine uutesse ja kvaliteetsesse taristutesse atraktiivsemaks kõikide ettevõtjate jaoks kogu liidus, sh nii kohalikul kui ka piiriülel tasandil.

1.4. Komitee peab aga kahetsusväärseks asjaolu, et otsustati kõrvale jätta eraelu puutumatus direktiiv, mis oleks kodanike jaoks selgeks näiteks neile suunatud ELi positiivsetest meetmetest. See jätab ettepaneku ilma ühest kõige olulisemast alustalast, millega tagada võrkude kasutajate peamiste huvide austamine, mis on ka üks ettepaneku nõrkadest külgedest.

1.5. Komitee peab samuti kahetsusväärseks asjaolu, et komisjon otsustas koostada direktiivi, milles pakutakse välja erinevad ühtlustamiskorrad, jättes arvukad olulised küsimused liikmesriikide otsustada, takistamata seega turgude killustatust. Pigem oleks komisjon pidanud valima määruse kui vahetult kohaldatava vahendi, tagades seeläbi tarbijate kõrgetasemelise kaitse ja aidates niiviisi ka kaasa ühtse turu suuremale integratsioonile.

1.6. Komitee toetab ettepaneku olulisi aspekte, rõhutades eelkõige järgmist:

a) tähelepanu pööramine teenuste juurdepääsetavusele puuetega kasutajate jaoks ning vajadus määratleda paremini lõppkasutajate õigused, mille põhiliseks tingimuseks on, et kohaldatakse ELi tarbijakaitse-eeskirju, eelkõige direktiive 93/13/EMÜ, 97/7/EÜ ja 2011/83/EL;

- b) õigusraamistiku selgitamise ja tõlgendamise seisukohast oluliste uute mõistete ja määratluste sõnastuse asjakohasus;
- c) turuanalüüsi menetluste muutmine ning praeguste parimate tavade kodifitseerimine nii, et tagada juurdepääsukohustuste rakendamine ainult selliste juhtumite puhul ja siis, kui need on vajalikud, et kõrvaldada jaeturu tõrked ja tagada lõppkasutajatele tulemused, veendudes seejuures konkurentsivõimelisuses;
- d) spektri ühiskasutamise lihtsustamine 5G võrkudes ning lõppkasutajate jaoks juurdepääsu soodustamine WiFi-põhisele ühendusele. Spektri ühiskasutus üldloa või individuaalsete kasutusõiguste alusel võimaldab selle napi ressursi üha suuremahulisemat ja tõhusamat kasutust;
- e) riigi reguleerivate asutuste ja teiste pädevate ametiasutuste sõltumatuse suurendamine, mida rõhutatakse eritagatistega, mida antakse vastavate haldusasutuste liikmete valimise, ametiaegade kestuse piiramise, sõltumatu juhtimise ja ametist vabastamise kohta.

1.7. Komitee väljendab aga tugevaid ja tõsiseid kahtlusi aspektide suhtes, mis on seotud eelkõige järgneva:

- a) teatavad „universaalteenuse“ osas tehtud uuendused, mille puhul on vastava korra väidetava ajakohastamise ettekäändel tegelikult tegu teenuste asendamise ja isegi mitme kohustuse kaotamisega selle kohaldamisalast, näiteks avalikud telefoniautomaadid, telefonikataloogid ning numbriinfoteenused, muutes nii väidetava soovitud tulemuse üleliigseks;
- b) „toimivale lairibalisele internetiühendusele juurdepääsu“ määratlus, kui see võib kaasa tuua meelevaldse nimekirja koostamise internetis kättesaadavatest teenustest ning mitte minimaalse kvaliteediga neutraalse ühenduse, mis võib tulevikus viia diskrimineerivate ja lõppkasutajaid kahjustavate tavadeni;
- c) viited sotsiaalabile ja -kindlustusele, see tähendab riigieelarvele ja maksustamisele, et aidata puuetega või „madala sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega lõppkasutajaid toetada eesmärgiga tagada toimiva internetiühenduse ja kõnesideteenuse taskukohasus vähemalt määratud asukohas“, vabastades nendest kohustustest teenusepakkujad ja andes neile võimaluse katta vaid kasumit andvaid sektoreid, millega omakorda kaitstakse nende huve ning piiratakse universaalteenuste ulatust ja kärbitakse tarbijate õigusi; lisaks tehakse riigikassale ülesandeks katta avaliku teenuse kulud ning eelnevalt sätestatud kulude jagamine on kaotatud;
- d) selge valik maksimaalse ühtlustamise meetodi kasuks lõppkasutajate õiguste osas, pakkudes vaid nõrka kaitsetaset, mistõttu lihtsustamissoovist ajendatuna õõnestatakse kasutajate õigusi. See on vastuolus seisukohaga, mida komitee on järjepidevalt toetanud;
- e) teatavate regulatiivsete kohustuste tühistamine või varem antud õiguste või tagatiste vähendamine ettekäändel, et need ei ole enam vajalikud või on hõlmatud juba üldise tarbijaõigusega. See on nii näiteks riikide reguleerivatele asutustele antud selliste pädevuste tühistamise puhul, mille kohaselt on neil õigus reguleerida otse märkimisväärse turujõuga ettevõtjate (operaatorite) jaemüügihindu või teatavaid sätteid, mis käsitlevad lepinguid, läbipaistvust, puuetega kasutajate jaoks võrdset juurdepääsu, numbriinfoteenuseid ja digitaaltelevisiooni seadmete koostalitlusvõimet;
- f) teatavate kasutajalepingutes ebaõiglaseks peetavate tavade ebapiisav reguleerimine, näiteks seoses maksimaalse lepingu kestuse ja lepingu lõpetamise õigusega, lepingute uuendamine pakettide puhul, puuduvad karistused, mis tagaksid lõppkasutaja jaoks teenuseosutaja vahetamise protsessi tõhususe, säilib lõppkasutaja hüvitamiskohustus „selliste subsideeritud seadmete *pro rata temporis* väärtuse eest, mis olid lepinguga seotud selle sõlmimisel, ning *pro rata temporis* põhimõttel hüvitamist muude soodustuste eest, mis olid sellisena esitatud lepingu sõlmimisel“;

- g) viimaks asjaolu, et see ettepanek ei vasta nõukogu soovile luua „elektrooniliste sideteenuste kasutajate õiguste Euroopa juhend“, mille eesmärk on „kehtestada ELi tasandil lihtne ja kasutajasõbralik vahend, millesse on koondatud kõik IKT (info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) valdkonna elektrooniliste sideteenuste kasutajate õigused ja tarbijakaitse“.

2. Komisjoni ettepaneku lühikokkuvõte

2.1. Direktiivi ettepanek

2.1.1. Digitaalse ühtse turu strateegia⁽¹⁾ raames ja arvestades hiljutisi kiireid ja põhjalikke muutusi elektroonilise side turu struktuuris, millega on kaasnenud eelnevalt tundmatute ja traditsiooniliste sidevõrkude operaatoritega konkureerivate osalejate kategooriate esilekerkimine, millele lisandub ka võrgupõhiste sideteenuste kvantiteedi ja populaarsuse areng, on vältimatu vaadata elektroonilise side õigusraamistik (mille põhiosa pärineb aastast 2009) läbi ja seda ajakohastada. Eesmärk on eelkõige tagada see, et kodanikel ja ettevõtjatel oleks sujuv juurdepääs internetis tegutsemisele õiglase konkurentsi tingimustes. Tagada kõikidele kodanikele ja ettevõtjatele parem internetiühendus on 14. septembril 2016 avaldatud komisjoni ettepaneku⁽²⁾ peamine eesmärk.

2.1.2. Kõnealune ettepanek on osa seadusandlikust paketest, mille eesmärk on muuta investeerimine uutesse kvaliteetsetesse taristutesse atraktiivsemaks kõikide ettevõtjate jaoks kogu liidus, sh nii kohalikul kui ka piiriülesel tasandil, ning hõlmab ka määruse ettepanekut Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Ameti (BEREC) kohta ning komisjoni teatist „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks – Euroopa gigabitiühiskonna poole“. Lisaks esitleti tegevuskava 5G teenuste kasutuselevõtuks kogu ELis alates 2018. aastast ning määruse ettepanekut, milles käsitletakse internetiühenduse arendamist kohalikes kogukondades ja avalikes kohtades: „WiFi Euroopale“ (WiFi4EU).

2.1.3. Kõikidel nendel vahenditel on kolm peamist strateegilist ühenduvusega seotud eesmärki 2025. aastaks:

- a) kõikidel peamistel sotsiaal- ja majandusvaldkonna osalejatel peab olema juurdepääs väga heale ühendusele gigabaitide tasemel;
- b) kõikidel Euroopa kodumajapidamistel nii maa- kui ka linnapiirkondades peab olema juurdepääs ühendusele, mille allalaadimiskiirus on vähemalt 100 Mbp/s ja mille kiirust on võimalik tõsta gigabaitidesse;
- c) kõik linnapiirkonnad ja kõik suured maanteed või raudteed peavad olema kaetud sujuva 5G ühendusega ning vaheeesmärk on tagada 2020. aastaks 5G ühenduse kättesaadavus vähemalt ühes iga liikmesriigi suuremas linnas.

2.1.4. Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 114, kuna selle eesmärk on luua elektroonilise side siseturg ja tagada selle toimimine. Sel eesmärgil sõnastatakse neli kehtivat direktiivi (raamdirektiiv, loadirektiiv, juurdepääsudirektiiv ja universaalteenuse direktiiv) horisontaalselt uuesti need ühe direktiivi alla koondades, lihtsustades praegust struktuuri, et tugevdada sidusust ja juurdepääsetavust kooskõlas õigusloome kvaliteedi eesmärgiga (õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm) ja seega luua tõeline Euroopa elektroonilise side seadustik.

2.1.5. Sõltuvalt käsitletud teemast rakendatakse ettepanekus erinevaid õigusliku ühtlustamise vorme, alates sihipärasest või valikulisest täielikust ühtlustamisest, näiteks lõppkasutajate kaitsmise eeskirjade suhtes, kuni maksimaalse ühtlustamiseni spektriga seotud küsimustes või riigi reguleerivate asutuste volituste minimaalse ühtlustamiseni kõrgemal tasemel.

2.1.6. Ettepaneku aluseks on ulatuslikud avalikud konsultatsioonid sidusrühmadega 12 nädala jooksul, Euroopa Parlamendi ja nõukogu välisekspertide eksperdiarvamused, arvukad muud mõjuanalüüsis üksikasjalikult loetletud ja kommenteeritud uuringud ning kõrgetasemelise eksperdirühma arvamus uuringu SMART 2015/0005 raames.

⁽¹⁾ COM(2015) 192 final.

⁽²⁾ COM(2016) 590 final.

2.1.7. Kõnealuse ettepanekuga soovib komisjon saavutada järgmised eesmärgid:

- a) konkurentsi suurendamine ja paremini prognoositavad investeerimistingimused;
- b) raadiosageduste parem kasutamine;
- c) tõhusam tarbijakaitse valdkondades, kus üldised tarbijakaitse-eeskirjad ei ole piisavad, kuna need ei vasta sektori erivajadustele;
- d) turvalisem internetikeskkond kasutajate jaoks ning õiglasemad eeskirjad kõikide osalejate jaoks.

2.1.8. Kokkuvõttes soovitakse paljude väljapakutud muudatuste abil, eriti aga nende muudatustega, milles käsitletakse spektrit, universaalteenust, juurdepääsu, lõppkasutajaid, numeratsiooni ja poliitilist juhtimist, luua selged eeskirjad, võimaldada osapooltel oma õigusi ja kohustusi hõlpsasti mõista ning vältida liigset reguleerimist ja bürokraatiat.

2.1.9. Kavandatud muudatused hõlmavad täpsemalt järgmisi meetmeid: juurdepääsu reguleerimise lihtsustamine ja geograafia alusel suunamine; võimaluse korral spektri puhul üksikutele litsentsidele üldise loa andmise eelistamine; spektri teisejärguliste turgude toetamine; liigsete universaalteenuse kohustuste, näiteks telefoniautomaatide ja füüsiliste kataloogide tagamise kohustuste kaotamine; universaalteenuse kättesaadavuskohustuse ulatuse piiramine; õigusraamistiku ulatuse täpsustamine ning liigsete tarbijakaitsega seotud kohustuste kõrvaldamine, juhul kui neid juba horisontaalsete õigusaktidega käsitletakse või kui turg neid juba täidab; masinatevahelises kontekstis numeratsiooni eeskirjade ja haldamise ühtlustamine ja täpsustamine.

2.1.10. Komisjon tegi lisaks ettepaneku tugevdada riigi reguleerivate asutuste ja BERECi osa, et tagada eeskirjade sidus ja prognoositav kohaldamine kogu digitaalsel ühtsel turul, vähendades killustatust ja praegust järjepidevuse puudumist eesmärgiga soodustada uute asutuste tõhusat juhtimist⁽³⁾.

2.2. Uuestisõnastamise meetod

2.2.1. Komisjon ei piirdunud üksnes kodifitseerimisega ega erinevate eelnevate direktiivide sisu koondamisega ühtseks ja sidusaks tervikuks, samas nende sisu muutmata, nagu tavapäraselt tehakse. Pigem soovis ta kasutada võimalust, mis anti talle 28. novembril 2001. aastal allkirjastatud institutsioonidevahelise kokkuleppega⁽⁴⁾: teha erinevate eelnevate õigusaktide horisontaalsel koondamisel ühtseks seadusandlikuks tekstiks asjaomasesse korda põhjalikke ja olulisi muudatusi (nn sisulisi muudatusi).

2.2.2. Õigusaktide sedalaadi lihtsustamise, kodifitseerimise ja õigusakti õigusliku korra olulise muutmise korral järgitakse täiel määral „ühenduse tavalist seadusandlikku protsessi“ (kokkuleppe punkt 5). Uuestisõnastamise ettepanek esitati komiteele arvamuse esitamiseks ning selle suhtes kohaldatakse erinevaid kriteeriume ja eeskirju, mida on nimetatud kokkuleppe punktides 6 ja 7.

3. Üldised märkused

3.1. Küsimused, mida käesolevas arvamuses ei käsitleta

3.1.1. Mitte üksnes arvamuste pikkusele kohaldatavate piirangute, vaid ka ettepaneku olemuse tõttu leiab komitee, et ta ei pea uuesti arvamust avaldama eelnevate õigusaktide nende osade kohta, mis võetakse kõnealuse ettepanekuga muudatusteta üle, välja arvatud siis, kui see on vältimatu selleks, et mõista mõnd käsitletavatest punktidest.

3.1.2. Komiteel oli eelnevate arvamuste raames võimalus kõikide nende teemade kohta üksikasjalikult arvamust avaldada ning ta piirdub oma seisukohtade kinnitamisega.

3.1.3. Lisaks ei käsitle komitee põhjalikult neid ettepaneku aspekte, mis on seotud BERECi struktuuri ja toimimisega, kuna neid analüüsitakse üksikasjalikult arvamuses, mida koostatakse käesoleva arvamusega paralleelselt.

⁽³⁾ COM(2016) 591 final.

⁽⁴⁾ EÜT C 77, 28.3.2002, lk 1.

3.2. Ettepaneku üldise suunitluse hindamine

3.2.1. Komitee soovib alustuseks tunnustada komisjoni asjakohase algatuse eest, mis on turu, tehnoloogia arengu ja elektroonilise side kasutajate õiguskaitsega seotud kaalutlustel nõuetekohaselt põhjendatud, ning seetõttu tuleb õigusraamistik uuesti sõnastada, et tagada kodanikele sujuv juurdepääs internetis tegutsemisele ja võimaldada ettevõtjatel neid tegevusi välja töötada ausa konkurentsi tingimustes. Lisaks tunnustatakse ka otsust valida uuestisõnastamine, mis on eriti sobiv vahend õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi kontekstis, pidades samas kahetsusväärseks, et komisjon rakendab seda harva.

3.2.2. Komitee soovib tunnustada komisjoni ametliku parandamise teostamise eest, mida uuestisõnastamine endast kujutab ja mille käigus järgiti kõiki rangeid vormilisi eeskirju. Komitee tunneb kahetsust üksnes selle pärast, et komisjon ei otsustanud avaldada samal ajal „puhast“ ja loetavamalt versiooni, nagu komitee on korduvalt soovitanud.

3.2.3. Ta soovib ka väljendada üldiselt oma nõusolekut uue õigusakti ettepanekuga kehtestatud uute eeskirjadega ja viisiga, kuidas need õigussätted viidi vastavusse teiste ELi poliitikameetmetega, olenemata sellest, kas tegu on sektoris kehtivate erieeskirjade või eelkõige konkurentsiõiguse põhimõtete ja horisontaalsete õigusaktidega, mis käsitlevad tarbijakaitset.

3.2.4. Komitee leiab aga, et langetatud valik – mis ei ole täiel määral õigustatud – koostada nii üldine ja laiaulatuslik direktiiv, millega jäetakse niivõrd paljud aspektid riiklike õigusaktide pädevusse, oleks võitnud lihtsuses ja õiguskindluses, kui komisjon oleks pigem valinud võimaluse koostada raammäärus, mis on kõikides liikmesriikides vahetult, kohe ja ühetaoliselt kohaldatav, ja mis koosneks eri direktiividest teatavates asjaomastes valdkondades, mida saaks ühtlustada erineval määral kooskõlas turutingimuste ja nende olemusega. Uue korra vastuvõtmiseks (vähemalt 18 kuud), ülevõtmiseks (vähemalt kaks aastat) ja elluviimiseks vajamineva aja tõttu ei jõustu see enne 2021.–2022. aastat.

3.2.5. Ehkki see on mõistatav, võttes arvesse õigusloomega seotud ajakava, on ettepaneku nõrgaks küljeks siiski asjaolu, et kõrvale jäeti direktiiv eraelu puutumatuses koht, mida käsitlev ettepanek avaldati 10. jaanuaril 2017 (COM (2017) 10 final) ja mis on nimetatud paketi seisukohalt üks kesksemaid teemasid. Sellega jäeti ettepanek ilma ühest kõige olulisemast alustalast, millega tagada võrkude kasutajate peamiste huvide austamine, lükates kaugesse tulevikku nii kehtivate õigusaktide ühtlustamise kui ka tulevase eraelu puutumatuses seotud vahendi, mis raskendab meetmete paketi ülevõtmist ja elluviimist.

3.2.6. Ettepanek ei hõlma ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust, mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsidevõrkudes liidu piires,⁽⁵⁾ ega teatavaid aspekte komisjon teatises „Raadiospektriressursside ühiskasutuse edendamine siseturul“, mis oleksid võinud olla sellesse seadustikku⁽⁶⁾ kaasatud.

3.2.7. Viimaks on selge, et see ettepanek ei vasta nõukogu soovile luua elektrooniliste sideteenuste kasutajate õiguste Euroopa juhend, mille eesmärk on „kehtestada ELi tasandil lihtne ja kasutajasõbralik vahend, millesse on koondatud kõik IKT (info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) valdkonna elektrooniliste sideteenuste kasutajate õigused ja tarbijakaitse“,⁽⁷⁾ ega Euroopa digitaalses tegevuskavas väljendatud kavatsusele „anda 2011. aastaks välja ELi internetiõiguste juhend, milles esitatakse kokkuvõtte ELis kehtivatest digitaalsete kasutajate õigustest selgel ja kättesaadaval viisil“⁽⁸⁾.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Reguleerimisese ja eesmärk

Komitee tunnustab asjaolu, et komisjon pöörab juba alates esimesest artiklist tähelepanu sellele, kuidas on teenused puuetega kasutajate jaoks juurdepääsetavad, ja tõdeb vajadust tagada paremini lõppkasutajate õigused. Selles kontekstis on eriti oluline artikli 1 lõikes 4 sätestatu, mille kohaselt kohaldatakse käesoleva direktiivi sätteid, ilma et need piiraksid tarbijakaitset käsitlevate liidu eeskirjade, eriti direktiivide 93/13/EMÜ, 97/7/EÜ ja 2011/83/EL ning liidu õigusega kooskõlas olevate riigiseste eeskirjade kohaldamist, millest igaihe kohta on komitee hiljuti koostanud uuringu (2016. aasta detsembris vastu võetud teabearuanded INT/795 ja INT/796).

⁽⁵⁾ KOM(2011) 402 (lõplik).

⁽⁶⁾ COM(2012) 478 final.

⁽⁷⁾ Nõukogu 3017. koosolek, 31. mai 2010.

⁽⁸⁾ KOM(2010) 245 (lõplik).

4.2. **Mõisted**

Mõistete puhul rõhutab komitee uute mõistete asjakohast sõnastust, näiteks „väga suure läbilaskevõimega võrk“, „isikutevahelise side teenus“, „numbripõhine isikutevahelise side teenus“, „numbrivaba isikutevahelise side teenus“, „võrkude ja teenuste turvalisus“, „väikese levialaga traadita juurdepääsupunkt“, „raadio-kohtvõrk“ (RLAN), „raadiospektri ühiskasutus“, „ühtlustatud raadiospekter“, „häirekeskus“, „kõige sobivam häirekeskus“, „hädaolukorra side“, „hädaabiteenistus“, mis mõjutavad õigusraamistikku.

4.3. **Eesmärgid**

4.3.1. Eesmärkide elluviimise seisukohast juhib komitee tähelepanu riigi reguleerivate asutuste ja teiste pädevate asutuste ning liikmesriikide ja BERECi vahelise koostöö küsimusele, ehkki tema eelistatud mudel on teise suunitlusega, nagu on sedastatud arvamuses BERECi uue staatuse kohta.

4.3.2. Seetõttu on eriti oluline juhtida tähelepanu riigi reguleerivate asutuste ja teiste pädevate asutuste, näiteks BERECi artikli 3 lõikes 2 sätestatud kohustuste ümbersõnastamisele.

4.3.3. Lisaks on oluline, et liikmesriigid teeksid omavahel ja komisjoniga ning taotluse korral ka Euroopa Parlamendi ja nõukoguga koostööd komisjoni otsusega 2002/622/EÜ loodud raadiospektripoliitika töörühma kaudu, et toetada raadiospektripoliitika strateegilist planeerimist ja koordineerimist Euroopa Liidus.

4.4. **Erihuvi pakkuvad teemad**

4.4.1. Käesoleva arvamuse raames ei ole võimalik analüüsida kõiki asjaomaseid sätteid, mistõttu soovib komitee keskenduda mõnele punktile, mis on tema arvates ühiskonna jaoks äärmiselt olulised.

4.4.2. **Juurdepääsu reguleerimine**

4.4.2.1. Komitee tunneb heameelt, et juurdepääsueeskirju ei muudetud märkimisväärselt, ning on nõus komisjoni jõupingutustega lihtsustada menetlusi ning edendada universaalset ja ülikiiret ühendust, mis on sektori õigusraamistiku keskne eesmärk lisaks konkurentsi edendamisele, siseturu loomisele ja tarbijakaitsesele.

4.4.2.2. Komitee toetab turueeskirjade konkreetseid muudatusi, mille eesmärk on nõuda reguleerivatelt asutustelt, et nad määratleksid investeerimiskavad ja võimaldaksid ametiasutustel otsida investoreid ebapiisavalt kaetud piirkondades. See peaks võimaldama suurendada võrkude rajamise kavade läbipaistvust, pakkuda investoritele paremat prognoositavust ja reguleerivatel asutustel võtta oma turuanalüüsides paremini arvesse geograafilist eripära.

4.4.2.3. Ta kiidab heaks komisjoni tehtud muudatused turuanalüüsi menetlustes ning praeguste parimate tavade kodifitseerimise viisil, mis tagab juurdepääsukohustuste rakendamise ainult selliste juhtumite puhul ja siis, kui need on vajalikud, et kõrvaldada jaeturu tõrked ja tagada lõppkasutajatele tulemused, veendudes seejuures, et need oleksid konkurentsivõimelised. Siiski ei pea komitee õigustatuks pikendada turuanalüüsides vahelist ajavahemikku kolmelt aastalt viiele.

4.4.2.4. Viimaks on komitee nõus kavatsusega, mille kohaselt on taristutel põhinev konkurents üks tõhusamaid vahendeid, mis aitab tagada uue või parema internetiühenduse piirkondades, kus rahvastikutiheduse tõttu on võimalik rohkem kui ühe võrgu olemasolu.

4.4.3. **Spektri jaotamine**

4.4.3.1. Ehkki EL oli esimene, kes töötas välja traadita 4G tehnoloogia, on tekkinud viivitusi selle elluviimises võrreldes teiste piirkondadega. Spektri jaotamine ja haldamine on põhimõtteliselt liikmesriikide pädevuses. Seda asjaolu peetakse üldiselt turgude killustatuse põhjuseks, mis mõjutab otseselt ja negatiivselt traadita võrguga katmist ja selle kasutuselevõttu kogu Euroopas. Kui olukord ei muutu, võib ohtu sattuda 5G teenuste kasutusele võtmise Euroopas ning uute uuenduslike teenuste rakendamine.

4.4.3.2. Seetõttu soovitakse ettepanekuga kehtestada ühised eeskirjad, näiteks lubade minimaalne kehtivusaeg, et tagada investeeringute amortisatsioon, suurem paindlikkus raadiospektriga kauplemisel, reguleerivate meetmete sidusus ja objektiivsus (reserveerimine, pakkumismenetluse korraldamise viisid, maksimaalsed hinnad ja raadiospektri plokid, spektri erakorraline reserveerimine). Samuti nähakse ette vastastikuse hindamise mehhanism riigi reguleerivate asutuste vahel, et tagada jaotamistavade sidusus BEREci raames. Teisalt peavad ettevõtjad võtma endale kohustuse kasutada neile antud spektrit tõhusalt.

4.4.3.3. Komitee on selle uue käsitlusega nõus. Sellega kiirendatakse elektroonilise sideteenuste kasutamiseks ette nähtud spektri jaotamise protsessi ja kehtestatakse selged tähtajad spektri kättesaadavaks tegemiseks turul, kuid lisaks pakub see järgmise traadita lairibaühenduse põlvkonna investoritele suuremat prognoositavust ja sidusust tulevaste lubade andmise süsteemide ja riiklike spektriga seotud õiguste jaotamise või uuendamise põhitingimuste valdkonnas.

4.4.3.4. Viimaks tunneb komitee heameelt selle üle, et lihtsustatakse spektri ühiskasutust 5G võrkudes ning soodustatakse lõppkasutajate juurdepääsu WiFi-põhisele ühendusele. Spektri ühiskasutus üldloa või individuaalsete kasutusõiguste alusel võimaldab selle napi ressursi üha suuremahulisemat ja tõhusamat kasutust. Üldloasüsteemi alusel raadiospektri kasutajatele tagatakse suurem regulatiivne kaitse kahjulike häirete eest, kõrvaldades WiFi juurdepääsupunkti-de loomise takistused ja hõlbustades lõppkasutaja juurdepääsu traadita internetiühendusele.

4.4.4. *Universaalteenuse korra uus määratlus*

4.4.4.1. Universaalteenuse nn uuendatud kord ning teenustes ja lõppkasutajate kaitsmise eeskirjades tehtud muudatused on aspektid, mille kohta on komiteel kõige enam kahtlusi. Universaalteenus oli juba enne üks komitee eelnevates arvamustes kõige enam kritiseerinud aspekte.

4.4.4.2. Selle teenuse laiendamine teistele teenustele, näiteks mobiilsetele teenustele ja kiirele internetiühendusele, on juba kaua olnud prioriteet. Universaalteenuse korra väidetava ajakohastamise ettekäändel toimub ettepaneku kohaselt tegelikult teenuste asendamine ja isegi mitme kohustuse kaotamine selle kohaldamisalast, näiteks avalikud telefoniautomaadid, telefonikataloogid ning numbriinfoteenused, muutes nii väidetava soovitud tulemuse üleliigseks. Komitee ei tea endiselt, kas sektor on piisavalt küps, et tagada nende teenuste jätkuv osutamine ilma universaalteenuse osutamise kohustusteta. Ehkki artiklis 82 sätestatakse, et liikmesriigid „võivad jätkuvalt tagada selliste muude teenuste kättesaadavuse“, ei sõltu see ainult asjaolust, kas „riigisisest olukorda arvestades on selliste teenuste vajalikkus nõuetekohaselt tõendatud“, vaid annab ka võimaluse nende teenuste lühiajaliseks katkestamiseks tekkivate kulude tõttu.

4.4.4.3. Komitee jaoks tekitab „toimivale lairibalisele internetiühendusele juurdepääsu“ määratlus küsimusi, juhul kui see võib kaasa tuua meelevaldse nimekirja koostamise internetis kättesaadavatest teenustest, mitte aga minimaalse kvaliteediga neutraalse ühenduse ning viia tulevikus diskrimineerivate tavadeni, mis kahjustavad lõppkasutajaid.

4.4.4.4. Artiklis 79 sätestatakse, et liikmesriigid tagavad, et „nende territooriumil on kõigile lõppkasutajatele tagatud konkreetsele riigile iseloomulike tingimuste seisukohast taskukohase hinnaga ja nende territooriumil ettenähtud kvaliteediga juurdepääs toimivale internetiühendusele ja kõnesideteenustele, sealhulgas alusühendusele, vähemalt määratud asukohas“, võimaldades neil isegi „selliseid teenuseid osutatavelt ettevõtjatelt nõuda, et viimased pakuksid kõnealustele lõppkasutajatele tariifivõimalusi või pakette, mis erinevad tavapäraste kaubandustingimuste kohaselt pakutavatest“, nõudes „ühtsete tariifide, sealhulgas geograafiliste keskmiste kohaldamist“.

Siiski esinevad ettepaneku artikli 80 lõigetes 4 ja 5 viited sotsiaalabile ja -kindlustusele, st tagada riigieelarve ja maksustamise kaudu, et „madala sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega lõppkasutajaid toetatakse eesmärgiga tagada toimiva internetiühenduse ja kõnesideteenuse taskukohasus vähemalt määratud asukohas“, vabastades teenusepakkujad sellistest kohustustest.

4.4.4.5. Juhul kui riigi reguleerivad asutused leiavad, et ettevõtja suhtes kohaldatakse liigset koormust, piirdub avaliku teenuse rahastamise süsteem pelgalt mehhanismi loomisega „kindlaksmääratud netokulude kompenseerimiseks kõnealusele ettevõtjale läbipaistvatel tingimustel ja riigi vahenditest“. See tähendab, et järjekordselt nõutakse avaliku teenuse kulude tasumist maksude kaudu riigi eelarvest, iseäranis seetõttu, et ei ole pakkujaid piirkondades, kus teenuse osutamine üldsusele ei ole kasulik. Kulude jagamise võimalus, mida nähti varem ette kehtetuks tunnustatud direktiivi artiklis 13, tühistati (see artikkel sätestas: „b) jagada universaalteenuse osutamise kohustuste netokulu elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste pakkujate vahel“).

4.4.5. Lõppkasutajate õigused

4.4.5.1. Komiteele valmistab kõige rohkem raskusi uus lõppkasutajate õigusi käsitlev jaotis, kuna ettepanekuga ei vaadata vastuvõetud lahendusi läbi kõikide sellel teemal avaldatud arvamuste kontekstis, alustades artiklis 94 esitatud valikuga maksimaalse ühtlustamise kohta. Komitee on alati olnud seisukohal, et tarbijate õigusi käsitlevatel teemadel tuleb vastu võtta minimaalset ühtlustamist nõudvad direktiivid või määrused, millega tagatakse tarbijakaitse kõrgeim tase.

4.4.5.2. Komitee ei ole nõus teatavate regulatiivsete kohustuste tühistamise või varem antud õiguste või tagatiste vähendamise eeskäändel, et need ei ole enam vajalikud või on hõlmatud üldise tarbimisõigusega. See hõlmab näiteks riigi reguleerivatele asutustele antud selliste pädevuste tühistamist, mille kohaselt on neil õigus reguleerida otse märkimisväärse turujõuga ettevõtjate (operaatorite) jaemüügihindu või teatavaid sätteid, mis käsitlevad lepinguid, läbipaistvust, puuetega kasutajate võrdset juurdepääsu, numbrifoteenuste ja digitaalteleviiooni seadmete koostalitlusvõimet (artiklid 95–98 ja 103–105).

4.4.5.3. Lisaks ei tunnustata komisjoni ettepanekus vajadust reguleerida paremini teatavaid kasutajalepingutes ebaõiglaseks peetavaid tavaid, näiteks seoses maksimaalse lepingu kestuse ja lepingu lõpetamise õigusega, lepingute uuendamise pakettide puhul, samuti puuduvad karistused, mis tagaksid lõppkasutaja jaoks teenuseosutaja vahetamise protsessi tõhususe. See hõlmab ka lõppkasutaja hüvitamiskohustuse säilitamist „selliste subsideeritud seadmete *pro rata temporis* väärtuse eest, mis olid lepinguga seotud selle sõlmimisel, ning *pro rata temporis* põhimõttel hüvitamist muude soodustuste eest, mis olid sellisena esitatud lepingu sõlmimisel“.

4.4.5.4. Komitee tunnustab siiski mitut uut sätet: lepingute parem loetavus tänu lepingu olulist teavet hõlmavale lühikokkuvõttele, tarbimise kontrolli vahendite tagamine, hinna ja kvaliteedi võrdlemise vahendid, kodakondsuse või elukohariigi alusel diskrimineerimise keeld.

4.5. Riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused

4.5.1. Reguleerivate ja teiste pädevate asutuste volituste suhtes on eriti asjakohane praeguse artikli 5 lõike 1 ümbersõnastamine.

4.5.2. Riigi reguleerivate asutuste ja teiste pädevate asutuste sõltumatuse suhtes rõhutatakse artiklites 7 ja 9 sätestatud eritagati, mis käsitlevad vastavate haldusasutuste liikmete valimist, ametiaegade kestuse piiramist, sõltumatut juhtimist ja ametist vabastamist.

4.6. Vaidluste lahendamise kord

4.6.1. On eriti oluline, et ettepanekuga soovitakse tagada juurdepääs läbipaistvale, mittediskrimineerivale, kiirele, õiglasele, lihtsale ja odavale kohtuvälisele menetlusele, et lahendada kõnealuse direktiivi kohaldamisest tulenevaid vaidlusi tarbijate ja nende ettevõtjate vahel, kes pakuvad üldkasutatavaid elektroonilise side teenuseid (välja arvatud numbrivaba isikutevahelise side teenuseid) kõnealuste võrkude ja/või teenuste pakkumist käsitlevate lepingute tingimuste ja/või nende lepingute rakendamise kohta.

4.6.2. Asjaolu, et liikmesriikidele antakse võimalus laiendada sellistele menetlustele juurdepääsu teiste lõppkasutajate, eeskätt mikroettevõtjate ja väikeettevõtjate jaoks, on veelgi asjakohasem.

4.6.3. Ettepanekus pakutud võimalust piiriüleste vaidlusküsimuste lahendamiseks nõrgendab aga asjaolu, et ELi tasandil puuduvad mehhanismid seda laadi vaidluste lahendamiseks, mistõttu takerdutakse keerukatesse menetlustesse, mille puhul võib kahelda nii tulemuse tõhususes kui ka huvide vahel õiglase tasakaaluni jõudmises mõistliku aja jooksul, ning mis lõpptulemusena päädivad kohtumenetlusega.

Brüssel, 26. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega asutatakse Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Amet“

[COM(2016) 591 final — 2016/0286 (COD)]

(2017/C 125/09)

Üksikraportöör: **Jorge PEGADO LIZ**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 24.10.2016
	Euroopa Liidu Nõukogu, 25.10.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	11.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	25.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus	118/0/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee on mitmes oma arvamuses järjepidevalt toetanud seisukohta suurendada Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Ameti (BEREC) vastutust, pädevust ja volitusi, et tagada ametile vajalik suutlikkus sektori tõhusa reguleerija ülesande täitmiseks Euroopa tasandil.

1.2. Seepärast toetab komitee üldiselt komisjoni ettepaneku eesmärki.

1.3. Komitee peab samas kahetsusväärseks, et komisjon ei valinud varianti 4, mille väljajätmist ei ole kuidagi põhjendatud, vaid eelistab piirata BERECi tegevust (kuigi tugevdatud) koostöö või koordineerimise valdkonnaga.

1.4. Nagu komitee on juba öelnud, on ta kindlal seisukohal, et ainult üks variant – s.o BERECi muutmine tõeliseks reguleerivaks asutuseks – võimaldab võtta kasutusele tulevikku suunatud käsitlusviisi ning tagada selliste uute üleeuroopaliste või üleilmsete teabeteenuste asjakohane reguleerimine, mis on praegu enamjaolt reguleerimata või millele kehtivad ebaselged õigusraamistikud (masinatevahelised teenused, OTT-teenused ja muud liidu jaoks väga tähtsad valdkonnad, nagu rändlus või riikidevahelised turud), või siduv üleeuroopaline konkreetsete sageduste eraldamise menetlus.

1.5. Konkreetne punkt, mida tuleks hoolikalt kaaluda ja läbi vaadata, on seotud apellatsiooninõukogu koosseisu, töökorralduse ja toimimisega, et tagada kõigil juhtudel tegelik sõltumatus ja erapooletus ning sobiv edasikaebamise süsteem, eriti kui käsitletakse piiriüleste vaidlustega seotud otsuseid.

2. Ettepaneku põgus ülevaade

2.1. Oma 2015. aasta mai teatises „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia“⁽¹⁾ juhtis komisjon tähelepanu sellele, et turu ja tehnilise keskkonna muutumine tingib vajaduse tugevdada institutsioonilist raamistikku, täiustades BERECi ülesandeid. Oma resolutsioonis „Ettevalmistused digitaalse ühtse turu aktiks“⁽²⁾ kutsus Euroopa Parlament komisjoni üles tagama digitaalse ühtse turu suurema integreerimise huvides tõhusama institutsioonilise raamistiku. Seda on võimalik teha BERECi osatähtsuse, suutlikkuse ja otsustuspädevuse tugevdamise kaudu, et võimaldada BERECil soodustada elektroonilise side

⁽¹⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 176.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 19. jaanuari 2016. aasta resolutsioon ettevalmistuste kohta digitaalse ühtse turu aktiks (TA(2016)0009).

reguleeriva raamistiku järjekindlat rakendamist, tagada BERECiga seotud tulemuslik järelevalve ühtse turu arendamise osas ning aidata BERECil lahendada piiriüleseid vaidlusi.

2.2. Seda ettepanekut tuleks vaadata koos ettepanekuga direktiivi kohta, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik,⁽³⁾ millega antakse BERECile lisäülesanded, mis aitavad tagada, et õigusraamistikku rakendatakse järjepidevalt, ning edendada kogu liidus elektroonilise side turu arendamist. Peale selle aitab BEREC parandada ka ülikiire andmeside kättesaadavust ja kasutuselevõttu, konkurentsi elektroonilise side teenuste ja võrkude pakkumisel ning ELi kodanike huvide edendamist.

2.3. Ettepaneku põhieesmärk on seega tugevdada BERECi institutsioonilist rolli ning parandada selle juhtimisstruktuuri, muutes nii ameti enda kui ka selle büroo täieõiguslikuks asutuseks koos laiema mandaadiga, tagamaks, et amet sobib täitma sellele määratud tulevase ülesandeid. Sellisel viisil tagatakse järjepidevus BERECi töös ning jätkatakse riikide reguleerivate asutuste oskusteabe koondamist, kooskõlastades ameti struktuuri ja juhtimise, tegevuse, programmi ja vastutuse Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 19. juuli 2012. aasta ühisavaldusega detsentraliseeritud ametite kohta („ühine lähenemisviis“)⁽⁴⁾. Sellega lisatakse BERECit käsitlevasse määrusesse ka ülesanded, mis anti talle hiljuti vastuvõetud määrusega (EL) 2015/2120, millega nähakse ette avatud internetiühenduse tagamist käsitlevad meetmed ja kaotatakse rändlusteenuste lisatasud⁽⁵⁾. Samas ei ole lisatud eraelu puutumatus ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi⁽⁶⁾ läbivaatamist, mida komisjon lubas 2016. aasta lõpuks.

2.4. Selle eesmärgi saavutamiseks kaalus komisjon järgmist nelja varianti: 1) meetmeid ei võeta; 2) ainult suurem nõuandev roll ja suurem pädevus; 3) nõuandev roll koos teatavate normide kehtestamisele eelnevate õigustega ning parem turu läbivaatamise protsess ja raadiospektri kasutamise õiguste andmine – eelistatud variant, mida ettepanekus üksikasjalikult kirjeldatakse; 4) ELi reguleeriva asutuse loomine tugevdatud ametina, millel on vajalikud vahendid, et tulla toime rakendusvolituste, sealhulgas järelevalve- ja täitmise tagamise volituste ülekandmisega, ning mis saab siduvate volitustega tegutseda valdkondades, milles on vaja tagada ELi normide ühetaoline rakendamine – variant, mille komisjon juba alguses välja jättis.

2.5. Järgmistes punktides on sätestatud valitud variandi õiguslikud aspektid, mida käsitletakse allpool.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee on mitmes oma arvamuses⁽⁷⁾ pooldanud BERECi vastutuse, pädevuse ja volituste suurendamist, et anda sellele vajalik suutlikkus Euroopa tasandil sektori töhusa reguleerija ülesande täitmiseks. Niisiis toetab komitee üldiselt komisjoni ettepaneku eesmärki.

⁽³⁾ COM(2016) 590 final, mille kohta komitee esitas arvamuse TEN/612 (vt käesoleva *Euroopa Liidu Teataja* lk ...).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 19. juuli 2012. aasta ühisavaldus detsentraliseeritud asutuste kohta.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta määrus (EL) 2015/2120 (ELT L 310, 26.11.2015, lk 1), mille ettepaneku kohta võttis komitee vastu arvamuse TEN/534 (ELT C 177, 11.6.2014, lk 64).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatus kaitset elektroonilise side sektoris (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37); olukorda käsitletakse juba arvamuses TEN/612 (vt käesoleva *Euroopa Liidu Teataja* lk ...).

⁽⁷⁾ Näiteks järgmistes:

- EMSK arvamus, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2012. aasta määruse (EL) nr 531/2012 muutmise ettepanekut (COM(2016) 399 final) (ELT C 34, 2.2.2017, lk 162), punkt 4.7;
- EMSK arvamus, mis käsitleb komisjoni ettepanekuid Euroopa elektroonilise side ühtse turu uute meetmete kohta (COM(2013) 627 final ja COM(2013) 634 final) (ELT C 177, 11.6.2014, lk 64), punkt 4.7.1;
- EMSK arvamus, mis käsitleb komisjoni teatist siseturul raadiospektriresursside ühiskasutuse edendamise kohta (COM(2012) 478 final) (ELT C 133, 9.5.2013, lk 22), punkt 4.10;
- EMSK arvamus, mis käsitleb kaasavat digitaalset siseturgu (ELT C 161, 6.6.2013, lk 8), punkt 3.1.1.1;
- EMSK arvamus, mis käsitleb komisjoni teatist avatud interneti ja võrgu neutraalsuse kohta Euroopas (KOM(2011) 222 (lõplik)) (ELT C 24, 28.1.2012, lk 139), punkt 2.4.1;
- EMSK arvamus, mis käsitleb esimese raadiospektripoliitika programmi loomise otsuse ettepanekut (KOM(2010) 471 (lõplik)) ning komisjoni teatist „Euroopa lairibaühendus: investeering digitaalvaldkonnale tuginevasse majanduskasvu“ (KOM(2010) 472 (lõplik)) (ELT C 107, 6.4.2011, lk 53), punktid 2.13 ja 2.14.

3.2. Komitee on keskendunud lahendusele, mis meenutab komisjoni varianti 4, kuna komitee arvates ei ole pelgalt kosmeetilised muutused BERECi staatuses selle tõeliseks reguleerivaks asutuseks muutmiseks piisavad.

3.3. Seda on selgelt väljendatud ka arvamuse TEN/534 punktis 4.7.1: „Komitee leiab, et BERECi staatuse muutmist käsitlevad ettepanekud, näiteks täistööajaga positsioon reguleerivate asutuste nõukogu juhatajana, ei pruugi olla piisavad, kui arvestada konkurentsivõimega seotud väljakutseid ja investeerimisstiimulite loomise vajadust, eelkõige seoses lairibaühenduse ja NGN-/NGA-võrkudega.“

3.4. Selleks, et BEREC suudaks täita nii ülesandeid valdkonnas, kus on juba teada asjakohase reguleerimise puudumine, näiteks uued üleeuroopalised või üleilmsed teabeteenused, mis on praegu enamjaolt reguleerimata või millele kehtivad ebaselged õigusraamistikud (masinatevahelised teenused, OTT-teenused ja muud liidu jaoks olulised valdkonnad, näiteks rändlus või riikidevahelised turud), või siduvate üleeuroopaliste konkreetsete sageduste eraldamise menetluste tagamine, kui ka ametile määratud uusi ülesandeid, mida ei määrata mitte ainult kõnealuse ettepanekuga, vaid veel suuremal määral ka ettepanekuga Euroopa elektroonilise side seadustiku kohta, ei paista olevat heakskiidetav piirata BERECi sekkumise taset (ameti tugevdamisest hoolimata) koostöö või koordineerimise valdkonnaga.

3.5. Kõnealuse ettepaneku konkreetne puudus on see, et sellega pole suudetud luua tulevikule suunatud käsitusviisi digitaalse ühtse turu suuremal määral integreerimise mõistes, kuna see võimaldab jätkuvalt riikide reguleerivate asutuste tekitatavat õiguslikku killustatust.

3.6. See võib seletada ettepanekus välja toodud BERECi hindamise heidutavaid tulemusi seoses selle käsitusviisi asjakohasuse, tulemuslikkuse, tõhususe ja lisaväärtusega, millega kõigest hoolimata tahetakse jätkata.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Üldiselt järgib määruse tekst pädevuse, töökorralduse ja toimimise osas sama liiki ametite osas võetud ühist lähenemisviisi, mis on määratletud Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühisavalduses deentraliseeritud ametite kohta, ega vaja erimärkusi.

4.2. Siiski on teatavad märkused asjakohased selleks, et tagada apellatsiooninõukogu ja selle liikmete „erapooletus ja sõltumatus, võttes aluseks ametite poolt kindlaks määratud läbipaistvad ja objektiivselt kontrollitavad kriteeriumid“, ning „erilise tähelepanuga [tuleks] suhtuda apellatsiooninõukogu liikmete värbamisse ameti töötajate ja/või ameti haldusnõukogu liikmete seast ning selline praktika ei tohiks seada kahtluse alla eespool nimetatud erapooletuse ja sõltumatuse põhimõtteid“ (ühisavalduse punkt 21).

4.3. Võrreldes korraldusega teistes identsetes asutustes, nagu Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametis, ⁽⁸⁾ Ühenduse Sordiametis, ⁽⁹⁾ Euroopa Lennundusohutusametis ⁽¹⁰⁾ ja Euroopa Kemikaaliametis, ⁽¹¹⁾ üllatab komiteed see, kui visandlikud on ettepaneku artiklite 11 kuni 14 sätted, millega määratakse kindlaks apellatsiooninõukogu õigusraamistik.

4.4. Komitee märgib, et sisuliselt on kõikides eespool nimetatud ametite apellatsiooninõukogude töökorralduse ja menetluskorra reegleid käsitlevates määrustes sätestatud üksikasjalikult nende ametite kasutatavad menetlused ning neis on määratud, et tehtud otsuste kohta võib Euroopa Liidu Üldkohtusse esitada tühistamishagisid ning selle kohtu otsuseid võib õigusküsimustes edasi kaevata Euroopa Kohtusse.

⁽⁸⁾ Komisjoni 5. veebruari 1996. aasta määrus (EÜ) nr 216/96 (EÜT L 28, 6.2.1996, lk 11), mida on muudetud 6. detsembri 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 2082/2004 (ELT L 360, 7.12.2004, lk 8).

⁽⁹⁾ Nõukogu 27. juuli 1994. aasta määruse (EÜ) nr 2100/94 (EÜT L 227, 1.9.1994, lk 1) artikkel 67 jj.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. juuli 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1592/2002 (ELT L 240, 7.9.2002, lk 1).

⁽¹¹⁾ Komisjoni 1. augusti 2008. aasta määrus (EÜ) nr 771/2008 (ELT L 206, 2.8.2008, lk 5).

4.5. Ilmneb, et kuigi enamikul juhtudel on ametil ainult nõustav roll, esineb juhte, kus BERECil on volitus teha kolmandate poolte jaoks õigusliku mõjuga otsuseid, kui võtta korraka arvesse direktiivi ettepaneku sätteid ja kõnealuse ettepaneku sätteid. Näiteks tekib see olukord artikli 2 lõike 1 punktides b kuni d loetletud olukordades, mis käsitlevad järgmist:

- riikidevaheliste turgude kindlaksmääramine;
- lepingute kokkuvõtlikud vormid;
- majandusmudel, mille eesmärk on aidata komisjonil määrata kindlaks kõne lõpetamise hinna maksimummäärad liidus;
- arvamused piiriüleste vaidlusküsimuste lahendamise kohta;
- turu reguleerimist käsitlevate siseturu menetlustega seotud riiklike meetmete kavandid;
- raadiosagedusala kasutuse võrdlushindamist käsitlevate siseturu menetlustega seotud riiklike meetmete kavandid;
- ühtlustamist käsitlevate otsuste või soovitude eelnõud.

4.6. Hea näide on piiriülesed vaidlused, kus „[i]ga vaidluspool võib suunata vaidlusküsimuse riigi reguleerivale asutusele või asjaomastele asutustele[, kes] teatab/teatavad vaidlusest BERECile, et lahendada vaidlus järjepidevalt artiklis 3 sätestatud eesmärkide kohaselt“. Sellisel juhul „BEREC avaldab arvamuse, milles soovib riigi reguleerival asutusel või asjaomastel asutusel võtta konkreetseid meetmeid vaidluse lahendamiseks või hoiduda meetmetest nii kiiresti kui võimalik ja igal juhul nelja kuu jooksul, kui tegemist ei ole erandlike asjaoludega“.

4.7. Sellises olukorras on raske näha, et otsuse kohta ettepanekus määratud apellatsiooniasutusele esitatud edasikaebuse puhul oleks tagatud sõltumatus ja erapooletus.

4.8. Olenemata sättest, et kohtusse edasi kaebamine on siiski võimalik, ei paista menetlus haldustasandil hõlmavat edasikaebamist tõeliselt sõltumatule asutusele.

4.9. Komitee loodab, et seda küsimust kaalutletakse korrakohaselt uuesti ettepaneku viimase versiooni koostamisel.

Brüssel, 25. jaanuar 2017s

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 seoses internetiühenduse edendamisega maapiirkondades“

[COM(2016) 589 final – 2016/0287 (COD)]

(2017/C 125/10)

Üksikraportöör: **Emilio FATOVIC**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 6.10.2016 Euroopa Liidu Nõukogu, 25.10.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 172
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	11.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	26.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	195/1/0

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni algatust WiFi4EU, mille eesmärk on levitada tasuta internetiühendust avalikes kohtades ning mis toob kasu nii kättesaadavuse – eriti kõige ebasoodsamas olukorras olevate sotsiaalsete rühmade jaoks – kui ka piirkondliku majanduskasvu seisukohast iseäranis sellistes valdkondades nagu avalikud teenused, tervishoid, kaubandus ja turism.

1.2 Komitee väljendab heameelt asjaolu üle, et ühest varasemates arvamustes korduvalt esitatud komitee ettepanekust on lõpuks saanud Euroopa Liidu digiteerimise protsessi osa⁽¹⁾. See tuleneb veendumusest, et juurdepääs internetile on kodanike põhiõigus ning hädavajalik vahend sotsiaalse kaasatuse ja majanduskasvu edendamiseks.

1.3 Komitee juhib tähelepanu sellele, et digitaalvaldkonna kiire areng ähvardab muuta lühikese aja jooksul kõik paigaldatud tehnoloogiad tarbetuks. Komitee kutsub seega komisjoni üles tegema lisaks tehnoloogilistele eesmärkidele kindlaks ka sotsiaalse arengu eesmärgid, et muuta algatus WiFi4EU dünaamilisemaks, püsivamaks ja vastupidavaks.

1.4 Komitee nõustub ideega võtta algatuse WiFi4EU käivitamiseks eeskujul projektist EDUROAM ning teeb ettepaneku ühendada need kaks protsessi, et tagada kõigile kodanikele ühtne digitaalne identiteet üle Euroopa, nagu on juba kindlaks määratud eIDASe määruses. Kõnealusel protsessil oleks oluline mõju ka Euroopa kodanikuks olemise tunde tugevdamise ja nn **digitaalse vaesuse** kaotamise seisukohast.

1.5 Komitee hinnangul on algatuse WiFi4EU puhul tegemist strateegilise projektiga ja eraldatud 120 miljoni euro suurune summa ei ole kaugeltki piisav vajaduste katmiseks kogu Euroopa territooriumil. Seetõttu kutsub komitee üles märkimisväärselt suurendama rahastamist, et taotleda WiFi tasuta ja suure kiirusega juurdepääsu pakkumist kõikides avalikes kohtades Euroopas 2025. aastaks, lähtudes algatuse elluviimisel põhimõttest „**Quality WiFi4all**“ („kvaliteetne WiFi kõigile“). Selles kontekstis oleks oluline näha ette kõigi juba olemasolevate avalike WiFi teenuste ulatuslikum integreerimine, et kasutada täielikult ära olemasolevad ressursid ja vältida raiskamist.

⁽¹⁾ ELT C 161, 6.6.2013, lk 8.

1.6 Komitee arvates on kriteeriumid vahendite jaotamiseks (põhimõte „kes ees, see mees“ ja geograafiline kriteerium) ebaselged ja vastuolulised. Komitee soovib võtta arvesse riikide elanikkonna suurust ja geograafilist ulatust, määrates eelnevalt iga riigi jaoks kindlaks vahendite maksimaalse määra, nii et kõigil piirkondadel oleks neile juurdepääs tasakaalustatud viisil.

1.7 Komitee teeb ettepaneku reserveerida 20 % eelarvest majanduslikult ja digitaalselt vähem arenenud piirkondadele, pöörates erilist tähelepanu saartele, mägi-, piiri- või äärepoolsetele aladele või loodusõnnetustes kannatada saanud piirkondadele, et investeerida ressursse seal, kus neid vajatakse kõige rohkem. Komitee soovib, et pakujate registrisse kandmise kriteeriumides puuduks diskrimineerimine ettevõtte suuruse alusel.

1.8 Komitee toetab põhimõtet kasutada vahendeid selleks, et luua tasuta internetiühendus seal, kus see praegu veel puudub. Sellegipoolest kutsus komitee komisjoni üles ühendama – strateegilise nägemuse raames – avaliku sektori algatuse avaliku ja erasektori partnerlust hõlmavate algatustega.

1.9 Komitee kutsus üles looma kvaliteetse tasuta WiFi teenuse, tagades ühenduse minimaalse kiirusega 100 Mbit/s ajavahemikul 2017–2020, kuid arvestades juba praegu, et seda tuleb juba keskpikas perspektiivis kohandada suurematele kiirustele. Selleks on kolm põhjust:

- a) algatus WiFi4EU tuleb viia kooskõlla teatisega gigabitiühiskonna kohta;
- b) lihtsa ADSLi ühenduse abil ei oleks tehniliste piirangute tõttu võimalik tagada samaaegselt kümnetele inimestele rahuldava kvaliteediga ühendust;
- c) tasuta avalik teenus ei pea tingimata olema halva kvaliteediga.

1.10 Komitee toetab vähebürokraatlike ja lihtsustatud mehhanismide kasutamist rahastamisele juurdepääsu võimaldamiseks. Siiski kutsus komitee komisjoni üles sätestama teenuse osutamise kohustuslikuks miinimumperioodiks kolm aastat, millest mittekinnipidamisel tuleb saadud vahendid tagasi maksta.

2. Sissejuhatus ja meetodi taust

2.1 Ettepanek COM(2016) 589, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 seoses internetiühenduse edendamiseks maapiirkondades, on osa telekommunikatsiooni käsitlevate meetmete paketist, mille Euroopa Komisjon võttis vastu 13. septembril 2016 ja mis sisaldab ka järgmisi meetmeid:

- teatis „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks – Euroopa gigabitiühiskonna poole“ – COM(2016) 587;
- „5G Euroopa jaoks – tegevuskava“ – COM(2016) 588;
- ettepanek direktiivi kohta, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik – COM(2016) 590;
- ettepanek määruse kohta, mille eesmärk on tugevdada praegust Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Ametit (BEREC), muutes selle agentuuriks, ent säilitades selle nime – COM(2016) 591.

2.2 Komitee on iga ettepaneku kohta koostanud arvamuse, kuid kooskõlastatud viisil, tagamaks, et kõnealuste dokumentide nägemus ja sisu on ühtlane ja järjepidev (käesolev aramus on tihedalt seotud arvamustega TEN/611 „Euroopa gigabitiühiskond“, TEN/612 „Euroopa elektroonilise side seadustik“, TEN/613 „Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Amet“ ja TEN/615 „5G Euroopa jaoks: tegevuskava“) ning kooskõlas komitee varasemate selleteemaliste arvamustega.

3. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

3.1 Kavandatav määrus, millega käivitatakse algatus WiFi4EU, on osa meetmete paketist, mis on koondatud teatise „Euroopa gigabitiühiskonna poole“ alla. Kõnealuse algatusega kavandatakse rahastada tasuta WiFi levialade rajamist internetiühenduse saamiseks avalikes kohtades (raamatukogud, väljakud, pargid, haiglad, avalikud hooned üldiselt), võttes eeskujult edukalt rakendatud algatusest EDUROAM, mis pakub kõnealust teenust juba praegu ülikoolides ja kõrgharidusasutustes, ning integreerides selle algatuse.

3.2 Komisjon on eraldanud 120 miljonit eurot, hinnates, et aastavahemikus 2017–2020 liitub 6 000 kuni 8 000 omavalitsust. Kui süsteem on täielikult toimiv, luuakse 40 kuni 50 miljonit ühendust päevas. Rahastuse tagasihoidliku mahu tõttu tuleb algatust käsitada katseprojektina.

3.3 Algatusest saavad kasu omavalitsused, mis praegu veel ei paku sellist teenust. Projektid ei või ületada 60 000 euro suurust eelarvet ning rahastamine katab kuni 100 % varustuse ostmise ja paigaldamise kuludest, seevastu jäävad ühenduse tellimise seadmete hooldamise kulud kohalike omavalitsuste kanda.

3.4 Kohalikke omavalitsusi kutsutakse üles töötama välja ja edendama oma tasuta digiteenuseid iseäranis sellistes valdkondades nagu e-turism, e-tervis ja e-valitsus.

3.5 Üksnes avalike kohtadega piirduv ettepanek ei tohi sattuda vastuollu digitaalse andmeedastuse vaba turuga ega seda moonutada, vaid hoopis tugevdab seda digitaaltehnoloogia levitamise kaudu vähem arenenud piirkondades.

3.6 Komisjoni ettepanekus on esitatud kolm peamist rahaliste vahendite jaotamise kriteeriumit:

- a) algatus on avatud üksnes kohalikele omavalitsustele, mis praegu veel ei paku sellist teenust;
- b) vahendite otsene eraldamine taotluste saabumise kronoloogilises järjestuses (põhimõttel „kes ees, see mees“);
- c) eraldatavate vahendite tasakaalustatud jaotamine geograafilise kriteeriumi alusel.

3.7 Ettepanekuga võetakse kasutusele lihtsustatud mudel, mille abil saada juurdepääs rahastamisele ja anda läbiviidud tegevusest aru erinevate vautšerite kaudu, mida kasutatakse järjestikku seadmete paigaldamise eest vastutavatele ettevõtjatele teenuste eest tasumiseks. Komisjon saab jälgida reaajas WiFi levialade tegelikku toimimist, et võtta vajaduse korral meetmeid ja algatada kontrollid.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee tervitab komisjoni algatust WiFi4EU, mille eesmärk on levitada tasuta internetiühendust avalikes kohtades ning mis toob kasu nii kättesaadavuse⁽²⁾ – eriti **digitaalse vaesuse**⁽³⁾ probleemiga silmitsi seisvate kõige ebasoodsamas olukorras olevate sotsiaalsete rühmade jaoks – kui ka piirkondliku majanduskasvu seisukohast iseäranis sellistes valdkondades nagu tervishoid, avalikud teenused, kaubandus ja turism⁽⁴⁾.

4.2 Komitee väljendab heameelt asjaolu üle, et ühest varasemates arvamustes korduvalt esitatud komitee ettepanekust on lõpuks saanud Euroopa Liidu digiteerimise protsessi osa⁽⁵⁾. See tuleneb veendumusest, et juurdepääs internetile on kodanike põhiõigus ning hädavajalik vahend sotsiaalse kaasatuse ja majanduskasvu edendamiseks.

4.3 Komitee kutsub komisjoni üles nägema ette, et algatusel WiFi4EU oleks pikaajaline mõju abi saavates piirkondades. Digitaalvaldkonna kiire areng ähvardab muuta lühikese aja jooksul kõik paigaldatud tehnoloogiad tarbetuks. Seetõttu soovib komitee hõlmata katseprojekti laiemas ja vastupidavamasse strateegilisse nägemusse, milles sotsiaalsed eesmärgid on olulisemal kohal kui puhtalt tehnoloogilised.

4.4 Komitee arvates ei selgitata ettepanekus piisavalt, kuidas kavatakse kõnealune algatus hõlmata praegu väga ebaühtlase ELi digiteerimise protsessiga. Olukord on tõepoolest väga erinev, alates piirkondadest, kus ei ole veel ADSLi ühendust, kuni piirkondadeni, kus on juba olemas ultralairiba võrgud ja kus juba edukalt katsetatakse kiirust kuni 1 gigabit sekundis. Komitee loodab, et algatusest seatakse kaugeleulatuvad eesmärgid teenuse kvaliteedi osas.

4.5 Komitee tuletab meelde, et ettepaneku toetamiseks ei teostatud piisavat ja põhjalikku teostatavusuuringut. See nähtub asjaolust, et komisjoni esitatud andmed võimaliku mõju kohta on liiga üldised, ei ole piisavalt tõendatud sotsiaal-majandusliku hindamise abil ja on tõenäoliselt ülehinnatud võrreldes tegelike võimalustega piiratud rahaliste vahendite tõttu.

⁽²⁾ ELT C 389, 21.10.2016, lk 28.

⁽³⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 25.

⁽⁴⁾ ELT C 318, 29.10. 2011, lk 9.

⁽⁵⁾ Vt allmärkus 1.

4.6 Komitee väljendab kahetsust selle pärast, et kavandatud eelarve on piiratud 120 miljonile eurole, taandades niivõrd olulise algatuse puhtalt katseprojektiks. Seetõttu loodab komitee, et rahastamise mahtu suurendatakse oluliselt, et tõsta algatuse WiFi4EU staatust, muutes selle strateegiliseks ja struktuurimeetmeks, mille eesmärgid on mõõdetavad, mis on osa gigabitühiskonna mudelist ja suuteline saavutama 2025. aastaks seatud digitaalse arengu eesmärgid. Komitee rõhutab vajadust lisada gigabitühiskonna programmi eesmärk saavutada tasuta 100 % WiFi internetiühendus kõigis avalikes kohtades 2025. aastaks.

4.6.1 Komitee tuletab meelde, et esialgu eraldati Euroopa ühendamise rahastu raames digivõrkude ja -teenuste laiendamiseks üle 9 miljardi euro, mida seejärel vähendati veidi enam kui 1 miljardile. Komitee kordab uuesti oma kahetsust selle pärast, et vähendati Euroopa konkurentsivõime seisukohalt ühele kesksele prioriteedile eraldatud vahendeid, ja loodab, et asjaomased vahendid saab eelarveridadel uuesti kättesaadavaks teha.

5. Konkreetsed märkused

5.1 Komitee märgib, et rahaliste vahendite jaotamiseks kehtestatud kriteeriume ei ole ettepanekus piisavalt üksikasjalikult välja toodud, ning kardab, et need võivad üksteisega vastuollu sattuda. Eelkõige tuleb märkida, et põhimõte „kes ees, see mees“ võib soodustada juba digiteeritud omavalitsusi, vähendades nende riikidele ja kohalikele omavalitsustele eraldatavaid vahendeid, kes neid kõige rohkem vajavad.

5.2 Komitee soovib võtta rahaliste vahendite jaotamisel arvesse riikide elanikkonna suurust ja geograafilist ulatust, määrates eelnevalt iga riigi jaoks kindlaks vahendite maksimaalse määra, nii et kõigil piirkondadel oleks neile juurdepääs tasakaalustatud viisil.

5.2.1 Komitee loodab, et registris, kuhu tuleb kanda huvitatud ettevõtjad ja kust omavalitsused valivad pakkujaid taristu paigaldamiseks, ei diskrimineerita ettevõtte suuruse alusel.

5.3 Komitee soovib reserveerida 20 % eelarvest majanduslikult ja digitaalselt vähem arenenud piirkondadele, pöörates erilist tähelepanu saartele, mägi-, piiri- või äärepoolsetele aladele või loodusõnnetustes kannatada saanud piirkondadele, et investeerida ressursse seal, kus neid vajatakse kõige rohkem⁽⁶⁾.

5.4 Komitee toetab põhimõtet kasutada vahendeid selleks, et luua tasuta internetiühendus seal, kus see praegu veel puudub. Sellegipoolest on komitee teadlik sellise teenuse levitamiseks kogu Euroopas vajalike tehnoloogiliste ja majanduslike jõupingutuste kiireloomulisusest ja keerukusest. Seega kutsub komitee komisjoni üles ühendama – strateegilise nägemuse raames – avaliku sektori algatuse avaliku ja erasektori partnerlust hõlmavate algatustega.

5.5 Komitee kutsub üles looma kvaliteetse tasuta WiFi teenuse, tagades ühenduse minimaalse kiirusega 100 Mbit/s (ultralairiba) ajavahemikul 2017–2020, kuid arvestades kohe praegu, et juba keskpikas perspektiivis tuleb ühenduskiirust suurendada. Selleks on kolm põhjust:

- a) algatus WiFi4EU tuleb viia kooskõlla teatisega gigabitühiskonna kohta, mille eesmärk on võtta 2025. aastaks kasutusele ülikiire kiudoptiline ühendus (1 Gbit/s) kõigis ELi kohtades, kus osutatakse avalikke teenuseid (avalik haldus, haiglad, raamatukogud);
- b) lihtsa ADSLi ühenduse abil ei oleks tehniliste piirangute (ooteaeg, ühenduse stabiilsus ja riba maksimaalne laius) tõttu võimalik tagada samaaegselt kümnetele inimestele rahuldava kvaliteediga ühendust;
- c) tasuta avaliku teenuse mõiste ei pea tingimata tähendama halba kvaliteeti.

5.6 Komitee nõustub ideega võtta algatuse WiFi4EU käivitamiseks eeskjuju projektist EDUROAM, ent leiab, et sellised algatused peavad algusest peale olema üksteist täiendavad, alates selle tagamisest, et kõik kodanikud saaksid ühtse digitaalse identiteedi abil kogu Euroopas juurdepääsu interneti. Sellega seoses teeb komitee ettepaneku uuesti kasutada eIDASe määruses⁽⁷⁾ juba määratletud sätteid digitaalse identiteedi kohta, mis tõendatult tagavad andmekaitse ja -turbe teenuse väärkasutuse puhul (terrorism). Kõnealusel protsessil oleks oluline mõju ka Euroopa kodanikuks olemise tunde tugevdamise seisukohast.

⁽⁶⁾ Vt allmärkus 1.

⁽⁷⁾ ELT L 257, 28.8. 2014, lk 73.

5.7 Komitee toetab vähebürokraatlike ja lihtsustatud mehhanismide kasutamist rahastamisele juurdepääsu võimaldamiseks. Siiski märgib komitee, et komisjoni ettepanekus ei nähta ette miinimumperioodi, mille jooksul kohalikud omavalitsused on kohustatud pakkuma WiFi internetiühendust (millest mittekinnipidamisel tuleks saadud vahendid tagasi maksta). Komitee soovib määrata teenuse osutamise kohustuslikuks miinimumperioodiks kolm aastat.

5.8 Komisjon peaks lisaks innustama liikmesriike soodustama tasuta internetiühenduse levitamist kõigis avalikes kohtades. Pidades silmas ELi ühtsemat arengut, mis pakuks kõigile suuremaid võimalusi ja paremat elukvaliteeti, oleks see eriti oluline väikelinnades ja turule vähe huvi pakkuvates piirkondades, kus on ebatõenäoline, et suured kommertsettevõtjad teeksid digitaalsesse taristusse märkimisväärseid investeeringuid.

5.9 Komitee kordab komisjonile esitatud üleskutset võtta arvesse demograafilist aspekti. Paljud vanemad inimesed on tõepoolest veel digitaalselt kirjaoskamatud. Seepärast soovib komitee, et Wifi4EU hõlmaks ühtse, mitmekeelse ja kasutajasõbraliku sisenemisportaali loomist. Lisaks sellele soovib komitee, et kohalikud omavalitsused, kes saavad rahalisi toetusi, pakuksid koolitusi eelkõige vanematele inimestele, et edendada interneti levikut, tagada algatuse edu, võidelda sotsiaalse tõrjutuse vastu ja kindlustada ühtekuuluvustunnet kohalikes kogukondades.

Brüssel, 26. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „5G Euroopa jaoks: tegevuskava““

[COM(2016) 588 final]

(2017/C 125/11)

Üksikraportöör: **Mihai MANOLIU**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 24.11.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	11.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	26.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus	199/1/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab asjakohaseks toetada Euroopa Komisjoni eesmärgi, mis on seotud esimeste 5G võrkude rajamise (2018. aastaks) ja äriliste teenuste kasutuselevõtuga (2020. aasta lõpuks) Euroopas.

1.2. Komitee leiab, et määravateks teguriteks saavad 5G taristuga seotud avaliku ja erasektori partnerluse raames elluviidavate projektide edu teadusuuringute etapis ning *fronthaul* võrkude integreerimine tagasiühenduse (*backhaul*) andmesidevõrkudega kõrgjõudlusega ümberlülituspunktide rajamise, heterogeensete ühenduste ja pilvandmetöötluse teel, kasutades erinevaid internetiteenuse pakkujaid.

1.3. Komitee soovib Euroopa Komisjonil teha liikmesriikide ja rahvusvaheliste asutustega koostööd, et lahendada sageduste ja ribalaiusega seotud tehnilist laadi probleemid ning töötada välja standardid (ilma konkreetsete standarditeta ei toimu suuremahulist arengut ega pakuta seadmeid ka mõistliku hinnaga).

1.4. Komitee on teadlik võimalikest ohtudest (seatud eesmärkide saavutamist võivad takistada mitmesugused tegurid) kõigi linnapiirkondade ja peamiste transporditeede puhul, mis on tulevikus 5G võrguga kaetud. Nõudluse suurendamiseks võetud meetmed ei ole osutunud tõhusaks teenuste pakkumise seisukohast kõnealustes piirkondades.

1.5. Komitee pooldab ebapiisavate erasektori investeeringute kompenseerimist teatavate liikmesriikide eraldatud või madala rahvastikutihedusega piirkondades avaliku sektori investeeringute või muude rahastamislahenduste abil. Samas leiab komitee, et avaliku sektori rahastamisotsuste põhjendatuse hindamisel tuleks arvesse võtta nende järelmõju kohalikule majandusele, kaugtööle, tervishoiuteenuste pakkumisele ja uutele võimalustele hariduse valdkonnas.

1.6. Komitee soovib standardida menetlused ja määrata kindlaks spetsifikatsioonid kõigi 5G projekti etappide jaoks, et luua õiglasel töösuhtel. Sotsiaalpartnerid saaksid objektiivselt hinnata nii seatud eesmärkide saavutamisel esinevaid tõrkeid kui ka tehtud edusamme.

1.7. Komitee on seisukohal, et tulenevalt oma eriomadustest, nagu koostalitlusvõime, läbipaistvus ja andmete turvalisus, võivad 5G võrgud aidata oluliselt kaasa liikmesriikide avaliku halduse ajakohastamisele ja bürokraatia vähendamisele.

1.8. Komitee rõhutab, et VKEdel võib olla digitaalvaldkonnas tähtis roll. Just VKEd toovad turule uusi innovatsioonimudeleid. Paralleelselt muude innovatiivsete ja kohandatud rahastamismudelitega võib teatavate VKEdele suunatud virtuaalsete keskuste rahastamine avalikust sektorist olla lahenduseks idufirmade toetamisel ning seda võimalust ei tohiks tähelepanuta jätta.

1.9. Komitee leiab, et laiemalt kodanike ja eriti töötajate digitaaloskuste arendamine peab olema Euroopa Liidu prioriteet. ELi digitaaloskuste tegevuskavaga seotud tegevus ja digitaalvaldkonna töökohtade edendamise suur koalitsioon loovad seoseid sotsiaalpartnerite, haridustöötajate ja teiste selles valdkonnas pädevate sotsiaalsete sidusrühmadega. Komitee soovib, et erilist tähelepanu pöörataks puuetega inimestele, kelle jaoks tuleks ette näha vajalikud tingimused, et tagada neile hõlbus juurdepääs 5G-ga seotud uutele tehnoloogiatele.

1.10. Komitee soovib, et struktuurifondidel põhinevad investeringud looksid võrdsed tingimused kõigi liikmesriikide jaoks ning õiglase ja mittediskrimineeriva juurdepääsu kõigile ettevõtjatele.

1.11. Põllu- ja metsamajandussektoritele ning paljudele Euroopa maapiirkondades ja äärepoolsetes piirkondades asuvatele ettevõtjatele on järjekindlalt lubatud kiiremat lairibaühendust ja 3/4G võrke, kuid nendest lubadustest ei ole kunagi kinni peetud. Kui Euroopa maa-, äärepoolsed, mägi- ja saarepiirkonnad soovivad, et neil oleks tulevik, siis on neil õigus nõuda vähemalt 5Mb lairibaühendust ja 3/4G mobiilside võrke.

2. Üldised märkused

2.1. Kõigis oma arvamustes on komitee toetanud Euroopa Komisjoni algatusi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas digitaalse ühtse turu kui ELi sotsiaal-majandusliku arengu hoogustaja elluviimise eeltingimustena. Komitee hindab komisjoni tegevust viienda põlvkonna võrkude rajamise (integraallülitustehnoloogia mobiilsidevõrgu jaoks) nimel ning toetab meetmeid, mida see on alates teadusuuringute etapist võtnud. Nagu kõigi uute toodete või teenuste puhul kaasnevad ka 5G võrgu arendamise ja turustamisega teatavad ohud ja võimalused, mida tuleks objektiivselt hinnata, et rakendada soovitud tulemuste saavutamiseks kõige asjakohasemaid poliitikameetmeid.

2.2. Ehkki 5G võrk tugineb olemasolevale tehnoloogiale, erineb see 4G võrgust, millega saab integreerida mitmesuguseid ülemaailmseid kõrgetasemelisi tehnoloogiaid, nagu LTE ja LTE Advanced (TD-LTE, AXGP, LTE-A, LTE koos VoLTE-ga), WiMax, WiMAX2, võrgufunktsioonide virtualiseerimine/tarkvarapõhine võrk (Network Funktsion Virtualization/Software Defined Network; NFV/SDN), HetNets (heterogeensed võrgud) ja kitsasribavõrgud (LPLT, Low Power Low Throughput network).

2.3. Võrreldes 4G-ga on 5G tehnoloogia peamiseks tunnuseks selle tunduvalt suurem kiirus (Samsung teatas kiirusest 7,5 Gbit/s, Nokia kiirusest 10 Gbit/s ning Ühendkuningriigi Surrey Ülikool andis eelmisel aastal teada hämmastava 1 Tbit/s kiiruse saavutamisest, mis on võrreldav kiirusega, mida on võimalik saavutada kiudoptilise võrguga, ning kõik need tulemused saadi laboritingimustes). Lisaks kiirusele on olulisteks edusammudeks madal latentsusaeg (suurtes võrkudes tagatud latentsusaeg alla 1 millisekundi) ja suur läbilaskevõime. Juhul kui alla 1 millisekundi jäävat latentsustaset ei ole tegelikes tingimustes võimalik saavutada, ei pruugi olla võimalik pakkuda osa 5G tehnoloogiaga seostatavatest teenustest (täiendatud reaalsus, virtuaalreaalsus, juhita sõidukid, taktiiline internet) vajalike omadustega.

2.4. Sarnaselt sõltuvad kõnealustest eeldatavatest tehnilistest omadustest kõigi sidusrühmade reaktsioonid turul. Tasub meenutada, et 2G võrgult 3G võrgule üleminekul ei viidud ellu ootusi, mis olid seotud mobiiltelefonide kasutajate juurdepääsuga internetile. Need said teoks, kui oli võimalik kasutusele võtta 3,5G võrgule omased tehnilised võimalused, nii et nutitelefoni ja lairiba mobiilsidevõrkude kombinatsioon võimaldas nende seadmete kaudu internetile juurde pääseda.

2.5. 5G võrgud ja kiudoptilised võrgud täiendavad üksteist. Lühikeste vahemaade ja suure hulga ühendustega kaetud piirkondade puhul on 5G parim lahendus. Teabe edastamiseks pika vahemaa tagant on kiudoptilistel (tagasiühendus- ja magistraaltüüpi) võrkudel vaieldamatud eelised: kuni 1-terabitine edastuskiirus, selliste muude elektromagnetiliste signaalide sekkumisohu puudumine, mis saastavad keskkonda ja mõjutavad traadita tehnoloogiaid, ning signaali nõrgenemise puudumine edastamise käigus.

2.6. Nii vahendite ja seadmete kui ka võrkude jaoks vajalike tehniliste spetsifikatsioonide standardimine on asjaomaste ettevõtjate ja selles valdkonnas töötavate rahvusvaheliste ühenduste keskne mureküsimus. Spetsifikatsioonides antakse juhised, mis võimaldavad 5G jaoks olulisi tehnilisi komponente katsetada ja kinnitada. Spetsifikatsioonide väljatöötamine pakub tööstuspartneritele, komponentide tarnijatele ja võrguteenuse osutajatele ning võrguettevõtjatele võimaluse töötada välja koostalitlusvõimelised lahendused ning toetab standardimiseelset protsessi. Kui Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit, kolmanda põlvkonna partnerlusprojekt ja teised standardimisasutused otsustasid, et 5G standardid peavad olema kindlaks määratud 2020. aastaks, suurendasid mobiilsideteenuse osutajad oma jõupingutusi kõige konkurentsivõimelisema 5G teenuse pakkumiseks.

2.7. Komitee leiab, et tegevuskavad 5G arendamiseks ja laiaulatuslikuks kasutuselevõtuks peavad tuginema toetavatele (suurendamaks nõudlust kasutajatele taskukohase hinnaga lairiba internetiühenduse järele) ja rakenduslikele algatustele, et kõnealuseid optimistlikke tähtaegu oleks võimalik järgida.

2.8. Komitee tunneb muret selle pärast, et kõnealuse arengu (5G võrk) tulemuseks võib olla 3G ja 4G võrgu praeguse rajamise peatumine maa-, äärepoolsetes ja mägipiirkondades, kuna neile lubatakse midagi paremat millalgi 20 aasta pärast.

2.9. Euroopa paljudes piirkondades puudub – nii 2G, 3G kui ka 4G – mobiilsidewõrk. Selle põhjus peitub selles, et alati kui turule tuleb uus tehnoloogia, seiskub eelmiste versioonide tootmine, mis tähendab, et paljudes Euroopa maa-, äärepoolsetes ja mägipiirkondades on kasutusel kommunikatsiooniteenused, mis aegusid juba 20 aasta eest.

2.10. Ülikiire lairibaühenduse kasutamine saab olema 5G võrgu lahutamatu osa, aga mis juhtub siis, kui ettevõtetel ei ole ülikiiret kiudoptilist lairibavõrku ja nende püsivõrgu kiirus on alla 1 Mb? Põllu- ja metsamajandussektoritele ning paljudele Euroopa maapiirkondades ja äärepoolsetes piirkondades asuvatele ettevõtjatele on järjekindlalt lubatud kiiremat lairibaühendust ja 3/4G võrke, kuid nendest lubadustest ei ole kunagi kinni peetud.

2.11. Liiga vähe inimesi hajutatuna liiga suurel maa-alal on terves Euroopas esinev probleem ja tarnijad on nimetanud seda põhjusena, miks neid piirkondi ei saa teenindada. Kui Euroopa maa-, äärepoolsed, mägi- ja saarepiirkonnad soovivad, et neil oleks tulevik, siis on neil õigus nõuda vähemalt 5Mb lairibaühendust ja 3/4G mobiilsidewõrke.

3. Konkreetsed märkused

3.1. Arvestades, et uute tehnoloogiate kasutusele võtmisega kaasnevad kulud on tohutud, toonitab komitee, et investeerimisvajadus ELis ületab selgelt investeeringute väärtust (4,2 miljardit eurot), mida kavandati avaliku ja erasektori partnerluse raames, milles Euroopa Komisjon osaleb. Komitee on seisukohal, et Euroopa Komisjoni kavandatud meetmed võivad aidata toetada rahalisi, inimlikke ja tehnilisi jõupingutusi juhul, kui kõnealune küsimus saab pidevalt tähelepanu, kui erasektori investeeringute jaoks luuakse ergutav raamistik ning kui Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide jõupingutused on täielikult kooskõlastatud.

1. meede: komisjon teeb liikmesriikide ja tööstusharu sidusrühmadega koostööd, et luua vabatahtlik tegevuskava 5G võrkude rajamiseks niipea kui võimalik.

3.2. Euroopa Komisjoni eesmärgid seoses esimeste 5G võrkude rajamisega 2018. aasta lõpuks, millele järgneb äriliste 5G teenuste kasutusele võtmine Euroopas 2020. aasta lõpuks, sõltuvad eelkõige teadusuuringute etapis 5G alase avaliku ja erasektori partnerluse raames ellu viidavate projektide tulemustest. Nende seast on väga olulise tähtsusega projekt 5GXCrosshaul, mille eesmärk on integreerida andmete edastamiseks *fronthaul* võrgud (traadita 5G võrgud) tagasiühenduse võrkudega (suuremalt jaolt kiudoptilised võrgud). Tuleb rajada kõrgjõudlusega ümberlülituspunktid, heterogeensed edastusühendused, pilvel asuvad protsessorid (väikesed andmekeskused) ja võrgupunktid ühe või mitme internetiteenuse pakkuja põhivõrguga.

2. ja 3. meede: komisjon teeb liikmesriikidega koostööd, et määrata (2016. aasta lõpuks) kindlaks teedrajavate sagedusalade esialgne loetelu esimeste 5G teenuste kasutusele võtmiseks ja leppida (2017. aasta lõpuks) kokku kõik sagedusalad, mis tuleb Euroopas äriliste 5G võrkude esialgseks juurutamiseks ühtlustada.

3.3. Arvestades, et 3G ja 4G tehnoloogiate kasutatavad sagedused on ülekoormatud, on 5G kasutatavate sageduste ja ribalaiustega seotud tehnilist laadi probleemide lahendamine üleilmselt oluline. Lisaks koostööle liikmesriikidega peaks Euroopa Komisjon võtma arvesse ka meetmeid, mida pädevad organisatsioonid on juba rahvusvahelisel tasandil võtnud. Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit ning kolmanda põlvkonna partnerlusprojekt, mis koondavad selliseid telekommunikatsiooni standardiorganisatsioone nagu ARIB, ATIS, ETSI, TSDSI, TTA, TTC ja CCSA, on 5G puhul leppinud kokku kaheosalises kavas: esmalt teadusuuringud, millele järgneb laiaulatuslik väljatöötamine.

4. meede: osana riiklike 5G tegevuskavade väljatöötamisest teeb komisjon koostööd asjaomase tööstusharu, liikmesriikide ja muude sidusrühmadega (2025. aastaks täielik 5G võrguga kaetus).

3.4. ELi eesmärki tagada 2025. aastaks 5G võrguga kaetus iga liikmesriigi kõigis linnapiirkondades ja peamistel transporditeedel on keeruline saavutada. Komitee juhib tähelepanu sellele, et äärmiselt ohtlik on teatada ulatuslike eesmärkide elluviimisest lühikeste tähtaegade jooksul. Järgmise põlvkonna juurdepääsvõrkude rajamise ja digitaalse lõhe vähendamiseks võetud poliitikameetmete analüüs näitas, et valged ja hallid piirkonnad, nagu need on määratletud lairibavõrkude suunistes, on endiselt suured. Kõnealustes piirkondades ei ole lairibateenuste pakkumist aidanud kindlustada ei eelnev reguleerimine ega nõudluse suurendamiseks võetud meetmed.

3.5. Komitee rõhutab, et 5G võrkude rajamise projektide edendamine ja rahastamine kiudoptilistele võrkudele (järgmise põlvkonna võrgud NGA ja NGN) ette nähtud rahastuse vähendamise arvelt võib viia digitaalse lõhe süvenemiseni teatavate liikmesriikide piirkondade vahel. Investeeritud kapitali piiratud tulususest tulenevat erasektori investeeringute puudulikkust 5G võrkudesse ja kiudoptilistesse võrkudesse eraldatud ja vähe asustatud või madala rahvastikutihedusega piirkondades tuleb kompenseerida avaliku sektori investeeringute või muude riiklikul tasandil määratletud rahastamislahendustega. Avaliku sektori rahastamise meetmete edendamisel tuleks arvesse võtta järelmõju kohalikule majandusele, kaugtööle, tervishoiuteenustele ja võimalustele hariduse valdkonnas.

5. meede: komisjon kutsub liikmesriike ja asjaomast tööstusharu üles seadma standardimisega seotud eesmärged (esialgsed standardid 2019. aasta lõpuks)

3.6. Praegusel kujul ei suuda 5G tegevuskavad võrku ega tarbijaid kaitsta. Piisava kaitsetaseme tagamiseks tuleb 5G võrgud ja menetlused standardida. Järelevalve teostamine 5G võrgutaristu üle, juhtimisvõrkude eraldamine teenusvõrkudest, vahejuhtumite jaoks täpsete menetluste kehtestamine ja muud meetmed võivad aidata tagada optimaalse turvalisuse taseme nii kasutajate kui ka võrgutaristute jaoks. Turvalisuse katsed on väga olulised. Kõik vastastikuse mõju protokollid peavad nõuetekohaselt toimima, seda isegi piraatluse korral (piraatlusega tegelejad otsivad pidevalt toodete haavatavaid külgi, et neid ära kasutada).

3.7. Komitee leiab, et menetluste standardimine tööstusprotsesside raames ja tehniliste spetsifikatsioonide olemasolu seadmete jaoks on olulised tingimused selleks, et luua tööstusharu ettevõtetes õiglased töösuhted, kuna sotsiaalpartnerid saavad võimalike tõrgete põhjuseid objektiivselt hinnata ning anda panuse vajalike paranduste tegemisse ja seotud eesmärkide saavutamisse. Komitee on juba mitmes oma varasemas arvamuses juhtinud tähelepanu sellele, et liigne standardimine võib kõnealuse valdkonna arengut pidurdada.

6. meede: 5G ühenduvusel põhinevate digitaalsete ökosüsteemide loomise edendamiseks tuleb kavandada peamiste tehnoloogiliste katsete korraldamist ja rakenduste testimist 5G alase avaliku ja erasektori partnerluse raames (2017) ning töötada välja üksikasjalikud tegevuskavad ärilisele kasutusele eelnevate ennetähtaegsete katsetuste rakendamiseks (märts 2017) (2018: Euroopa on 5G kasutusele võtmises juhtpositsioonil).

3.8. Terminalide ja rakenduste katsetamine Euroopa tasandil võimalikult varajases etapis võib üleilmses kontekstis olla suurte osaliste ees eeliseks. Ärilises plaanis eeldab 5G laiaulatuslik kasutusele võtmine teatavaid eeltingimusi. Seetõttu leiab komitee, et kuni ei ole vastu võetud konkreetseid standardeid, ei saa toimuda ka laiaulatuslikku arendamist, et ilma arendamiseta ei turustata ühtegi seadet taskukohase hinnaga ning et seadmete puudus tähendab 5G jaoks oluliste komponentide puudumist.

3.9. Komitee osutab 5G-ga seotud peamistele probleemidele, nagu investeeringute ligimeelitamine laiaulatuslikuks arendustegevuseks ja kasutuselevõtuks, arvestades asjaolu, et 4G tehnoloogial, mille suur osa kasutajatest ajab segi LTE standardiga, on ka edaspidi märkimisväärne potentsiaal ning et võrguteenuse osutajate investeeringud LTE võrkudesse toovad suure tõenäosusega tulu.

3.10. Võrreldes Lõuna-Korea, Ameerika Ühendriikide ja Jaapaniga on üleminek 3G-lt 4G-le Euroopas veel tagasihoidlik. Võimalik, et võrguteenuse osutajad ja isegi kasutajad eelistavad 4G võrke, seda enam, et viimaste praegune areng jätkub 5G võrkudest sõltumata, selleks et kõik 4G-l põhinevad tehnoloogiad tooksid järgnevatel aastatel võrguoperaatoritele mõõdetavat tulu, millega kaasnevad kulud on selgelt väiksemad uue tehnoloogia väljatöötamisega seotud kuludest.

7. meede: komisjon innustab liikmesriike kaaluma tulevase 5G taristu kasutamist avaliku ohutuse ja julgeolekuteenuste ning katastroofioluldes reageerimise jaoks kasutatavate sideteenuste toimimise parandamiseks (riiklikud 5G tegevuskavad).

3.11. Komitee on veendunud, et 5G võrgud võivad aidata märkimisväärselt kaasa avaliku halduse ajakohastamisele, andmete kasutamisele ja koostalitlusvõimele. Liikmesriikide julgustamine tulevase 5G taristu kasutamise toetamiseks avalikes asutustes võimaldab edendada uusi võrke. Komitee soovib Euroopa Komisjonil uurida ka võimalust teha korrapäraseid investeeringuid, et vahetada välja seadmed, mida kasutavad iga päev Euroopa Liidu institutsioonides töötavad inimesed, näitlikustamaks ühtlasi komisjoni kui tarbija rolli 5G edendamisel. Lisaks tuleks soovitada sama liikmesriikidele avaliku sektori investeeringute suhtes.

3.12. Arvestades, et ELi jaoks on äärmiselt oluline erainvesteeringute ligimeelitamine, soovib komitee töötada välja rea poliitikameetmeid, millega edendada mitte ainult teadustegevust, vaid ka innovatsiooni. Paralleelselt mitme muu võimalusega võib innovatsiooni edendamisele märkimisväärselt kaasa aidata ka innovatsiooni eest vastutav Euroopa Liidu Nõukogu.

3.13. Euroopa Komisjoni prioriteediks peab olema teadusuuringute, innovatsiooni ja arendustegevuse edendamine ELis, Euroopa ettevõtjate ergutamine suurendama oma investeeringuid Euroopa Liidus tehtavasse teadus- ja arendustegevusse ning teiste ELi-väliste investorite ligimeelitamine. Aastatel 2007–2015 suurenesid Euroopa ettevõtjate poolt teadus- ja arendustegevuse jaoks eksporditud vahendid. Euroopast väljapoole suunatud vahendite kasv (Hiinast on saanud peamine ettevõtjate teadus- ja arendustegevusse tehtavate kulutuste sihtriik) koos sissetulevate teadus- ja arendustegevusse suunatud vahendite vähenemisega on vähendanud teadus- ja arendustegevusse tehtavaid investeeringuid Euroopas.

8. meede: komisjon teeb koostööd asjaomase tööstusharu ja EIP/Euroopa Investeerimisfondi grupiga (VKEde rahastamine), et määrata kindlaks riskirahastamise rahastu eesmärgid, võimalik ülesehitus ja üksikasjad (teostatavust tuleks hinnata 2017. aasta märtsi lõpuks, arvestades erasektori vahenditest rahastamist ja riiklikest vahenditest rahastamise eri allikaid).

3.14. Komitee väljendab heameelt Euroopa Komisjoni algatuste üle, millega ergutatakse digitaalvaldkonna ettevõtjaid. 2014. aastal loodud digitaalvaldkonna ettevõtluse Euroopa poliitiline foorum on avaldanud oma selles valdkonnas tehtud töö tulemused. Komitee on veendunud, et VKEdel võib olla uute innovatsioonimudelite edendamisel oluline roll. VKEdele suunatud virtuaalsete innovatsioonikeskuste loomiseks ja arendamiseks ette nähtud rahastamislahenduste leidmine ja kasutamine on üks võimalus toetada Euroopa innovatiivseid idufirmasid, kes saaksid võimaluse kasutada avaliku sektori vahendeid teenuste ja rakenduste arendamiseks, mis on võimalus, mida ei tohiks tähelepanuta jätta.

3.15. Komitee leiab, et laiemalt kodanike ja eriti töötajate digitaaluskuste arendamine peab jääma 5G võrkude kasutusele võtmisel Euroopa Liidu prioriteediks. ELi tegevus digitaaluskuste arendamiseks ja Euroopa e-pädevuste raamistik on jätkuvalt olulised.

3.16. Komitee on arvamusel, et digitaalvaldkonna töökohtade edendamise suur koalitsioon, mis koondab sotsiaalpartnerid, haridustöötajad ning teised avaliku ja erasektori sidusrühmad, on vahend, mis võimaldab meelitada IKT sektorisse rohkem noori.

Ebasoodsas olukorras rühmade keeruline juurdepääs 5G võrguteenustele ja konkreetsetele rakendustele – mis on seotud nende vähese ostujõuga – on tulevikus ELi jaoks strateegiline väljakutse. Erilist tähelepanu tuleks pöörata puuetega inimestele, kellel peab olema võimalik hõlpsalt juurde pääseda tootjate arendatavatele uutele seadmetele ja tehnoloogiatele.

3.17. Komitee on seisukohal, et struktuurifondidel põhinevates investeerimiskavades tuleb ette näha õiglased tingimused kõigile liikmesriikidele. Tehnilistes kirjeldustes sätestatud projektide heakskiitmise kriteeriumid peavad tagama liikmesriikidele ja nende ettevõtjatele tasakaalustatud ja mittediskrimineeriva juurdepääsu. Vältimaks liikmesriikide vahel digitaalse lõhe süvenemist, mis kahjustaks eesmärki luua ELis digitaalne ühtne turg, soovib komitee põhjalikult analüüsida Junckeri tegevuskava rakendamise viise. Tähelepanu tuleb pöörata täheldatud puudustele, nii et 5G võrkude rahastamiseks tehtav poliitiline otsus oleks üks peamisi tegureid, mis võimaldab suurendada ELis ühtekuuluvust.

3.18. Lisaks riskidele, mis on seotud võrkude tehnilise taseme, samuti poliitikameetmete ja avalikust sektorist vahendite eraldamise otsuste ning äririskiga, mis tuleneb uutesse tehnoloogiatesse või olemasolevate süsteemide täiustamisse (2030. aastaks peaks 4G võrk olema ülekoormatud) investeerimise ebakindlusest, kaaluvad investorid enne investeerimisotsuse tegemist tähelepanelikult ka muid tegureid.

3.19. 5G võrkude kasutusele võtmisel tehtud edusammude pidev kontrollimine võimaldab parandada puudujääke, mis eelhindamiste ja järelhindamiste vahelise perioodi käigus paratamatult tekivad, nii et oleks võimalik saavutada kaks teatist nimetatud eesmärki, millest üks käsitleb standardite jaoks olulisi patente (20 % neist kuulub Euroopa organisatsioonidele) ning teine Euroopa teenusepakkujate vähemalt 35 % turuosa 5G võrgutaristus.

Brüssel, 26. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus liidu osalemise kohta mitme liikmesriigi ühiselt algatatud partnerluses Vahemere piirkonna riikidega teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas (PRIMA)“

[COM(2016) 662 final — 2016/0325 (COD)]

(2017/C 125/12)

Raportöör: **Emilio FATOVIC**

Konsulterimistaotlus	komisjon: 18.10.2016, nõukogu: 09.11.2016, Euroopa Parlament: 27.10.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 188
Vastutav sektsioon	REX
Vastuvõtmine täiskogus	26.1.2017
Täiskogu istungjärk nr	522
Hääletuse tulemus	164/3/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab kooskõlas oma arvukate varasemate arvamustega heameelt ettepaneku üle osaleda PRIMA programmis eesmärgiga töötada välja ühiseid innovatiivseid lahendusi, et muuta veevarustuse ja toidusüsteemid Vahemere piirkonnas turvalisemaks, tõhusamaks, tulemuslikumaks ja jätkusuutlikumaks nii keskkonna kui ka kulude seisukohast.

1.2. Komitee arvates kujutaks PRIMAs osalemine endast lisaväärtust kogu ELi jaoks, kuna see võimaldaks käsitleda terviklikul viisil mõnda peamistest põhjustest, mis tekitavad Vahemere piirkonnas ebastabiilsust ja soodustavad massilist rännet. Teisest küljest võiksid lepinguline partnerlus ning kahepoolsest loogikast loobumine mitmepoolse ja jagatud lähenemisviisi kasuks teha eelseisvatel aastatel PRIMAst olulise mudeli.

1.3. Komitee on seisukohal, et tõeliselt terviklik, mitmetasandiline ja valdkonnaüleline lähenemisviis koos konkreetsete ja mõõdetavate eesmärkidega jätkusuutlikkuse, vastupanuvõime, elu- ja töökaliteedi, inimõiguste ja demokraatia osas on PRIMA õnnestumise vältimatud eeltingimused.

1.4. Komitee nõustub ettepanekuga, mille kohaselt PRIMA programmis osalemise aluseks tuleks võtta ELi toimimise lepingu artikkel 185, et tagada maksimaalne integratsioon teaduslikul, juhtimise ja rahalisel tasandil, kaasates ELi liikmesriigid ja kolmandad riigid esimest korda samas ulatuses. Kõigi kõnealuste aspektide hõlmamine üldisemasse *Vahemere makropiirkondlikku strateegiasse*, milles võetakse arvesse kõiki muid kõnealuses piirkonnas juba olemasolevaid poliitikameetmeid (Euroopa naabruspoliitika), algatusi ja partnerlusi (Vahemere Liit), aitab lahendada senisest tulemuslikumalt kolmandate riikidega ühiseid probleeme *ühisarengu ja ühisotsustamise* lähenemisviisi alusel.

1.5. Komitee nõustub põhimõttega, et PRIMA programmi rahastamiseks eraldatav ELi toetus peab olema vähemalt sama suur kui riikide osalus, ning võimalusega, et juhul kui osalejariigid jätavad oma osaluse tasumata või teevad seda hilinemisega, võib komisjon vähendada proportsionaalselt ELi rahalist toetust.

1.6. Komitee toetab PRIMA-ISi loomist PRIMA programmi haldamise ja kontrollimise eest vastutava rakendusstruktuuri. Komitee loodab, et kõnealust organit hakkab iseloomustama avatud juhtimistava ning et selles kasutatakse kaasavaid vastuvõtumehhanisme, eelkõige uute kolmandate või liikmesriikide ühinemisel programmiga. Komitee kutsub üles kaasama PRIMA-ISi kõik osalemisest potentsiaalselt huvitatud sidusrühmad (piirkonnad, kohalikud omavalitsused, ülikoolid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid), et tugevdada selle juhtimist ning aidata tuvastada ja jälgida ühiselt programmi mõju majandusele, tööhõivele ja sotsiaalvaldkonnale.

1.7. Komitee soovib teiste ELi poliitikalvaldkondadega integreerituse põhimõttest lähtudes ühendada PRIMA programmi ringmajanduse paketi ja kõigi sellega seotud algatustega (nt maakasutus ja väetised).

1.8. Komitee tõstab taas esile viivitamatut vajadust võtta vastu *mulla raamdirektiiv*, milles võetakse arvesse erinevusi ELi riikide vahel, et suunata võimalikult sihipäraselt PRIMA programmi teadus- ja uuendustegevust.

1.9. Komitee rõhutab vajadust käsitleda programmi raames veega seonduvat terviklikult, arvestades keskkonna, majanduslikke ja sotsiaalseid aspekte, samuti kogu veeringet, sh tehisetappe, kestliku arengu kontekstis. Nimelt tuleks kaaluda õiglasemat lähenemist vee maksustamisele, tasakaalustades majandus- ja energiasektorite nõudeid ja nende vahelist konkurentsi, vajadust kaitsta magevee ökosüsteeme ja kohustust tagada kodanikele nende põhiõigus.

1.10. Komitee rõhutab, et programm „Horisont 2020“ on kõige sobivam vahend rahaliste vahendite jaotamiseks, ning toetab otsust lisada enamik PRISMA programmiga kavandatud tegevusi nn *ühiskondlike väljakutsete* hulka. Eelkõige soovib komitee edendada põllumajanduse ja toidutootmise sektori taskukohase hinnaga ja kergesti ülekantavaid uurimus- ja innovatsiooniprotsesse, millel on suur sotsiaalne mõju, kuid milles väärtustatakse ka traditsioonilisi teadmisi, võideldes ajude äravoolu vastu ning edendades majanduskasvu ja tööhõivet kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega.

1.11. Juhul, kui ühte või mitut projekti ei saa rahastada riiklike vahendite abil, kuna riigi eraldatud vahendid on lõpuni ära kulutatud, toetab komitee projekti(de) rahastamist PRIMA-ISi vahendite abil. Selline rahastus, mis ei tohi ületada 20 % ELi poolt PRIMA programmile eraldatavate vahendite kogusummast, tagaks kõrge kvaliteediga projektide elluviimise.

1.12. Komitee toetab PRIMA programmiga ühinenud ELi liikmesriikidest pärit osalejate kaasamist juhul, kui nende pädevused ei ole kättesaadavad programmiga juba ühinenud riikides. Sellisel juhul ei saa nende rahastamismäär ületada 50 % teadus- ja innovatsioonimeetmete puhul ning peab jääma 35 % ja 50 % vahele innovatsioonimeetmete puhul. Nii saab ellu viia ELi seisukohast ambitsioonikaid projekte ning toetada riike, mis katavad ühineda PRISMA programmiga ja seda rahastada.

1.13. Arvestades suuri raskusi, millega seisatakse silmitsi paljudes programmis „Horisont 2020“ juba osalevates kolmandates riikides programmi formaalsete nõuete kiirel ja tõhusal täitmisel, taotleb komitee kõnealuste nõuete lihtsustamist, kus see on võimalik, toetades aktiivselt suutlikkuse suurendamise protsessi.

2. Sissejuhatus

2.1. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni andmetel elab Vahemere piirkonnas 180 miljonit inimest veenappuses, mis vastab 50 %-le kogu maailma veevaesuses elavatest inimestest ⁽¹⁾. Sellega kaasnevad väga tõsised tagajärjed toitumise, tervise, toimetuleku, elatustaseme ja heaolu jaoks.

2.2. ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) aruandest „Mediterra 2016“ selgub, et viimastel aastatel on kõnealust nähtust veelgi teravdanud poliitiline ebastabiilsus, kliimamuutused ja elanikkonna kiire kasv. Kõnealustele teguritele lisandub veel „kolmekordne raiskamine“, mille moodustavad loodusvarade väärkasutus, toidujäätmed ja traditsiooniliste teadmiste aeglane kadumine ⁽²⁾.

2.3. Veepuudus ning taskukohase hinnaga ja kestliku toiduainete tootmise ebapiisavus on Euroopasse suunduvate pagulaste tulva üks peamisi põhjuseid. Kui kõnealuste nähtuste põhjustele ei suudeta leida lahendust, ei ole võimalik tulle nende tagajärgedega toime ei lühikeses ega pikemas perspektiivis.

⁽¹⁾ UNEP/Map-Plan Bleu, „*State of the Environment and Development in the Mediterranean*“, Ateena, 2009. Vahemere piirkonnas on vaid 3 % maailma veevarudest. ÜRO andmetel vajab iga inimene inimväärseks eluks vähemalt 1 700 m³ vett aastas. 180 miljonit 460 miljonit Vahemere piirkonnas elavast inimesest peetakse veenappuses elavaks, sest neil on vähem kui 1 000 m³ vett aastas inimese kohta, ja rohkem kui 80 miljonil neist on vähem kui 500 m³, mis tähendab, et nad elavad äärmises veevaesuses.

⁽²⁾ CIHEAM/FAO. *Mediterra 2016. Zero Waste in the Mediterranean. Natural Resources, Food and Knowledge*, Pariis, Presses de Sciences Po, 2016.

2.4. Liikmesriikide poolt Vahemere piirkonnas veevarustuse ja kestliku toiduainete tootmise vallas teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavad investeeringud ei ole kunagi vastanud probleemi tõsidusele ning neis on sageli piirdutud kahepoolsetes lepingutes määratletud killustatud koostöö vormidega.

2.5. Idee luua partnerlus Vahemere piirkonna riikidega teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas (PRIMA) sündis 2012. aastal Barcelonas toimunud teadust, tehnoloogiat ja innovatsiooni käsitletud Euroopa – Vahemere piirkonna konverentsil. Partnerluse eesmärk on tugevdada Euroopa ja Vahemere piirkonna koostööd teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas osana liidu lõunanaabrusega seotud laiematest välispoliitilistest eesmärkidest ⁽³⁾.

2.6. Euroopa Komisjon on koostanud üksikasjaliku mõjuhindangu ⁽⁴⁾ ja ettepaneku programmis osalemise kohta, ⁽⁵⁾ mida käsitletakse käesolevas arvamuses 5. detsembri 2014. aasta konkurentsivõime nõukogu järelduste ja ametliku ettepaneku põhjal, mille esitasid sama aasta detsembris liikmesriigid ja Vahemere piirkonna kolmandad riigid ⁽⁶⁾.

3. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

3.1. PRISMA programmis osalemise õiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikkel 185. Selle õigusaktiga võimaldatakse ELil mitmeaastase raamprogrammi elluviimisel osaleda mitme liikmesriigi juhitud uurimis- ja arenguprogrammides, kaasa arvatud kaasamine nende programmide elluviimiseks loodud struktuuridesse.

3.2. Programmi kestus on kümme aastat ja selle käivitavad ühiselt 14 riiki:

— üheksa liikmesriiki: Hispaania, Itaalia, Kreeka, Küpros, Luksemburg, Malta, Portugal, Prantsusmaa ja Tšehhi Vabariik;

— kaks programmiga „Horisont 2020“ ühinenud riiki: Iisrael ja Tuneesia;

— kolm programmiga „Horisont 2020“ ühinemata riiki: Egiptus, Liibanon ja Maroko.

3.2.1. Programmiga „Horisont 2020“ ühinemata kolmandate riikide osalemist reguleeritakse ELiga sõlmitavas rahvusvahelisest kokkuleppes, millega laiendatakse asjaomastele riikidele PRIMA programmi suhtes kohaldatavat õiguslikku korda.

3.3. Programmi eesmärk on töötada välja veevarustuse- ja toidusüsteemide ühised uuenduslikud lahendused, mida Vahemere piirkonna riigid hädasti vajavad. Sellised lahendused muudavad ligipääsu veele võimaldavad ja toidusüsteemid turvalisemaks, tõhusamaks, tulemuslikumaks ja jätkusuutlikumaks nii keskkonna kui ka kulude seisukohast.

3.4. PRIMA programm integreeritakse kõrgetasemeliste meetmete üldisemasse ja laiemasse raamistikku ning see täiendab erinevaid teisi Euroopa algatusi teadusuuringute ja innovatsiooni vallas, mille hulka kuuluvad järgmised:

— teadusdiplomaatia;

— Euroopa naabruspoliitika läbivaatamine;

— kestliku arengu eesmärgid;

— ränne;

— Euroopa kliimadiplomaatia pärast ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungiärku.

⁽³⁾ COM(2016) 385 final. Komisjoni teatis Euroopa rände tegevuskava alusel uue ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistiku loomise kohta.

⁽⁴⁾ SWD(2016) 332 final.

⁽⁵⁾ COM(2016) 662 final.

⁽⁶⁾ Ettepaneku esitas 19 riiki.

3.5. PRIMA programmi eesmärk on – kooskõlas komisjoni teatisega Euroopa rände tegevuskava alusel uue ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistiku loomise kohta⁽⁷⁾ – käsitleda rände algpõhjuste kõrvaldamist, kasutades kõiki ELi poliitikavaldkondi⁽⁸⁾ lepingulise partnerluse mehhanismi abil.

3.6. *Subsidaarsuse põhimõtte* seisukohast on PRIMA oma struktuurilt ühisprogramm, mis põhineb osalevate liikmesriikide ja assotsieerunud riikide juhitaval riiklikel programmidel ja korraldataval tegevusel, mida toetab ja milles osaleb EL. Paljusid sidusrühmi ja mitut valdkonda hõlmav lähenemisviis peaks koos märkimisväärsete investeeringutega ressurside osas võimaldama saavutada keskpikas ja pikas perspektiivis tehnilised ja poliitilised eesmärgid, mida liikmesriigid siiani ei ole suutnud üksi saavutada.

3.7. *Proportsionaalsuse põhimõtet* järgides osaleb liit PRIMAs ELi toimimise lepingus sätestatud pädevuse piires ning üksnes hõlbustab ja toetab – sealhulgas rahaliselt – PRIMA eesmärkide täitmist osalevate riikide poolt. Asjaomaste riiklike programmide või tegevuste paremaks koordineerimiseks, kooskõlastamiseks ja integreerimiseks ning kokkuvõttes ühise pikaajalise strateegilise teadusuuringute kava väljatöötamiseks peavad osalevad riigid tegema koostööd.

3.8. Liit annab rahalist toetust, mis on samaväärne riiklike investeeringutega. Toetus Euroopa Liidult on kuni 200 miljonit eurot (sisaldab EFTA osalust). Toetus tehakse kättesaadavaks teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020“ kaudu. Võetud kohustus hõlmab ajavahemikul 2018–2024 seitsme aasta jooksul tehtavat tööd.

3.9. ELi maksimaalne toetus ei tohi ületada osalejariikide eraldatud kogusummat. Lisaks saab komisjon juhul, kui PRIMA programmis osalevad riigid jätavad oma osaluse tasumata või vähendavad seda, vähendada proportsionaalselt ELi rahalist toetust.

3.10. Komisjoni hinnangul tuleb kümneaastase kestusega programmi rakendamiseks töötada välja terviklik strateegiline teadusuuringute kava ja rakendada see täielikult mitmete rahvusvaheliste projektikonkursside kaudu, mida korraldavad mitu osalevat riiki ja mida rakendatakse sihtotstarbeliste rakendusstruktuuride kaudu. ELi rahalist toetust haldab peamiselt PRIMA rakendusstruktuur nimetusega PRIMA-IS.

3.11. Komisjoni kavatsuste kohaselt tagavad aastased töökavad kõikide PRIMA tegevuste järjepidevuse ja koordineerimise ning need on suunatud programmi üld- ja erieesmärkide saavutamisele. Aastane töökava, mille komisjon peab heaks kiitma, sisaldab järgmist:

— rahvusvahelised projektikonkursid, mida rahastab PRIMA-IS ELi toetusel kooskõlas programmi „Horisont 2020“ eeskirjadega;

— tegevus, mida rahastavad ainult osalevad riigid ja mille puhul arvestatakse ELi samaväärse osalusega.

Kõnealuseid tegevusi hindab välisekspertide komisjoni enne nende lisamist iga-aastasessse tööprogrammi.

3.12. PRIMA-ISi aastaaruandlus hõlmab mõlemat tüüpi tegevusi ja selle alusel saab vajadusel teha parandusi ja muudatusi, muu hulgas rahaliste kohustuste osas – mis eeldab komisjoni otsust. Lisaks peab PRIMA programm läbima vahendamise 2022. aastal ja lõpphindamise 2028. aastal.

⁽⁷⁾ Vt joonealune märkus 3.

⁽⁸⁾ Haridus, teadustegevus, kliimamuutused, energia, keskkond ja põllumajandus.

4. Üldised märkused

4.1. Arvestades, et:

- komitee on korduvalt rõhutanud, et vesi⁽⁹⁾ ja kestlikkus põllumajandustoodete ja toiduainete tootmisahelas⁽¹⁰⁾ peavad olema Euroopa poliitika kesksed teemad nii praegu kui ka tulevikus;
- komitee hoiatas ka, et Vahemere piirkonna riikides valitsev vee- ja toidukriis⁽¹¹⁾ koos sõdade ja põhiliste inimõiguste eiramisega on Euroopasse suunduvate pagulaste tulva üks peamisi põhjuseid;
- komitee on mitmel korral rõhutanud vajadust tugevdada koostööd kolmandate riikidega, eelkõige nendega, kes on hõlmatud Euroopa naabruspoliitika ja Vahemere Liiduga, et tõhusamalt tegeleda *ühiste probleemide*⁽¹²⁾ lahendamisega ühisarengu lähenemisviisi järgides⁽¹³⁾;
- komitee on mitu korda soovitanud võtta otsustavaid ja jõulisi meetmeid, et tegeleda praegu Vahemere piirkonnas valitseva poliitilise, majandus-, sotsiaal- ja humanitaarkriisi vallandanud nähtustega ning leida neile lahendused⁽¹⁴⁾,

väljendab komitee heameelt PRIMA programmi üle eeldusel, et seda arendatakse tervikliku,⁽¹⁵⁾ mitmetasandilise⁽¹⁶⁾ ja valdkonnaülese⁽¹⁷⁾ lähenemisviisi alusel, mis on programmi õnnestumise – k.a konkreetsete ja mõõdetavate standardite saavutamine jätkusuutlikkuse,⁽¹⁸⁾ vastupanuvõime, elu- ja töö kvaliteedi, inimõiguste ja demokraatia osas – vältimatud eeltingimused.

4.2. Komitee nõustub komisjoni ettepanekuga, mida toetavad riikide keskvalitsused, piirkonnad, kohalikud omavalitsused, ülikoolid, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja kõik asjaomased sidusrühmad,⁽¹⁹⁾ võtta PRIMA programmis osalemise aluseks ELi toimimise lepingu artikkel 185, et tagada maksimaalne võimalik integratsioon teaduslikul, juhtimise ja rahalisel tasandil, kaasates ELi liikmesriigid ja kolmandad riigid.

4.3. Komitee on seisukohal, et PRIMA programm võiks olla esimene oluline algatus ja suurepärase mudel, kuna see võimaldaks *Vahemere makropiirkondliku strateegia*⁽²⁰⁾ laiemas kontekstis saada üle kahepoolsete partnerluslepingute loogikast, mis on seni koos rahaliste vahendite nappusega takistanud järjepidevat tegelemist mõnega suurimatest probleemidest, millega seistakse silmitsi Vahemere piirkonnas.

⁽⁹⁾ EMSK arvamused (ELT C 44, 15.2.2013, lk 147; ELT C 12, 15.1.2015, lk 33).

⁽¹⁰⁾ EMSK arvamus (ELT C 303, 19.8.2016, lk 64).

⁽¹¹⁾ EMSK arvamus (ELT C 347, 18.12.2010, lk 41).

⁽¹²⁾ EMSK arvamus (ELT C 383, 17.11.2015, lk 91).

⁽¹³⁾ EMSK 2016. aasta resolutsiooni „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus Euroopa Komisjoni 2017. aasta tööprogrammi“ punkt 9.4: „Euroopa naabruspoliitika läbivaatamine peaks olema üks prioriteet. Suhted Vahemerest lõunas ja idas asuvate riikidega ei peaks julgeolekuküsimuste või pagulaskriisi tõttu keskenduma kaitsvale lähenemisviisile, vaid kujunema pigem võrdsete partnerite vaheliseks ühisarengupoliitikaks.“

⁽¹⁴⁾ EMSK arvamuse punkt 1.7: „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni viimase ettepaneku „tegeleda pagulaskriisi välismõõtmega“ [—]. Näib, et selles viimases ettepanekus tunnistatakse, et rände algpõhjustega tegelemine on laiem kui siseasjad ja julgeolek ning et see on seotud teiste poliitikavaldkondadega, nagu kaubandus, areng, välispoliitika, integratsioon. See on kooskõlas ELi rahvusvahelise arengukoostöö poliitikavaldkondade sidususe põhimõttega.“ (ELT C 71, 24.2.2016, lk 75).

⁽¹⁵⁾ EMSK arvamuse „Vahemere makropiirkonna strateegia“ (ELT C 44, 15.2.2013, lk 1) punkt 1.4.

⁽¹⁶⁾ EMSK arvamuse punkt 1.1: „Komitee on seisukohal, et hoolimata Vahemere piirkonnas valitsevast väga tundlikust [—] olukorrast on nüüd täidetud kõik tingimused mitmetasandilise dialoogi alustamiseks Euroopa Komisjoni, liikmesriikide, Euroopa ja Vahemere piirkonna koostöös osalevate riikide, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning kodanikuühiskonna vahel, et luua Vahemere makropiirkonna (kaheks osaks jagatud) strateegia, et leida lahendusi piirkonna praegustele vajadustele ja suurendada tema rahvusvahelist konkurentsivõimet.“ (ELT C 44, 15.2.2013, lk 1).

⁽¹⁷⁾ EMSK arvamuse „Taastuvate energiaallikate edendamine ning Euroopa naabruspoliitika: Euroopa – Vahemere piirkond“ (ELT C 376, 22.12.2011, lk 1) punktid 1.3, 1.10 ja 1.11; EMSK arvamuse „ELi energiapoliitika välismõõde“ (ELT C 264, 20.7.2016, lk 28) punktid 1.1, 1.2.3 ja 1.3; EMSK arvamus „Vahemere kalavarude säästev kasutamine“ (ELT C 43, 15.2.2012, lk 56).

⁽¹⁸⁾ EMSK arvamus „Euromed – 2015. aasta järgsed eesmärgid“ (ELT C 383, 17.11.2015, lk 44).

⁽¹⁹⁾ PRIMA programmi mõju hindamine – sidusrühmade üritus. Malta, 17. aprill 2016.

⁽²⁰⁾ EMSK arvamus „Vahemere piirkonna ühtekuuluvuse arendamise strateegia suunas“ (ELT C 170, 5.6.2014, lk 1).

4.4. Komitee nõustub põhimõttega, et programmi rahastamiseks eraldatav ELi toetus peab olema sama suur kui riikide rahastus, ning võimalusega, et juhul kui osalejariigid jätavad oma osaluse tasumata või teevad seda hilinemisega, võib komisjon vähendada proportsionaalselt ELi rahalist toetust.

4.5. Komitee peab PRIMA-ISi hädavajalikuks ja esmatähtsaks rakendusstruktuuriks PRIMA programmi ja sellele eraldatavate ELi vahendite haldamiseks ja kontrollimiseks ning loodab seetõttu, et seda hakkab iseloomustama avatud juhtimistava.

4.6. Komitee rõhutab, et programm „Horisont 2020“ on kõige sobivam vahend rahaliste vahendite jaotamiseks, ning toetab otsust lisada enamik PRISMA programmiga kavandatud tegevusi nn *ühiskondlike väljakutsete* hulka, arvestades nende üleilmset ja rahvusvahelist olemust⁽²¹⁾.

4.6.1. Komitee märgib, et paljudes programmis „Horisont 2020“ juba osalevates kolmandates riikides kurdetakse praegu tõsiste raskuste üle programmi formaalsete nõuete kiirel ja tõhusal täitmisel. Seetõttu kutsub komitee üles kõnealuseid nõudeid võimalusel lihtsustama, et hõlbustada programmis osalemist ja optimaalsete tulemuste saavutamist.

5. Konkreetsete märkused

5.1. Komitee märgib, et kõiki Vahemere piirkonna riike ei ole kõnealusesse protsessi kaasatud. Põhimõtteliselt peaks mis tahes muu liikmesriik või kolmas riik saama PRIMA algatuses osaleda, tingimusel, et ta osaleb ka selle rahastamises. Komitee märgib siiski, et uute kolmandate riikide programmis osalemise peab ühehäälselt heaks kiitma riikide keskvalitsuste esindajatest koosnev PRIMA-ISi üldkogu⁽²²⁾. Komitee soovib, et kooskõlas osalemist taotleva kolmanda riigi poliitiliste ja sotsiaalsete tingimustega tuleks ELil järgida kaasavamalt lähenemisviisi ja vältida ühehäälsust nõudvat hääletamismehhanismi, asendades selle kvalifitseeritud hääletamusega, kuna ühehäälsust võiksid teatavad riigid kasutada vetoõigusena teiste vastu. Samuti on soovitatav käsitleda programmi rakendamiseks võetavate meetmete raames palju erinevaid tehnoloogilisi tasemeid (tehnilise valmiduse tasemed, TRL), et hõlmata kõik teaduspõhise tootmise etapid.

5.2. Komitee soovib, et programm oleks tõesti valdkonnaülene teiste juba käivitatud või veel käivitavate ELi poliitikameetmete ja algatuste suhtes, et suurendada omaenda mõjutamisvõimet. Komitee tunnistab iseäranis vajadust tegutseda kooskõlas ringmajanduse paketiga⁽²³⁾. See on väga oluline tegur vee kestliku kasutamise ning kestliku toiduainete ja põllumajandustootmise jaoks (nt maakasutus ja väetised⁽²⁴⁾).

5.2.1. Komitee arvates tõstab PRIMA algatus taas esile viivitamatut vajadust võtta vastu *mulla raamdirektiiv*,⁽²⁵⁾ milles võetakse arvesse erinevusi ELi riikide vahel, mis on hädavajalik selleks, et piiritleda ja suunata teadus- ja uuendustegevust võimalikult sihipäraselt.

5.3. Komitee soovib mitmetasandilist lähenemisviisi, millega tagatakse organiseeritud kodanikuühiskonna aktiivne kaasamine. See võiks olla määrava tähtsusega mitte ainult konkreetsete, vaid ka selliste üldisemate eesmärkide saavutamise ja levitamise jaoks nagu demokratiseerimine ja inimõiguste kaitse tugevdamine nii mitmeski kolmandas riigis⁽²⁶⁾. Seetõttu taotleb komitee kodanikuühiskonna organisatsioonide otsest osalemist nõuandekomitee näol ka PRIMA-ISis endas, et tugevdada selle juhtimist ning aidata tuvastada ja jälgida ühiselt programmi mõju majandusele ja sotsiaalvaldkonnale⁽²⁷⁾.

5.4. Juhul, kui ühte või mitut projekti ei saa rahastada riiklikest vahenditest riiklike rahastamisasutuste kaudu, kuna riigi eraldatud vahendid on lõpuni ära kulutatud, teeb komitee ettepaneku rahastada asjaomaseid projekte PRIMA-ISi vahendite abil. Selline rahastus ei tohi ületada 20 % ELi poolt PRIMA programmile eraldatavate vahendite kogusummast ning kui täiendavad vahendid osutuvad ebapiisavaks, tuleb valida pingereas järgmisel kohal olev projekt. Selline abinõu on esmatähtis selleks, et säilitada elluviidavate projektide kõrge kvaliteet.

⁽²¹⁾ EMSK arvamus „Ühised tehnoloogiaalgatused ning avaliku ja erasektori partnerlused/programm „Horisont 2020““ (ELT C 34, 2.2.2017, lk 24).

⁽²²⁾ COM(2016) 662 final. Artikli 12 lõige 2.

⁽²³⁾ EMSK arvamus „Ringmajanduse pakett“ (ELT C 264, 20.7.2016, lk 98).

⁽²⁴⁾ EMSK arvamus „Ringmajandus – väetised“ (ELT C 389, 21.10.2016, lk 80).

⁽²⁵⁾ EMSK arvamus „Mullakaitse teemastrateegia“ (ELT C 168, 20.7.2007, lk 29). EMSK arvamus „Ringmajandus – väetised“ (ELT C 389, 21.10.2016, lk 80) punktid 1.4 ja 3.6.

⁽²⁶⁾ EMSK arvamus „Kodanikuühiskonnad Euroopa – Vahemere piirkonna riikides“ (ELT C 376, 22.12.2011, lk 32).

⁽²⁷⁾ EMSK arvamus „Makropiirkondlike strateegiate juhtimine“ (ELT C 12, 15.1.2015, lk 64).

5.5. Komitee toetab võimalust käsitada PRIMA programmiga ühinemata ELi liikmesriikidest pärit osalejaid rahastamiskõlblikuna juhtudel, kui nende pakutavad pädevused ei ole kättesaadavad programmiga juba ühinenud riikides. Sellisel juhul tuleks nende rahastamismäär piirata 50 %-ga abikõlblikest kuludest teadus- ja innovatsioonimeetmete puhul ning innovatsioonimeetmete puhul peab see määr jääma 35 % ja 50 % vahele abikõlblikest kuludest. See aitab säilitada elluviidavate projektide kõrget taset ELi standardite kohaselt ning toetada samal ajal riike, mis kavatsevad ühineda PRISMA programmiga ja seda rahastada.

5.6. Komitee rõhutab vajadust käsitleda veega seonduvat terviklikult, arvestades keskkonna, majanduslikke ja sotsiaalseid aspekte ning hõlmates kogu veeringet, sh tänu uutele tehnoloogiatele võimalikuks saanud tehisetappe, kestliku arengu kontekstis. Nimelt tuleks kaaluda õiglasemat lähenemist vee maksustamisele, mis vastaks majandus- ja energiasektorite nõuetele ja nendevahelisele konkurentsile, vajadusele kaitsta magevee ökosüsteeme ja tagada kodanikele nende põhiõigus⁽²⁸⁾.

5.7. Komitee juhib tähelepanu sellele, et Vahemere piirkonna üks suurimaid probleeme, eelkõige Aafrika poolel, tuleneb traditsiooniliste kestlike põllumajandusliku tootmise meetodite kadumisest, mis on seotud ajude äravooluga (peamiselt noorte lahkumine). Komitee soovib programmi „Horisont 2020“ raames teostatavate kõrge lisaväärtusega uuringute ja teadustöö raames kavandada märkimisväärse sotsiaalse mõjuga protsesse, mida iseloomustavad taskukohasus ja hõlpsasti ülekantavus, et väärtustada selliseid teadmisi, edendades majanduskasvu ja tööhõivet.

Brüssel, 26. jaanuar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽²⁸⁾ EMSK arvamuse „Veepoliitika kaasamine ELi teistesse poliitikavaldkondadesse“ (ELT C 248, 25.8.2011, lk 43) punkt 1.13.

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET